

PRÆFATIO
AD
LECTOREM.

 Uum in mea *Diatriba de Origine & Causis Fæstorum Hebræorum* Anno 1693. edita, præter eos dies fæstos, qui in S. Scriptura commemorantur, quos Deus ipse mandaverat, alios quoque a Judæis institutos ex antiquo Libello *Megillath Taanith* dicto produxissem & breviter exposuissem, nonnulli Viri docti sibi persuaserunt, me hunc libellum simul in lucem edidisse: quod mihi occasionem dedit huic secundæ editioni, ante multos jam annos desideratæ, nunc prelo subjectæ, integrum, hætenus non nisi Hebraicè editum, in linguam Latinam translatum, Notisque illustratum, adjungendi. De quo doctissimus Seldenus *Lib. 3. de Synedriis Cap. 13. §. 12.* ita scripsit: Codex ille videtur nimis rarus, utpote qui nec a Doctissimo diligentissimoque Johanne Buxtorfio Patre in Bibliotheca sua Rabbinnica, nec a Filio non impari, in Recognitione ejusdem memoratur (tametsi interim eo usum.

P R Æ F A T I O

sum fuisse Filium satis liqueat ex Lexico Talmudic. col. 1046.) nec in Antonii Legeri appendice, nec demum Genebrardo aut Gesnero; nec Plantavitio ad finem Isagoges Rabbinicæ, qui summo conamine & libros Ebraicos sibi affatim, adjuvante Præceptore suo Ludovico Mutinensi, comparavit, uti & nomina enixius collegit, aliter notus fuit, quam ex testimonio Joannis Morini, cui dicitur *Judæorum judicio admodum antiquus* Exercit. Biblic. Lib. 1. Exercit. 4. Cap. 3. §. 1. Haftenus Seldenus. Ideoque operæ pretium me facturum existimavi, si de hujus Codicis titulo, origine & antiquitate, auctore, argumento, scopo & usu, nec non editionibus Hebraicis nonnulla consideratione dignissima in hac Præfatione præmitterem. Primo quæritur de *Titulo*, unde nomen habeat מגילת תענית *Volumen Jejunii*? Vocabulum מגילה *Volumen* ex verbo גלל deductum *convolvendi* significationem habet, quod in membranam longam latamque scriptum, ut convolvi posset, quod olim erat usitatum coll. Psal. 40: 8. Jer. 36: 2. seqq. Ezech. 2: 9. cap. 3: 1-3. Zach. 5: 1, 2. & postmodum in ספר *librum* redactum: Sicut hodieque Judæi in

ad L E C T O R E M.
in Synagogis Pentateuchum habent in pergameno exaratum ספר תורה ab illis dictum. Et isto vocabulo מגילה *Megilla* librum integrum denotari, vel inde liquet, quod iidem Judæi quinque S. Script. volumina, *Canticum Canticorum*, *Ruth*, *Threnos*, *Ecclesiasten*, *Esther*, חמשה מגילות *quinque Megilloth*, & peculiari modo libellum *Esther Megilla* vocent. De *Antiquitate* & *Scriptore* hujus Libri *Megillath Taanith* Virorum eruditorum sententiæ variant. Seldenus Libro citato cap. 13. §. 13. putat, *Megillath Taanith* esse *Midrasch* seu Expositionem codicis vetustioris ejusdem tituli. Unde illud colligit? Quia aliquoties in eo citatur nomen illud simplex ut alterius libri (quem hujus autor sequitur) titulus, ut Cap. 2, & 11. וכתוב במגילת תענית *Et scriptum habetur in Megillath Taanith*. Addit, Cap. 12. adjici, a quibus, ut autoribus, *Megilla* illa conscripta fuerit &c. Hæc indicare videri, ait, opusculum ipsum confectum fuisse ex libro alio sic dicto. Quæ est Seldeni conjectura. Sed alium fuisse Codicem vetustiore, ex quo hic Liber *Megillah* confectus sit, nunquam probari potest. Varii sine dubio hujus Libri fuerunt Auctores. Historia in eo contenta

P R Æ F A T I O

coepta fuisse videtur ab Esra post Captivitatem Babylonicam, quoniam Cap. 2. & 6. mentio facta est *Dedicationis muri Hierosolymitani*. Esram sequuti sunt alii; tandemque ר' חנניה R. Chananja filius Hiskia, & Chananja filius R. Eliezer, ופי'ו & Societas ejus, uti legimus circa finem Capitis XII. hujus libelli, postrema ad complementum opusculi iis, quæ alii scripserant, adjecisse censentur, qui cum R. Schammai & R. Hillel aliquot annis ante excidium Urbis & Templi vixerunt. Idem R. Abraham Zakuta in ספר יוחסין Libro *Juchasin*, Edit. Cracov. fol. 20. & fol. 57. ut & R. Gedalja in *Schalschelet Hakkabala* fol. 18. ac Abarbanel in *Nachalath Aboth* memorizæ prodiderunt. Nec obstat, quod in hoc Libro Cap. 2. & 11. legatur וכתוב במגילת תענית Et scriptum est in *Megillath Taanith*. Quandoquidem similia legimus Deut. 33: 4. תורה Legem scripsit nobis Moses. & Esra 7: 6. וזאת עזרא עלה מגדל Hic Esra ascendit e Babylonia. Quæ tamen Moses ipse & Esra scripserunt. Ideoque error est Doctissimi Julii Bartoloccii in *Bibliotheca Rabbinica* Par. 3. p. 258. non esse intelligendum parvum hoc Opusculum, quod sub nomine מגילת תענית circum-

ad L E C T O R E M.

cumfertur, sed videri excerpta ex *Gemara*, quæ in hoc libello continentur: indeque apparere, hujusmodi opusculum *Megillath Taanith* fuisse compilatum ex majori Codice hujus nominis *Gemarae* Babylonicæ, & esse intelligendum de Codice *Taanith*, quem postea Rabbenu Hakkadosch in Aphorismos redegerit, & in *Mischnam* inseruerit: Et hinc colligi, *Massechet Taanith*, & *Megillath Taanith* unum & eundem Codicem hodie existere. Quam opinionem, eique similem doctissimi Bernardi Lamy in *Apparatu Chronol. Par. I. cap. I.* ego in *Annotationibus* hujus Voluminis pag. 62, 63, 64. refutavi, quoniam diversi sunt Libri. *Megillath Taanith* conscripta est, uti vidimus, sub Templo secundo, sed סנהדרין *Massebeth* sive *Tractatus* aut *Codex Taanith*, quem doctissimus Daniel Lundius, Suecus, cum Versione latina & Notis edidit, diu post Excidium Templi literis consignatus est. In Talmud *Massebeth Taanith* varia citantur ex *Megillath Taanith* & ad hanc sæpe provocatur, adeoque *Megillath Taanith* antiquior est, ac diversa a *Massebeth Taanith*. Quodnam autem est *Argumentum*, *Scopus* & *Usus* hujus Libelli? Enarrat res gestas a condito

P R Æ F A T I O

dito Templo II. usque ad Urbis everfionem, & Judæorum persecutiones, quæ ipsis præcipue sub Regno Græcorum evenerunt. Totus Libellus divisus in 12. Capita secundum ordinem 12. Mensium, recenset omnes *dies festos* a Judæis celebratos, jejunia & luctum non admittentes, in quibus Deus miracula fecerat, & extincta erant decreta ac persecutiones hostium, in primis sub jugo Græcorum, atque in fine Capitis 12. breviter *Dies Jejunii* memorantur. Ubi quoque *Scopus Voluminis* indicatur, quando quæritur, *Cur illum librum scripserint?* Vid. pag. 104. *Ufus libelli* liquet ex eo, quod præter reliquam Scripturam illustret Historias Esræ & Nehemiæ, atque simul Libros Maccabæorum. Solebant enim Hebræi rerum, quæ sibi contigerant, facere Commentarios in usum posteritatis. Denique *editus* est hic Libellus Hebraicus Venetiis & Cracoviæ in 4. cum Juchasin & aliis libellis, sed An. Jud. 419. juxta computum parvum, sive An. Chr. 1659. eum Amstelædami imprimi curavit in 4°. R. Abraham Levita, Polonus cum prolixis Commentariis.

מגילת תענית

MEGILLATH TAANITH

ID EST

LIBER DE JEJUNIO.

פרק ראשון וניסן

CAPUT PRIMUM,
DE MENSE NISAN.

אילן יומיא
דלא להתענא. בהון
ומקצתהון דלא למספר
בהון מן ריש ירחא
דניסן ועד תמניא ביה
איתוקם תמרא דלא
למספר שהו צדוקין
אומרים מביאים תמידים
משל יחיד זה מביא
שבת אחת וזה מביא
שתי שבתות וזה מביא
שליש יום ומה היו
דורשים אמרו כתוב
בתורה את הכבש
אחד תעשה בבקר ליחיד
משמע אמרו להם
חכמים אין אתם רשאים
לעשות כן לפי שאין קרבן
ציבור בא אלא משל כל
ישראל שנאמר צו את
בני ישראל וגו' קרבני זה
הדם לחמי אלו הלבנים
לאשי זה הקטורת ריח
זו הלבונה נחוחי אלן
הנסכים וכל שהוא כריח
נחוחי תשמרו להקריב
לי במועדו שיהו כולם
באים

Nisi sunt dies, quibus non est jejunandum, quos inter nonnulli sunt, quibus neque est lugendum. Ab initio mensis Nisan usque ad octavum ejus diem rursus stabilitum est jube sacrificium, quo dierum spatium non est lugendum. Quia Sadducæi dicebant, quod non nisi particularis jugia sacrificia adferre debeat, unus scilicet per unam hebdomadem, alter per duas, alius vero triginta dies. Unde autem hoc didicerunt? In Lege scriptum esse dicebant: *Agnus unum* tu facies mane Exod. 29: 39. contendentes id esse intelligendum de particulari. Sed responderunt eis Sapientes Israël, vos non habetis potestatem illud faciendi, quandoquidem oblatio coetus non sumitur nisi ex toto Israël, juxta id, quod legimus Num. 28: 2. *Præcipe filiis Israël: Oblationem meam, hic est sanguis; Panem meum, qui*
A sunt

באים מתרומת חלשכה
 רבי עקיבא אומר מנן
 שלא יצא וירעה בעדר
 תלמוד לומר תשמרו
 להקריב לי במועדו
 ולהלן הוא אומר והיה
 לכם למשמרת עד
 ארבעה עשר יום מה
 להלן מבקין אותו
 ארבעה ימים קודם
 לשחיטתו אף כאן
 מבקין אותו ארבעה
 ימים קודם לשחיטתו
 וכשנברו עליהם ונצחום
 התקינו שיהו שוקלין
 שקליהם ומנחין אותן
 בלשכה - והיו חסדין
 קריבין משל ציבור
 וכל אותן הימים שדנום
 עשאו ימים טובים:

sunt adipēs; *pro ignito meo*, hic est
 suffitus; *in odorem*, hic est thus;
quietis meae, quæ sunt libamina,
 & quicquid est sicut odor suavitatis
 meæ, custodietis (*observabitis*) *ad*
offerendum mihi stato tempore suo.
 Hæc omnia accipi debebant ex Tru-
 ma (oblatione) conclavis. Rabbi
 Akiba ait: Unde probatur, quod
 agnus jugi sacrificio destinatus non
 debeat egredi & pascere in grege?
 quia (ibidem Num. 28: 2.) Scriptu-
 ra dicit: *Custodietis ad offerendum*
mihi stato tempore suo. Jam vero
 Exod. 12: 6. (de agno paschali) di-
 cit: *Erit vobis in custodiam usque*
ad decimum quartum diem. Sicut
 ibi quatuor dies ante mactationem
 ejus inquisitionem in eum institue-
 runt, an aliquem defectum habe-
 ret, ita hic in agnum sacrificii jugis inquisiverunt quatuor
 dies ante ejus mactationem. Quum autem prævaluerunt
 Sapientes (Israëlis) & vicerunt eos, (Sadducæos) ordi-
 narunt, ut siclos suos penderent, eosque in conclavi de-
 ponerent, atque ita jugia sacrificia de coetu offerrent.
 Omnes autem dies illos (octo) quibus cum illis hac de re
 disputarunt, fecerunt dies festos.

Et

A N N O T A T I O N E S.

Dies, quibus non jejunandum... quibus neque lugendum. Luctus
 minor est jejunio. Sunt dies, quibus non jejunandum, sed in
 quibusdam eorum lugere licet: At nonnulli eorum dierum ita fan-
 ti sunt, ut luctus in iis etiam prohibitus sit.

Ab

Ab initio mensis Nisan usque ad 8. ejus diem. Quoniam Novi-
 lunium absque hac causa dies festus est, quo jejunare non licet,
 cur hic dicitur, *ab initio mensis Nisan*, quum dici potuisset, *a se-
 cundo die usque ad octavum*, scil. inclusum? Eadem est quaestio in
Gemara Massecheth Taanith fol. 17. 2. & 18. 1. Respondet Raf: Non
 opus habuisset primum diem Nisan allegare, sed hoc non aliam ob
 causam fecit, quam ut indicaret, quod die mensē Nisan antece-
 dente, nimirum ultimo mensis Adar, quoque vetitum sit jeju-
 nare. Dicunt porro, nec etiam necesse fuisse diem præcedentem
 designare, quia is est dies ante Neomeniam, quo jejunandum non
 esse, constat? Resp. Novilunii dies ex Lege discitur, & quod ex Le-
 ge manifestum est, non opus habet confirmatione, sicut hoc ipso
 volumine traditum reperimus. Verum enim vero quod Sapientes
 (Doctores) constituerunt, non est ita vulgo notum, sicut id, quod
 in Lege habetur; ideo heic illud adnotarunt, ne erraret vulgus.
 Die ante Sabbathum & post Sabbathum, nempe die Veneris &
 Solis, ut & die ante & die post festum, jejunare licet. Alii: die
 præcedente & die sequente vetitum est jejunare, sed noctu lici-
 tum. Auctor *Lebusch* num. 429. §. 2. ait: *Postquam major pars*
mensis (Nisan) egreditur cum sanctitate, solent totum mensem transi-
gere in sanctitate & festo, כהן כהן בו *neque in eo jejunant*. Hæc
 forte ratio est, quod Seldenus de *Synedriis Libro 3. cap. 13.* post-
 quam monuerat, hunc codicem *Megillath Taanith* nimis rarum
 esse, scripserit, *in suo Codice*, simplicem sui titulum tantum habente,
 adeo ut nec ubi, nec quando impressus fuerit, dignoscere potuerit,
 in mense Nisan (quasi Martio) ejusmodi diem festum nullum haberi.

Stabilitum est jugè sacrificium, quo... non est lugendum.
 Sadducæi censebant, nomine coetus (Ecclesiæ) non esse quotidie
 sacrificia offerenda, sed unicuique particulari licitum esse suam
 oblationem adferre. R. Salomo in *Tract. Menachoth* arbitratur, non
 fuisse tantam lætitiā ea de causa, quod Sadducæos s. Baithucæos
 refutaverint & convictos dederint respectu *Azereth* sive festi *Septima-*
narum, sed respectu *Tamid* s. jugis sacrificii, propterea quod illi non
 tantam probationem sui sermonis adduxerint pro *Azereth*, quam pro
Tamid, & tamen in utraque disputatione & lite victi sint, hinc
 etiam vetitum esse luctum. Sed *Tosephoth* iis assentiuntur, quæ
 habentur in *Gemara Massecheth Taanith*, nimirum propter stabili-
 tum *Tamid* non esse jejunandum. Vide hic *חידושי Chidduschim* sive

A 2

Innova-

Innovationes & Notas, quas in altero latere addidit R. Abraham Hallevi, qui edidit hunc Codicem Megillath Taanith Amstelædami An. Chr. 1656. in 4to cum duplici commentario, quorum alter ex Talmude, R. Salom. & Tosephoth, alter vero ex plurimis aliis libris collectus, cui titulus חומש תוספות id est, novæ explicationes. תוספות Tosephoth Additamenta Gemaræ, sunt Decisiones & Decreta Rabbiorum, quæ ad illustrandum Gemaram postremo sunt addita, & quidem ab iis Rabbis, qui habitaverunt in Gallia, quorum præcipui sunt filii & nepotes R. Salomonis. At vero in nostro Codice Megillath Taanith tam de Tamid, quam de Azereth habetur, non esse lugendum. Ita quoque R. Abraham Hallevi in Chidduschim arbitratur, melius de utroque dici, non esse lugendum.

Sadducei dicebant. De Sadduceis & Karæis mox in Notis ad sequens Caput 2.

Ut siclos suos penderent &c. Deo iubente Exod. 30: 11. seq. de qua re Mass. שקלים de annuo Siclo offerendo cap. 1-8. Majemon. in Jad Chafaka Cap. 2. Hilch. Schekalim, & alii.

ומתמניא ביה ועד סוף
מועדא איתותב חגא
דשבועייא דלא למספר
ואיוזו זו העצרת והלא
לא נצרכו לכתוב כל
הימים הטובים שבמנילה
אלא שהיו דנין כנגד
ביתוסין שהיו אומרים:
עצרת לאחר השבת.
נמפל להם רבן יוחנן בן
זכאי אמר להם שומים
זו מנין לכם ולא היה בהן
אדם שהחזיר לו דבר
חוץ מוקן אחד שהיה
מפמפט כנגדו אמר משה
רבינו אוהב את ישראל
היה וידע שהעצרת יום
אחד הוא לפיכך עמד
ותקנה

Et post octavum diem usque ad finem solennitatis (paschalis) restitutum est Festum Septimanarum (Pentecostes) quibus diebus ne quidem est lugendum. Quodnam illud est? Est Azereth (quingagesimus dies) At revera non esset necesse, ut omnes isti dies festi scriberentur in hoc volumine, nisi de hisce disputatum fuisset cum Baithusæis (Sadduceis) Hi enim contendebant, Azereth sive quingagesimum diem esse (quotannis) post Sabbathum. Rabban Jochanan eos adiit & dixit: Unde vos stolidi hoc habetis? Nemo inter eos repertus est, qui ei quicquam responderet, præter unum

ותקנה לאחר השבת כדי
שיתענגו שני ימים זה
אחר זה קרא לו המקרא
זה יום מחורב
דרך הר שעיר עד קדש
ברנע אם משה רבינו
אוהב את ישראל היה
מפנימה עכבם במדבר
ארבעים שנה אמר לו
רבי ובכך אתה פוטרני
אמר לו שומה שבועולם
ולא תהא תורה שלמה
שלנו כשיחה בשלה
שלכם אמר לו ובמה
אתה פוטרני אמר לו
הכתוב אומר וספרתם
לכם ממחרת השבת
ונומר יכול לא
יהא המניין תלוי אלא
לשבתות תלמוד לומר
תספרו חמשים יום הא
ביצר אירע יום טוב
להיות בשבת מונה שבע
שבתות חל להיות אחר
השבת מונה חמשים יום
וכשאתה קורא ממחרת
השבת ממחרת יום טוב
הראשון של פסח ורבי
אליעזר אומר אינו צריך
הרי הוא אומר תספור
לך מהחל והספירה
התלויה בבית דין יצאתה
שבת בראשית שספירתה
בכל

num Seniore, qui garrulo sermone contra eum oblocutus dixit: Moses Magister noster amavit Israël, & novit, Azereth unum duntaxat diem celebrari, ideo sese excitavit & ordinavit illum post Sabbathum, ut sese duos dies continuos oblectarent. Tunc prælegit (R. Jochanan) illi (Baithusæo) Scripturæ locum, qui extat Deut. 1: 2. *Undecim dies a Choreb, via montis Seir, usque ad Kades Barnea.* Si Moses Magister noster amavit Israël, quid causæ est, quod eum quadraginta annos (loco undecim dierum) retardavit in deserto? Respondit ei (Baithusæus) Rabbi, Tunc hoc ipso (responsio) me dimittes? Dixit ei (R. Jochanan) Stultissime omnium hominum, an Lex nostra perfecta comparari debet cum vestro inani sermone? Reposuit (Baithusæus) Quid est, quo me dimittes? Dixit ei (R. Jochanan) In Scriptura legimus Levit. 23: 15. *Et numerabitis vobis a crastino Sabbathi &c.* Numerus ille non potest aliunde dependere, quam a septimanis. Hinc sequens comma 16. habet: *Numerabitis quingenta dies.* Quomodo hoc est intelligendum? &c. quando dies festus incidit in Sabbathum, ab eo septem septimanæ numerari debent. Si ve-

בכל ארס ר'הושע אומר
אמרה תורה מנה ימים
וקדש ראש חדש מנה
ימים וקדש עצרת מה
יה סמוך לביאתו ניכר
רבי ישמעאל אומר
אמרה התורה הבא
עומר בפסח והבא עתי
הלחם בעצרת מה להלן
רגל אף כאן רגל
והחלת רגל רבי יהודה
בן בתירא אומר נאמר
שבת למטה ונאמר שבת
למעלה מה להלן רגל
ותחלת רגל בסמוך לו
וכשאתה קורא ממחרת
השבת ממחרת יום
הראשון של פסח:
ro incidat in diem post Sabbathum,
inde numerandi sunt quinquaginta
dies. Inde intelligitur, cum lex di-
cit, *a crastino Sabbathi*, ejus sen-
sum esse a crastino primi diei festi
Paschatis. Sed Rabbi Eliezer di-
xit, non opus esse eo (R. Jochana-
nis responso) cum in Lege extet
Deut. 16: 9, 10. *Septem septimanas
numerabis tibi, ex quo cæperit falx
in segete, incipies numerare septem
septimanas.* Numeratio dependet a
domo judicii, excepto Sabbatho Be-
reschith (hebdomadali) quod unus-
quisque numerare potest. Rabbi Je-
hoschua dixit: In Lege habetur:
Numera dies, & sanctifica novilu-
nium: Numera dies, & sanctifica Azereth. Quando no-
vilunium propinquum est adventui suo, cognoscitur. Rabbi
Ismael inquit: Lex dicit Levit. 23: 10-17. Adfer Omer in
Paschate, & adfer duos panes in Azereth. Sicut illic est fe-
stum (A. C. & *initium festi*) ita hic quoque est festum &
primus dies festi. R. Jehuda, Ben Betiræ, dictum est, in-
quit, *Sabbathum* infra Lev. 23: 16. (de Azareth) & *Sab-
bathum* supra vs. 15. (de Paschate) Sicut ergo illic (vers. 16.
ubi de Azereth sermo est) vox *Sabbath* significat festum,
atque initium festi, & quidem proximum ipsi (initio nu-
merationis facto post primum diem festi) ita & hîc, quan-
do legimus, *a crastino Sabbathi*, sensus ejus est, a crasti-
no primi diei Paschatis.

Azereth esse post Sabbathum. Hoc dicebant Sadducæi, quia scri-
ptum in Lege Lev. 23: 15. *a crastino Sabbathi*, i. e. die Solis, five
die

die primo post Sabbathum hebdomadale. Juxta eam Sadducæorum
sententiam semper Azereth, five festum Pentecostis incidit in diem
Solis. At vero quum legitur, *a crastino Sabbathi*, sensus est, a cra-
stino festi Paschatis (non Sabbathi hebdomadalis) die 16. Nisan,
uti porro sequitur.

Moses ordinavit Azereth post Sabbathum. Tosephoth hoc ex-
plicant, ne videatur Moses festum post Sabbathum ideo instituisse,
ut sese per duos dies oblectarent; ideo dixisse Sadducæum, Deum
quoque consensum suum dedisse.

Numeratio dependet a domo judicii. Quia scriptum est: *Nume-
rabis tibi* (hæc verba extant Deut. 16: 9.) *Tibi*, i. e. Domui judicii,
five Synedrio, a quo pendet Numeratio. Hoc enim festa ordinat.
Et tunc debes interrogare, quando veniat primus dies Paschatis,
ut incipias numerare *a crastino* ejus, five, *a postero die Sabbathi*,
i. e. a postero die festivitatis. Ita quoque scriptum est in *Tract. Me-
nachoth*.

Numera dies. Hæc verba præcise in Lege non extant, sed sunt
verba R. Jehosua, quorum sensus est in Lege de *Novilunio* Num.
11: 20. & de *Azereth* Lev. 23: 15, 16. Deut. 16: 9, 10.

Quando novilunium propinquum est adventui suo, cognoscitur. Rab-
bi Salomo scripsit: In *Tract. Menachoth* legi: Quemadmodum
Novilunium adventui suo propinquum noscitur, quia separatum
est a die ipsum antecedente, propterea quod sanctum est, dies au-
tem antecedens profanus: Ita quoque Azereth, (quæ sanctior est
die præcedente) quando propinqua est adventui suo, noscitur. Si
autem velis dicere, Azereth semper incidere post Sabbathum,
quomodo ergo noscetur? Quia Sabbathum est sanctum, & Aze-
reth quoque sancta est. Raschi locum *Menachoth* ita explicat:
Homo numerat dies, & sanctificat mensem, quoniam scriptum
est Num. 11: 20. *usque ad mensem dierum.* Tunc nu-
merat 29. dies, & mensem sanctificat 30. die. Jam vero novilunium
adventui propinquum ab ejus supputatione noscitur. Initium enim
numerationis fieri debet a 29. die, a tempore, quo Luna innova-
tur: Ita quoque Azereth propinqua numero 50. ab hominibus no-
scitur tanquam statutus dies, ubi debent initium numerationis face-
re *a crastino die* post primum diem Paschatis. Si enim deberent
expectare usque ad diem post *Sabbathum Bereschith* five hebdoma-
dale,

dale, non foret certus dies. Ita legimus in *Pesikta*, *Parascha* אמור fol. 29. 2. Lex dicit Lev. 23: 16. *Numerabitis 50. dies*: & non unum & quinquaginta, aut duos & 50. aut tres & 50. aut 4. & 50. הא מה מקיים במחרת השבת במחרת יום טוב שכן מצאנו. En quomodo firmetur illud, a craftino Sabbathi, i. e. a craftino diei festi: sic enim invenimus, quod dies festus vocetur Sabbathum. Neque ullum est discrimen inter שבת שבתון לשבתון Sabbathon & Sabbathon, uti videre est Lev. 23: 39. & Exod. 31: 15.

Lex dicit Lev. 23: 10-17. *Adfer Omer* &c. Hæc verba rursus ita non extant, sed hic est sensus Legis.

Sicut illic est festum. In *Traet. Menachoth* legitur: *Sicut illic est festum, & initium festi, ita hic quoque.* Idem est, quod hic in textu parenthesi inclusum habetur. Et hæc est optima lectio. Sicut duo panes oblatis initio Azereth seu festi Septimanarum, ita etiam manipulus oblatus proxime ab initio Paschatis, nempe 16. Nisan, qui propinquus est primo Paschatis diei, nempe dies secundus. Sive dies primus Paschatis est propinquus festo Omer & vocatur Sabbathum. Quia Rabbanitæ per Sabbathum hic intelligunt diem primum festi Paschatis, in quamcunque feriam incidat.

פרק שני אייר

CAP. II. DE MENSE IIAR.

בשבעה באייר חנוכה שור
(פי' חומת) ירושלים דלא
למספר בשני מקומות
כתוב במגלה הזאת
חנוכה ירושלים דלא
למספר אחד כשערו בני
ישראל מהגולה ואחד
כשפרצוהו מלכי יון
וגדרוהו בית השמונאי
שנאמר ותשלם החומה
בעשרים ונומר ואף על
פי שנבנתה החומה
עדיין

IN septimum diem mensis Iiar incidit Dedicatio muri Hierosolymæ, propter quam a luctu abstinendum. Duobus locis in hoc volumine literis consignata est Dedicatio Hierosolymæ, cujus gratia luctus est prohibitus. Alter est, quando Israelitæ ascenderunt ex captivitate; alter vero (infra capite 6.) quando murum ejus Reges Græciæ diruperunt, & domus Chasmonai-

ca

עדיין השערים לא
עמדו שכן הוא אומר
גם עד העת ההיא
דלתות לא העמדתי
בשערי ואומר הוא יבננו
וישללנו ויעמד מנעליו
וגר ואומר ויקחו
המשוררים יהשוערים
ועושי המלאכה וכשנמר
למנותם אותו היום
עשאוהו יום טוב:

ca cum instauravit. Nam (de priore) legimus Neh. 6: 15. *Sic absolutus est murus die vicesimo quinto mensis Elul* &c. Et quamvis ædificatus esset murus, hætenus tamen portæ nondum steterunt, ideoque ibidem dicitur *Neh. 1. Etiam si usque ad tempus istud januas non statuissem in portis.* Rursus cap. 3: 15. *Hic ædificavit eam, & texit eam, & statuit januas ejus, seras ejus* &c. Item cap. 7: 1. cap. 13: 10. *Et constituti sunt cantores & janitores, & facientes opus.* Postquam autem eas (portas) perfecte constituerunt, eum diem festum declararunt.

ANNOTATIONES.

DUobus locis in hoc volumine literis consignata est Dedicatio Hierosolymæ, nimirum hoc capite 2. & infra cap. 6. Hoc capite secundo illud, quod postea cap. 6. dicitur factum esse recensetur, quoniam narratur id, quod quolibet Mense factum, absque discrimine annorum. Et hoc festum respicit re-staurationem murorum a Chasmonim factam, de qua infra.

Nam de priore (quando Israelitæ ascenderunt ex captivitate) legimus Neh. 6: 15. *Absolutus est murus die 25. mensis Elul* (i. e. sexti) post 52. dies. Dices, an tum brevi tempore tantus murus perfici potuit? R. Non integer murus est ædificatus, sed ubi passim dejectus & perruptus fuit, reparabatur, & non exiguus numerus fuit ædificantium.

Hætenus tamen portæ non steterunt. Neh. 6: 1. Portæ (valvæ) nondum additæ fuerunt. At cap. 3: 1. 15. jam appositæ leguntur? R. Videntur cap. 6: 1. designari portæ extra urbem, sed

B

cap.

cap. 3: 1. 15. portæ intra urbem, sicut ibidem memoratur porta ovium &c. Aliæ autem sunt portæ urbis.

Neh. 7: 1. Et constituti sunt cantores &c. Levitæ fuere Cantores usque ad 50. annos, quibus elapsis præfecti sunt portis, atque ita janitores facti.

Facientes opus. Id extat *Neh. 13: 10.* Citantur hic versus Scripturæ, non præcise juxta literam, sed juxta sensum, sicut etiam passim in N. T.

בארבעה עשר ביה

נכית פסחא זעירא

דלא למספר זוזישיב

רבי יהושע את רבי

אליעזר שהיה רבי

אליעזר אומר אבר מן

החי ממא ואבר מן

הכת מהור אבר לור

יהושע אם אבר מן

החי ממא לא כל

עכו קל וחומר מן

הכת כה אם מן

החי שהוא מהור אבר

הפורש כמנו מכא

המת שהוא מכא לא

כל שכן: וכרוב במגלת

הענית פסחא זעירא

דלא למספר קל וחומר

לפסחא רבא ועוד דבר

אחר השיב רבי יהושע

שהיה ר' אליעזר אומר

ובין

Die decimo quarto (hujus mensis) erat immolatio Paschatis minoris (Num. 9: 12.) quo non lugendum. Hoc responso R. Jehoschua R. Eliezerem refutavit: quum R. Eliezer assereret, membrum ex vivo homine esse immundum, membrum autem ex mortuo esse mundum, respondit ei R. Jehoschua, Si membrum ex vivo est immundum, nonne multo magis membrum ex mortuo? Annon sicut ex vivo, quod est mundum, membrum, quod ab eo separatum, impurum est; mortuum, quod est impurum, eo magis est impurum? Et scriptum extat in Megillat Taanith, in immolatione Paschatis minoris non est lugendum, multo minus lugendum est in immolatione Paschatis majoris. Insuper alio modo hoc refutavit R. Jehoschua, quod scilicet R. Eliezer asseruerit: Faciunt, ut commodum habeat minor,

ובין לקטן ואין זכין
לגדול אמר רבי יהושע
אם לקטן אמתה קל
וחומר לגדול וכמנות
פסח גדול כך מצות
פסח קטן.

nor, non autem major. Respondit R. Jehoschua, Si adseveres, licitum esse commodum adferre minorenni (pupillo) multo magis illud adferre licitum erit majorenni. Et quæ ratio est præcepti Paschatis Magni, eadem ratio est præcepti Paschatis Parvi.

R. Eliezerem, qui unus erat ex Tannaim, affinis R. Gamalielis.

Si membrum ex vivo est immundum; nonne multo magis membrum ex mortuo? Hoc quoque citatur in *Cholin* fol. 129. 2. atque idem habet R. Rambam *Cap. 2.* *טומאה מת* *imparitatis ex mortuo*, & interpres ejus Joseph Karro in *Ceseph Mischna*. Sensus est: Si membrum vivi hominis, v. gr. manus, vel digitus abscissus, ut jam mortuum membrum, reddit impurum quicquid attingit, quanto magis membrum hominis mortui? Ita hic quoque si lugere vetitum sit in immolatione Paschatis Parvi Num. 9: 12. quanto magis in immolatione Paschatis Magni Exod. 12. Lev. 23: 5. sq. R. Eliezer putabat, membrum ex mortuo esse mundum: Id autem intelligebat de tentorio, in quo jacet tale membrum, sed attactu & portatione impurum reddere censebat.

Quod R. Eliezer asseruerit: Faciunt ut commodum habeat minor, non autem major. Sensus hujus proverbii est: ubi minorennis est, qui hæc & illa bona possidere debet, tunc ea ad ipsum pertinent, licet non adsit; sed majorennem, quum ejusmodi bona possidere debet, oportet adesse. At hoc intelligendum, si cum aliquo ea de re sermo instituatur, sed si per testes id fiat, etiam potest abesse.

בעשרים ותלתא נפקו
בני הקרא מירושלים
הוא דכתיב ולכך דוד
את מצודת ציון היא
עיר דוד וזה הוא
מקום

Die vigesimo tertio *Karai* Hierosolymis egressi sunt. Hoc est quod scriptum 2 Sam. 5: 7. 1 Par. 11: 5. *Et cepit David munimentum Zionis: hæc est urbs Davidis*

מקום הקראים עכשו
שהו מצרים לבני
ירושלים ולא היו
ישראל יכולין לצאת
ולבא מפניהם ביום
אלא בלילה וכשגברה
בית השמונאי הגלו
אותם משם ואותו
היום שעקרום עשאוהו
יום טוב בעשרים
ושבעה בירה איתנמלו
כלילאי מיהודה
ומירושלים שבמי מלכות
יון היו מביאין עטרות
של וורד ותולין אותן על
פתחי בתי עז שלהם
ועל פתחי החנויות ועל
פתחי החצרות ושרין
בשר לעבודה זרה
וכותבין על מצחו של
שור ועל מצחו של
חמור שאין לבעליהם
חלק באהי ישראל
כמו שהיו פלשתים
עושין כמו שנאמר
וחרש לא ימצא וגומר
וחיתה הפצירה פים
וגומר וכשגברה יד
בני חשמונאי בטלום
יום שבתלום עשאוהו
יום טוב:

dis. Hunc locum Karæi occupa-
runt, ut eum inhabitarent, quo
tempore molestia affecerunt filios
Hierosolymæ, nec Israelitæ pro-
pter illos egredi aut ingredi po-
tuerunt de die sed noctu. Cum
autem invaluit domus Chasmonæo-
rum, eos inde ejecerunt, atque
hunc diem, quo eos exstirpabant,
diem festum fecerunt. Die vige-
simo septimo *Celilai* Coronati) e
Judæa & Hierosolyma sublati sunt.
Quia tempore Regni Græcorum
fuerunt, qui passim adferebant co-
ronas rosarum, easque ostiis ido-
lolaricarum domuum suarum, os-
tiisque officinarum mercatoriarum,
atque ostiis atriorum appende-
bant, canentes hymnos idolis suis,
frontique bovis & fronti asini in-
scribebant, possessoribus sive do-
minis eorum neutiquam esse partem
ullam in Deo Israël: quemadmo-
dum fecerant Philistæi 1 Sam. 13:19.
Et faber non inventus est &c.
21. Et fuit in illis lima &c.
Quando autem invaluit manus
Chasmonæorum, illud aboleve-
runt, & diem hunc, quo id ab-
rogarunt, diem festum institue-
runt.

Die

Die vigesimo tertio Karæi Hierosolymis egressi. Ex hac historia
liquet, errasse Joh. Morinum *Lib. 2. Exerc. 7. &*, qui eum se-
cutus est, Richardum Simonem *Hist. Crit. V. T. cap. 28.* censen-
tes, Seculo demum VIII. post Christum natum, Karæorum
Sectam esse ortam, auctore R. Anani: a quo tamen res Karæo-
rum, quæ lapsu temporis defecerant, duntaxat restitutæ dicun-
tur, & quasi de novo in lucem prodierunt. Cum heic in anti-
quissimo libro מגילת תענית *Megillat Taanith* i. e. *volumine de Jeju-
nio*, memoriæ sit proditum, *Karæos Hierosolymis fuisse ejectos tem-
pore Hasmonæorum*, adeoque multis adhuc annis ante Christum,
sedente adhuc Synedrio magno, quemadmodum infra cap. 4. &
10. hujus libri rursus habemus historias *Sadducæorum & Karaita-
rum*. Huc etiam pertinet, quod capiti 12. subjungitur in מאמר
Sermone secundo, die 9. mensis *Adar* Jejunium esse institu-
tum, ob contentionem inter *Domum Schammai & Domum Hil-
lel*. Hoc autem מגילת תענית *Volumen Taanith* diversum est a
מסכת תענית *Codice Talmudico Taanith de Jejunio*, quem David
Lundius, Suecus, in Latinum sermonem transtulit, & commenta-
riis illustravit in 8vo. Nec *Megillat Taanith* est compilatus
ex *Massechet Taanith*, Codice Talmudico, ut Julius Bartoloccius
in *Bibliotheca Rabbinica* scripsit, sed contra, R. Jehuda Hak-
kadosch hinc inde multa inseruit in *Mischnam*; adeoque *Megillat
Taanith* volumen de *Jejunio* antiquius est & prius scriptum, quam
Massechet Taanith Codex de Jejunio, qui est liber *Mischnicus*.
Hic ergo in *Megillat Taanith* cap. 2. mentio facta est בני הקרא
בעלי מקרא, alias *fili Scripturæ*, alias *Scripturarii*, *Textuales*, *Lectionarii*, quia
Textui adhærent, nullamque interpretationem admittunt, nisi
disertis verbis in S. Codice fundatam. Non desunt Viri Doctis-
simi, qui *Karæos* propaginem esse *Sadducæorum*, sibi persuase-
runt, uti Buxtorfius, Hottingerus, Ligtfotus, Bartoloccius &
alii: nec mirum eos hunc errasse errorem, quia destituti fuere
libris Karæorum, qui in Europa sunt rarissimi, plurimi tamen
inveniuntur in Leidenf. Bibliotheca. In eo quidem Karæi con-
sentiant cum Sadducæis, quod solam S. Scripturam admittant,
rejectis traditionibus; ab iis tamen diversi sunt, quod credant re-
surrectionem mortuorum, piorum præmia atque impiorum poe-
nas, nec non spirituum s. angelorum existentiam. Quum enim

Zadok & Baithos ex Præceptoris sui Antigoni verbis, *Ne sitis in-
star servorum domino suo servientium, ut accipiant mercedem*, con-
cluderent, ex pietate & virtute non esse retributionem, adeo-
que nec resurrectionem & vitam æternam expectandam: (licet ex
Antigoni verbis recta sententia formari posset, Deum non tantum
spe præmii & formidine pœnæ, sed ex amore esse colendum,
similemque Christus sententiam inculcasset Luc. 17: 9. 10.) ortum
est illud Schisma: ideoque R. Gedalia & R. David Ganz Rab-
banitæ scripserunt, *Karæos a Sadducæis distinctos esse, & illos
his antiquiores*. R. Jehuda Levita, auctor libri *Cofri*, a Bux-
torfio Latina Versione & Notis illustrati, scite dixit Par. 3. §. 65.

צדוקים והנחוסים אינם כי אם מינים אפיקורסים מנחשים העולם
Saddu- הכא וכו' אך הקראים הם משהרלים נשרשים ומחכמים תולדות
cæi & Baithosæi sunt Heretici, Epicuræi, negantes seculum futu-
rum (vitam æternam) &c. Karaitæ autem accurati sunt circa
fundamenta Legis, sed ingenio suo indulgent circa consequentias.

Quum prioris seculi ann. 1677-1679. Lugduni Batavorum
Theologiæ operam darem, atque ex Studioforum voto, Illustrum
& Ampliss. Curatorum auctoritate confirmato, Hebr. & Orien-
tales linguas docerem, diligenter evolvebam publicæ Bibliothecæ
Leid. libros Karæorum impressos & Mss. eorumque placita
ab aliis non producta excerpebam, quæ an. 1688 in Tractatu de
Conjugio, cui titulus *Uxor Christiana*, & an. 1693. in *Diatriba
de Festis Hebr.* atque an. 1699. in *Seder Olam*, sive *Chronico Ma-
jore & Minore* in publicam lucem a me missa sunt. Deinde an. 1703.
ex instituto de *Karæis* egit Clariss. Jac. Triglandius in *Diatriba
de Secta Karæorum*: Et Celeber. Joh. Christ. Wolfius an.
1714. edidit *Notitiam Karæorum, ex Mardochei, Karæi recentioris,
Tractatu hauriendam*. Ego in *Seder Olam Prolegom. paragr. 55.
sqq.* probavi, Karæos non alios & diversos a Rabbinicis *Codices
Legis* agnoscere, quod perperam negat Richardus Simon *Hist. Crit.
V. T. Lib. 1. Cap. 5.* Neque contrarium docet Seldenus (ab
Hottingero citatus) *Uxor Ebr. lib. 1. cap. 5. R. Aaronem Karæum,
ab Elia Ben Moses Byzantino in Adderet Eliabu allegatum tradi-
disse, Levit: 18: 11. in suo MS. legi: Nuditatem filie uovercæ
tuæ, לא תגלה ne retege; ex patre genita, soror tua est, ne retege nu-
ditatem ejus, additis scilicet verbis לא תגלה ne retege; adeoque hoc*
com-

commate deficere verba, לא תגלה ne retege. Sed notanda est Elia
Ben Moses Byzantini expositio loci Lev. 18: 11. & lectionis R.
Aaronis Karæi, dum ait: *Error iste* (quod bis legitur לא תגלה)
incidit in librum, absit autem, mendum fuisse in lectione. De quo
fufius egimus in *Tract.* cui titulus *Uxor Christiana ad Lev. 18: 11.*
Dissert. 2. Cap. 5. Erravit etiam Julius Bartoloccius *Biblioth.
Rab. Par. 1.* asserendo, *Karaitas rejicere omnes codices sacros præter
Pentateuchum*; sicut Samaritani eos tantum admittunt. Integrum
enim Codicem S. Scripturæ agnoscunt, qualis extat apud Rab-
banitas, cujus dispositionem & ordinem ab *Efra*, qui ante illud
Judæorum schisma vixit, factum esse credunt.

Dissentiunt autem a Rabbanitis in nonnullis *Ritibus & Ceremo-
niis*, præsertim in solennitate *Festorum*, nec non in *forensibus &
gradibus matrimonii prohibitis* Lev. 18. & 20. In *Diatriba de Festis
Hebr.* ostendi, in figendo *die festi Neomeniæ* Rabbanitarum
sententiam esse, figendum esse כחשבון ex calculo *Astronomico*,
Karæos autem censere, figendum esse מראייה ex *apparitione novæ
Lunæ*. Et quando *Agnus paschalis* dicitur mactandus *inter duas
vesperas* Exod. 12: 6. id Karæi explicant, *post occasum Solis*, ante
stellarum ortum, sub initium tenebrarum, quod vocant *tertiam
vesperam*. Tres enim vesperas statuunt, coll. 1 Sam. 20: 5. *Pri-
mam* ab occidente Sole, ad occasus finem: *Secundam* totum tem-
pus crepusculi: *Tertiam* ab initio tenebrarum, finito crepusculo.
In festo *Pentecostis* quæritur, unde septem hebdomadæ numeran-
dæ capiant initium Lev. 23: 15. ubi dicitur מחרת השבת a *crasti-
no Sabbathi*. Karæi *Sabbathum* explicant de *septimo die*, sive *Sabbat-
ho Bereschith* i. e. *Creationis*, seu hebdomadale, sed Rabbanitæ per
Sabbathum intelligunt *diem festum*, & quidem *primum azymorum*:
Hinc juxta Rabbanitas ipse *Pentecostis dies* in quemlibet diem
septimanæ incidebat, sed secundum Karæos semper in *primum
diem septimanæ*, qui est *die Solis*. Ita Rabbanitæ arbitrantur,
in festo *Tabernaculorum* gestationem ראב fasciculi ramorum, fru-
ctuumque arborum, & agitationem juberi Lev. 23: 40. Karæi ve-
ro putant, ראב vel ramos non manibus gestandos, sed ad con-
structionem Tabernaculorum fuisse adhibitos, quod probant ex
Neh. 8: 16. Videatur de hisce diebus festis præter alios libros
MSS. Elias Ben Moses Byzantinus in rarissimo libro Constanti-
nopoly impresso, cui titulus est *Adderet Eliabu* i. e. *Pallium Elia*,
qui

qui integer exstat in Bibliotheca Leidensi, sed a Seldeno ut *mutilus* allegatus est.

Sic quoque *Karæi* dissentiunt a *Rabbanitis* in *Legibus forensibus* quibusdam, v. gr. Levit. 18. ubi quæritur, utrum illi gradus prohibiti tam stricte accipiendi sint, ut nihil ultra ex mente Dei heic Israelitis prohibitum fuerit, nisi quod totidem syllabis ibi legitur expressum? an vero in harum legum explicatione & observantia, *analogiæ & argumentationi a simili*, vel a minore ad majus &c. sit locus? & S. Scriptura per חוריות consequentias nobis indicet aliquid pro vetito gradu habendum pluribus in locis? Prius contendunt Rabbanitæ, posterius Karæis placet: & hi inter alia hoc probant exemplo *Filiæ*, cujus mentio non est facta Lev. 18. Hic Karæi rogant Talmudicos, an non tamen *filia* in Scriptura sit prohibita? Et Lev. 18: 18. Karæi volunt, non prohibitum esse conjugium cum *Uxoris sorore*, utpote quod jam prohibitum fuisse, ajunt, versu præcedenti 16. & Lev. 20: 21. per analogiam. Dicunt enim: Si non licet *uxorem fratris defuncti* ducere, excepto casu Leviratus Deut. 25: 5. ergo nec *uxoris sororem*. Adeoque Lev. 18: 18. volunt, prohibitas esse duas uxores; non esse ducendam unam ad alteram: Hanc sententiam etiam Beza, Trem. & Junius, Piscator, Rivetus, Spanhemius, Coccejus, Heideggerus alique Christiani adoptarunt. Videatur de hisce rursus præter alios Karæos Elias Ben Mosi Byzantinus in *Addereth Eliabu de Incestu*.

Celilæi coronati, vel *Coronarii* in *Lebusch*, Orach Chajim fol. 146. 2. legimus: *A tempore, quo destructum est Templum, decreverunt Doctores, Sponsum non gestaturum coronam in capite*, juxta Ezech. 21: 26. (31.) *Remove cidarim, tolle coronam*. Adde Thren. 5: 16. *cedidit corona capitis nostri*, quo significatur decor, quo antea ornati fuerant.

Sublati sunt חטוילי. Buxtorfius in Lexico ad vocem כלי vertit: *Profecti sunt Celilæi ex Juda & Jerusalem*, sed melius vertitur, *sublati sunt*.

Abrogarunt ea. Buxtorfius vertit, *ejecerunt eos*, & Seldenus ubi citat hunc locum, *expellebant eos*. Sed בטל significat *abrogare*, adeoque בטלי *abrogarunt* sive *irrita reddiderunt ea*, i. e. eos Ritus, quos Græci, successores Alexandri M. introduxerant. De coronis idololatrarum vid. C. a Lapide ad Ezech. 23: 42.

Offi-

Officinarum mercatoriarum. Italis חנויה vocatur *Potheca*, Germ. *Laden*.

Frontique bovis. Interpres R. Abraham Hallevi in חושים *innovationibus*, sive accuratioribus Notis dedit rationem, cur illud fronti bovis & asini duntaxat, non autem alii rei inscripserint. Confer Ezech. 9: 3. Apoc. 9: 3.

Quemadmodum fecerant Philistæi 1 Sam. 13: 19, 21. Hic nonnulla dubia ex Abarbenelis Commentario in hoc Caput fol. 104. & 105. 1. solvere conabimur, in primis quod pauci milites fuerint Saulis 1 Sam. 13: 15. & tanta copia Philistæorum 1 Sam. 13: 5. & quod non inventus gladius & hasta in manu totius populi, sed tantum in manu Saulis & Jonathanis filii ejus 1 Sam. 13: 22. Cum Saule erant duo millia, & mille cum Jonathan 1 Sam. 13: 2. & deinde cum Saule sexcenti viri 1 Sam. 13: 15. Deinde conjungebantur Saul & Jonathan cum populo, qui erat apud eos 1 Sam. 13: 16. Nam quia pauci erant, melius erat, ut conjungerentur, quam ut essent in duas partes distributi. Scriptura 1 Sam. 13: 19. prius refert, ante hoc tempus non fuisse fabrum ferrarium in toto termino Israëlitis. Cum enim in Israëlitas dominium adhuc haberent Philistæi, hi cavebant, ne isti *fabri ferrarii Israëlitis facerent gladium & hastam*, quibus contra se pugnarent. Samuel quidem bellum gerebat cum Philistæis, Israëlitis tamen ante hoc tempus per multos annos imperabant in diebus Simsonis & Eli, & post senectutem Samuelis erant præsidarii & stationarii milites in terra 1 Sam. 13: 3. quorum cohibitione non inventus est inter Israëlitas faber ferrarius ob causam commemoratam. Unde descenderunt universus Israel ad Philistæos, ad acuendum vomerem suum &c. 1 Sam. 13: 20. *Tantum fuit ipsis lima* &c. 1 Sam. 13: 21. Cum iis deesset facultas eundi in terram Philistæorum ad acuenda instrumenta sua, sumpserunt פריצה פים id est, רכבת הפית, *limam quæ multa ora*, sive *multas acies*, *multas incisuras* habebat בלשון lingua peregrina, *huic terræ* (in qua habitabat Abarbenel) vernacula LIMA, quæ ipsis erat pro vomeribus &c. loco istorum omnium instrumentorum illic commemoratorum. (In *Michlal Jophi* habetur פריצה פים id est, *lima*, quæ habet פים ora, acumina, quibus exacuebant omnia instrumenta ferrea:)

Negari nequit, quin essent in Israele hastæ & gladii, sed ejusmodi instrumenta bellica pauca numero erant. Multa tamen alia habuerunt, nimirum arcus, baculos, fundas, (instrumenta eja-

C

culandi

culandi lapides) sicut 1 Paralip. 12: 1, 2. multi heroës Davidis pugnarunt sagittis & lapidibus. Hic autem scriptum est *¶* 19. *Non erat faber ferrarius in Israël*, ut daret causam ejus, quod postea narraturus *¶* 22. scilicet quod *non fuerit inventus tempore belli gladius & hasta in manibus universi populi*, qui cum Saule & Jonathane, nisi in manibus Saulis & Jonathanis filii ejus tantum. Idque totum in eum finem refert, ut ostendat, salutem esse apud Dominum, & brachium proprium non salvasse populum. Quia 1600 fuerunt cum Israël. Quoniam Saul & Jonathan sese conjunxerunt *¶* 16. Mille erant cum Jonathane *¶* 2. & cum Saule 600. *¶* 15. quia populus ab ipso dispersus erat. Sed *Philistæorum erant triginta millia currum &c.*

Interpres hujus libelli *Megillat Taanith* in *חריש* *Innovationibus* addit *Nota 3. fol. 7. 1. fine: difficile istud mihi videtur, quomodo historia 1 Sam. 13. conveniat in factum Græcorum supra memoratum, quod inscripserint fronti bovis & fronti asini, nullam Dominis seu possessoribus eorum esse partem in Deo Israelis? Refert hoc nobis Scriptura, 1 Sam. 13: 22. quod non inventus sit gladius & hasta in manu totius populi, sed tantum in manu Saulis & Jonathanis, ut hac ratione indicetur non gladio & hasta servare Dominum, ipsique soli tribuendam esse liberationem, licet contra Israëlitas fuerit populus sicut arena maris *¶* 5. ipsi autem non nisi fuerint mille & sexcenti viri, contigisse tamen isto tempore magnam salutem. Ergo *Philistæi* quoque, sicut hi *Græci*, arbitrati sunt, nullam populo Dei esse partem in Deo Israelis, ad liberandum eum sine gladio & hasta.*

CAPUT III.

DE MENSE SIVAN.

פרק שליש סיון

בשבעה עשר בסיון

אחידת מגדל צור וז

קסרי בת אדום שהיתה

יושבת בין החולות

והיא היתה לישראל ימר

רעה בימי יונים וכשנברה

יד בני חשמונאי

כבשוה והוציאוה

משם והושיבו ישראל

בתוכה ואותו היום

שכבשוה עשאוה יום

טוב

Die septimo decimo mensis Sivan occupata est urbs dicta Migdal Zur, quæ est Kifri, filia Edom, inter arenas sita. Hæc Israelitis erat clavus malus tempore Græcorum. Cum autem prævaluit manus Chasmonæorum, subjugarunt eam, atque incolis ejectis collocarunt illic Israelitas, diemque, quo eam subjugarunt, fecerunt festum.

ANNOTATIONES.

Occupata est urbs. Interpres in parenthesi addit, *אחידת* quæ vox idem significat, quod *אחידת* possessio. Ista verba Num. 27: 7. Targum reddidit *אחידת אחסנתא* *occupatio hereditatis nostre.* Sensus ergo hic est: capta est urbs Zur.

Zur, quæ est Kifri, filia Edom. Quænam hæc urbs fuerit, incertum est. *Jos. 15: 58. Beth Zur* legitur, & 1 Macc. 4: 29. 61. mentio fit *Bethsuræ*, sitæ, ut ait Grotius, in illo fine *Judæ*, quæ ad *Idumæam* pertinebat, ut hoc munimentum haberet contra *Idumæam*. Conf. 1 Macc. 6: 7. 26. cap. 14: 33. 2 Macc. 11: 5. cap. 13: 19. Eadem tangitur historia apud Josephum *Antiq. VIII. 3. XII. 1. & 14. XIII. 4. 9. Judith 3: 18 (28)* post Tyrum & Sidonem, nominatur urbs *Sur*.

Inter arenas sita. Sensus est, Terra vel urbs, quæ arenosa est, & non fert fructus, uti legitur in *Aruch*; Et in *Schabath* fol. 31. 1. legitur: Qui habitant בין החולות inter arenas i.e. in arenosis locis.

Clavus malus, five admodum molesta erat ea urbs, quia Græci illic adhuc morabantur. Conferatur loquendi modus 1 Macc. 1: 35. & cap. 5: 4. *Erant populo in laqueum & scandalum.* Qua locutione vitæ pericula designantur, quæ præfidiarii civibus omnibus creantur.

בְּמָוֶה בֵּיתָא
עַשְׂרֵי בֵּיתָא גִּלּוֹ אַנְשֵׁי
בֵּית שֶׁאֵן וְאַנְשֵׁי בִקְעָתָא
וְאַף הֵם הָיוּ יְתֵד רֵעָה
לְיִשְׂרָאֵל בִּימֵי יוֹנִים
קִלְפֵי הָעֲרִבִים מִפְּנֵי
שְׁלָא נִתְחַיְּבוּ גִלּוֹת
בְּרָאשׁוֹנָה וְלֹא הִגְלָה
אוֹתָם לֹא יְחוּשֶׁעַ בֶּן
נּוּן וְלֹא דוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
וְכִיוֵן שֶׁנִּתְחַיְּבוּ גִלּוֹת
גְּבֵרָה יָדָם שֶׁל בֵּית
חֲשִׁמוֹנָאִי וְהִגְלוּ אוֹתָם
וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עֲשָׂאוּהוּ
יוֹם תּוֹב שֶׁשִּׂמְחָה הִיא
לִפְנֵי הַמָּקוֹם שֶׁמִּלְכּוּתָהּ
הִרְשָׁעָה נִעְקֶרֶת מִן
הָעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר וְעָלוּ
מוֹשִׁיעִים בְּהָרַ צִיּוֹן
וְגוֹמֵר ה' מֶלֶךְ עוֹלָם וְעַד
אֵימָתִי כִּשְׂאֲבָדוֹ גּוֹיִם
מֵאַרְצוֹ וְאֹמֵר יִתְמֹם
חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ וְגוֹמֵר
בְּעֲשָׂרִים

Die decimo quinto & decimo sexto ejusdem mensis fugati sunt incolæ urbis Bethsan & incolæ urbis Beket, (f. Bikata) qui etiam clavus malus erant Israelitis tempore quo Græci bella gesserunt contra Arabes: siquidem non ante erant rei, ut in exilium migrarent, neque pulsi sunt a Josua filio Nun, neque a Davide Rege Israelis. Cum autem rei facti essent exilii, prævaluit domus Chasmonaica, & deportavit eos. Hinc illos fecerunt dies festos. Quum lætitia sit coram Deo, quod regnum improbitatis e mundo sit funditus sublatum juxta illud, quod scriptum Obad. vers. 21. *Ascendent Servatores in montem Zionis* &c. Psalm. 10: 5. f. 16. *Dominus Rex in seculum & æternum: ecquando peribunt gentes de terra ejus?* Item Psalm. 104: vers. 35. *Consumuntur peccatores de terra* &c.

Die

Die 15. & 16. Incolæ duarum urbium depulsi sunt, ideoque hosce duos dies fecerunt festos.

Bethsan. Vid. Jos. 17: 11. 16. Jud. 1: 27. 1 Macc. 5: 52. & Cap. 12: 41, 42.

Tempore, quo Græci contra Arabes. Res & verba sunt obscura. Videtur hic esse verborum sensus.

Non ante erant rei. Conf. Gen. 15: 16. Nondum erat impleta iniquitas eorum.

Neque pulsi sunt a Josua filio Nun. Ex Deut. 20: 10. seq. constat, quod si urbs quædam obsidione cingenda esset, pax primum ei fuerit offerenda, eamque si acceptaverit, incolis parcendum, si vero eam repudiaverit, incolæ fuerint delendi. Ita R. Samuel Ben Nachman Gem. Hieros. ad Scherjith feti de Juribus anni septimi fol. 35: 3. *Josua tria literis proposuit, antequam urbem invaderent Israëlites:* מי שהוא רוצה להפנות יפנה להשלים ישרים *Qui fugam mallent aufugerent, qui pacem, in foedus venirent, qui bellum, arma susciperent.* Tunc Reges triginta & unus pugnarunt Jos. 12: 9. 24. sed urbes בֵּית שֶׁאֵן Beth Schean vel Bethschan & Beket se subjecerunt Jos. 17: 11. 16. Judic. 1: 27. Sed Gergefæi in Africam confugerunt, & Gibeonitæ in foedus venerunt Jos. 9.

בְּעֲשָׂרִים וְחֲמִשָּׁה בֵּיתָא
אֵיתְנִשְׁלוּ דִּימוֹסְנָאִי
מִיְהוּדָה וּמִירוּשָׁלַיִם
כִּשְׁבָּאוֹ בְּנֵי יִשְׁמַעֵאל
לְעוֹרֵר עַל יִשְׂרָאֵל עַד
הַבְּכוּרָה וּבָאוּ עִמָּהֶם
שְׁתֵּי מִשְׁפְּחוֹת רַעוּת
כְּנַעֲנִים וּמִצְרַיִם אִמְרוּ
מִי יֵלֶךְ וְיִדּוֹן עִמָּהֶם
אָמַר לָהֶם גְּבִיָּהֶם
בֶּן פְּסִיסָא שׁוֹעֵר הַבֵּית
לְחֻכְמִים אֲנִי אֵלֶךְ וְאִדּוֹן
עִמָּהֶם

Die vigesimo quinto ablati sunt Demofenai a Jehuda & Hierosolyma. Cum venirent *Ismaelitæ*, (in Gemara Sanhedrin f. 91. 1. additur: & *Ketura posteri*) ut cum Israelitis de primogenitura litigarent, & simul cum illis advenirent duæ improbæ familiæ, Cananæi scilicet ac Ægyptii, dixerunt (Sapientes Israelis) Quis ibit, & patronus causarum erit contra illos? Tunt Gibe Ben Pesifa Janitor Templi sese offerens Sapientibus dicebat, Ego ibo & disputabo

C 3

cum

עמהם אמרו לו החר של תחלוט את ישראל אמר להם אלך ואדון עמהם אם ינצחוני אמרו להם הדיוט שבנו נצחתם אמרו ישמעלי כתוב בתורה ביום החוץ כרת ה' את אברם ברית לאמר לורעך אתן את הארץ הזאת ואנו מורעו של אברהם שישמעאל בן אברהם ונחלוק עמכם השיב להם גביהא בן פסיסא כתוב בתורה ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וכתוב בתורה ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ברחו להם: כנעניים אמרו ארץ כנען שלנו היא שכן כתוב בתורה ארץ כנען לגבולותיה אמר להם גביה בן פסיסא וכי יש גזר דין עמקצתו בטל ומקצתו קיים הרי כתוב

cum illis. Responderunt ei, cave, ne terra eis velut evicta cedat. Ille, ibo, inquit, & in judicio cum illis agam. Quod si illi me vicerint, integrum erit vobis respondere, illos idiotam (janitorem) duntaxat ex Israelitis vicisse. *Ismaelita* dicebant, scriptum est in lege Gen. 15:18. *Illo die pepigit Dominus fœdus cum Abrahamo dicendo: Semini tuo dabo terram hanc.* Jam vero & nos sumus de semine Abrahami, quandoquidem Ismael filius Abrahami fuit, ergo vobiscum terram dividemus. Respondit illis Gibe Ben Pefisa, scriptum etiam est in lege Gen. 25:6. *Filiis concubinarum, quæ fuerunt Abrahamo, dedit Abraham munera.* & ibidem *¶ 5.* in lege scriptum extat: *Et dedit Abraham omnia, quæ ipsi erant Isaac.* Tunc aufugerunt.

Cananei, terram Canaan suam esse, contendebant ex eo, quod scriptum reperitur in Lege Num. 34:2. *Terra Canaan juxta terminos ipsius* (ideoque sibi restituendam) An ergo sententia judicialis extat, quod pars ejus (legis, quam ego adferam) sit abolita, & pars ejus (quam tu adfers) conservata? Respondit eis Gibe Ben Pefisa,

כתוב בתורה שנאמר ויאת ארור כנען עבד עבדים וגומר עבד שקנה נכסים עבד למי ונכסים למי ולא עוד שיש לכם ושנים הרבה שלא עבדתם אותנו אמר להם אלכסנדרוסתשובה נצחת השיב אתכם אם אתם מחזירין תשובה הרי מוטב ואם לאו הרי אתם לו לעבדי אמרו תן לנו זמן שלשה ימים הלכו ולא מצאו תשובה מיד הניחו בתיהם כשהם מלאים ש שדותיהם כשהם זרועות כרמיהם כשהם נטועות הלכו וברחו להם תנא אותה שנה שביעית היתה ועשו אותו היום יום טוב באו המצרים מתורחם אנו מביאין עליהם ראיה שנאמר ושאלה אשה משכנתה ששים אנשים יצאו מאצלינו כולם טעונין קסם

Pefisa, Annon scriptum est in Lege Gen. 9:25. *Tum dixit: Maledictus est Canaan; servus servorum erit fratribus suis.* Ubi servus res acquisiverit, cujusnam est ipse servus? cujusnam sunt res ejus? Neque hoc tantum, sed vos (qui estis servi nostri) nobis multis annis non serviistis. Alexander (Rex) dicebat eis: (Israelitis ac Cananæis) Responsum irrefutabile ille nobis dedit. Si vos responsum reddideritis, profecto bene habebit; si non, certe vos eritis ei (populo Israelitico) in servos. Cui illi (litigatores) reponebant: Da, quæso, nobis moram tridui, (qua indulta) abierunt, quia responsum non invenerunt. Atque e vestigio relinquentes domos suas bonis repletas, agros suos seminatos, & vineas suas plantatas, discesserunt ac aufugerunt. Traditum est, istum annum Sabbathicum fuisse. Sic ergo istum diem festum declararunt.

Venerunt quoque *Ægyptii*, (ut cum Israelitis coram Alexandro M. litigarent) dicentes: Ex illorum lege argumentum contra ipsos proferemus, quia scriptum est Exod. 11:2. *Et mutuo petat*

כסף וזהב עפ"י כתוב
בתורתם וינצלו את
מצרים יהנו לנו כספנו
וזהבנו אמר להם
גביהא בן פסיסא כתוב
בתורה ומושב בני
ישראל אשר ישבי
במצרים שלשים שנה
וארבע מאות שנה ששים
רבות היו אבותינו
והעבירותם בחמר ובלבנים
ובכל עבודה הנם בלא
שכר ראו כמה שזה
פעולתנו לנו לכל יום
ויום סלע לכל אחד
ואחד ביום ישבו
פידוסופים ולא הגיע
למאת שנה עד שהיתה
מצרים שלהם והלכו
משם בבעת פנים בקש
אלכסנדרוס כוקדון
לעלות לירושלים הלכו
הכותיים ואמרו לו
הזהר שאין מניחין
אותך להכנס לבית
קדשי הקדשים שלהם
מפני שאתה ערל
וכיון שהרגיש גביהא
בן פסיסא הלך ועשה
לו

uxor a socia sua. Sexaginta my-
riades hominum ex nobis egressæ
sunt, quorum unusquisque onus-
tus erat argento, atque auro. Ita
enim scriptum est in lege illorum
Exod. 12:36. *Et spoliarunt Æ-*
gyptios. Reddant igitur nobis
argentum & aurum nostrum. Re-
spondit illis Gibeā Ben Pefisā, Vos
omnes non nisi ex Lege argumen-
tum adducitis. At in Lege quoque
scriptum est Exod. 12:40. *Et habi-*
tatio filiorum Israel, qui habi-
tarunt in Ægypto, fuerunt tri-
ginta anni & quadrigenti anni.
Sexaginta myriades fuerunt patres
nostri, & servierunt eis in luto
& lateribus, atque in omni ser-
vitio gratis, sine ulla mercede.
Videte, quanti pretii nostræ sint
operæ, si singulæ personæ sin-
gulis diebus accepissent siclum.
Inito a peritis (Philosophis) com-
puto constitit, ne quidem perve-
nisse ad centum annos, quibus pro
servitio ad ipsos pertineret tota
Ægyptus. Abierunt igitur inde
cum pudore.

Cum quæsit Alexander Mace-
do Hierosolymam ascendere rece-
perunt se ad illum Samaritani di-
centes: Cave tibi, quia tibi non
permittent, ut ingrediaris in i-
pforum

לו שתי אנפילאות ונתן
בהם שתי אבנים
טובות ובהם ריבוא
כסף וכיון שהגדע
להר הבית אמר לו
אדוני המלך שלום
מנעלך ונעול שתי
אנפילאות הללו מפני
שהרצפה חלקה
שלא תחלוק רגליך
וכיון שהגיע לבית
קדשי הקדשים אמר
לו אדני המלך עד
כאן יש לנו רשות
להכנס מכאן ואילך
אין לנו רשות להכנס
אמר לו הרי אני
נכנס וכשאצא אשוב
לך גביהתך אמר
לו אם אתה עושה
כן רופא אומן הקרא
ושכר הרבה תמול
אמרו לא זו משם
עד שהכישו נחש אמרו
חכמים לגביהא בן
פסיסא עליך הכתוב
אומר ישמח אבך
ואמר ותגל יולדתך
וכתוב הכם בני ושמח
לבי ואשיבה חרפי דבר

pforum Sanctum Sanctorum, eo
quod sis incircumcissus. Postquam
hoc animadvertit Gibeā Ben Pefisā,
abiit & fecit sibi duos foccos,
quibus inferuit duas gemmas, va-
lentes 10000. argenteos nummos.
Pervenienti (Regi) ad montem
Domus dixit, Domine mi Rex,
exue calceos tuos, & indue hosce
foccos, quia pavementum glabrum
five leve est, ne vacillent pedes
tui. Progredienti ad Sanctum
Sanctorum dixit, Domine mi Rex,
hucusque nobis licet ingredi, hinc
autem & ulterius ingredi non li-
cet. Respondit ei (Rex) Ecce
ego ingredior, & cum egressus
fuero, ad æqualitatem redigam
gibbum tuum. Reponebat (Gibeā)
Si tu hoc feceris, verus medicus
vocaberis, multamque mercedem
reportabis. Dixerunt, non recessisse
inde (Alexandrum cum suis) do-
nec serpens eum momorderit.
Sapientes dicebant Gibeæ Ben Pe-
fisæ: de te Scriptura ait Prov. 23:2.
Gaudeat pater tuus & mater tua,
& exultet genetrix tua. Rursus
Prov. 27:11. *Sape, fili mi, &*
latifica cor meum, & respondebo
verbum probro afficienti me (ob-
trectatori meo)

Die 25. ablatis sunt Demofinæi &c. Buxtorfius in *Lex. Chald. Talmud. & Rabbinico*, Col. 554. scripsit, דִּמּוֹסִינָאִים *Dimofinaeos*, esse nomen proprium populi Judæis infensissimi ac iniquissimi, qui cupiverit partem habere in Judæa & Jerusalem. Ea historia non tantum in hoc libello, verum etiam in *Sanhedrin* fol. 91: 1. & passim in antiquis Hebræorum monumentis legitur, nimirum quod coram Alexandro M. in Palæstina versante, litigaverint Ismaelitæ, Cananæi & Ægyptii cum Israëlitis, & repetierint possessiones suas avitas, majorumque suorum bona, quæ Hebræi per tot secula usurpassent, & quod Hebræis Advocati munus præstiterit *Gebiha* seu *Gibea Ben Pesisa*, celeberrimus Jurisconsultus, (in libro *Juchasin* fol. 13: 2. nuncupatus *Ben Kosam*) a voce גִּבְיָהּ, quæ notat gibbum, dorsum, eminentiam, vel a גִּבְיָהּ *Gibber*, gibberosus *Lev. 21: 20.* quia hic causarum Patronus gibberem habebat. Hic *Gibea* tam feliciter litigantibus respondit, ut exceptiones nullas reperientes judicium & vadimonium deferere coacti fuerint.

Hæc historia satis clara & perspicua est, quæ etiam a Seldeno de *Jure Nat. & Gent. Lib. 7. Cap. 8.* & de *Successione in Bona Defunctorum Cap. 3.* & ab aliis est allegata. Quamvis autem de hisce judiciis seu litibus coram Alexandro M. institutis in Josepho Græco vel Hebræo aliisque antiquis Scriptoribus Græcis & Latinis nulla mentio facta sit, Seldenus tamen l. c. de *Jure N. & G.* non male observavit, *Tertullianum adv. Marcionem Lib. 2. Cap. 20.* *Epiphanium in Ancorato*, *Clementem Alexandr.* *Isidorum Pelus.* & alios, ejusmodi judicium, quale habetur in *Talmude* aliisque Scriptis Hebræorum, memorasse.

Missis igitur hujus Historiæ verbis, quæ plana sunt, Interpretis hujus libelli *Annotata* non sunt silentio prætereunda, in quibus ostendit, actiones istas ab ejusmodi populis institutas, & sententias ab Alexandro M. in favorem Judæorum pronunciatas, hæc in *Megillath Taanith*, in *Sanhedrin*, & in *Medrasch Rabba* (etiam in *Salkut*) salva rerum substantia, diversimode narrari.

Primo refert variationes inter Lectiones hujus libelli *Megillath Taanith* & *Medrasch Rabba* potissimum. In hoc libello 1. *Ismaelitæ* litigantes cum Israëlitis de *Primogenitura* locum *Gen. 15: 18.* producunt: *Illo die pepigit Dominus Fœdus cum Abrahamo dicendo: Semini tuo dabo terram hanc.* Sed in *Medrasch* legitur *Ismae-*

Ismaelitas allegasse locum *Deut. 21: 17.* Sed filium odiosæ agnosceret pro primogenito; unde *Ismaeli* jus erat, ut duplicem sortiretur hereditatis partem. Item in *Medrasch* habetur, advocatum *Pesifam* citasse *Gen. 25: 5.* Dedit *Abrahamus* totam substantiam suam *Isaaco*; & versum sequentem 6. (Et filiis concubinarum, quæ fuerunt *Abrahamo*, dedit *Abraham* munera.) demum post interrogationem Regis allegasse. Hic autem in *Megillath Taanith*, *Pesifam* utrumque versum simul citasse. 2. Quod attinet *Cananeos*, in *Medrasch* a *Gibea Ben Pesifa* duntaxat allegatur locus *Gen. 9: 25.* *Maledictus est Canaan; servus servorum erit fratribus suis.* Sed *Megillath Taanith* adhuc aliquid addit. 3. Ubi de Ægyptiis sermo est, *Medrasch* in responso *Gibæ* tantum habet 210. annos, quibus Hebræi operas præstiterint Ægyptiis, & quotidie denarium meruerint, sed in *Megillath Taanith* habentur 430 anni, & citatur a *Gibea* locus *Exod. 12: 40.* & quod quovis die vñ siculum meruerint. Addit *Interpres*, hinc liquere, quomodo libri corrupti fuerint.

Secundo sequuntur diversitates & variantes Lectiones, quæ occurrunt inter *Gemaram Sanhedrin* & *Megillath Taanith*. 1. In *Sanhedrin* legitur, die 24. *Nisan* sublatos esse *Demofinaeos*, quando venerant, ut litigarent coram Alexandro Magno cum Israëlitis. At in *Megillath Taanith* id factum esse dicitur die 25. mensis *Sivan*. Unde colligi videri possit, bis hoc factum fuisse, sed *Interpres* existimat, ista duo ad unam historiam esse referenda. 2. In *Sanhedrin* primum *Cananei*, deinde Ægyptii, tandem *Ismaelitæ* cum *Judæis* disceptasse leguntur; In *Megillath Taanith* autem primo *Ismaelite*, tum *Cananei*, & Ægyptii loco ultimo. Ergo hæc lectio *Sanhedrin* contrariatur lectioni hujus libelli *Megillath Taanith* & lectioni *Medrasch Rabba*. 3. In *Sanhedrin* citantur ab Ægyptiis priora verba *Exod. 12: 36.* Dominus autem dederat gratiam &c. Sed in *Megillath Taanith* & *Medrasch Rabba* ejusdem commatis 36. verba posteriora, *Et spoliarunt Ægyptios*. 4. In *Megillath Taanith* & *Medrasch* tantum legitur, quod Ægyptii abierint inde cum pudore, sed in *Sanhedrin* adduntur ea, quæ in *Megillath Taanith* apud *Cananeos* habentur, quod reliquerint domos, agros, satos &c. Quia *Annus Sabbaticus* erat. Hoc ergo magnum commodum attulit Israëlitis, quod, ubi nihil seminaverant, tantam copiam fructuum ab hostibus acciperent. 5. In *San-*

bedrin ab *Ismaelitis* citantur loca Gen. 25: 12. & 19. Hic autem in *Megillath Taanith* ab iisdem adfertur locus Gen. 15: 18. Denique 6. in *Sanbedrin* contra *Ismaelitas* ab advocato Hebræorum Gibeā citatur locus Gen. 25: 5. *Abrahamum filiis concubinarum dedisse munera.* (quæ verba ad h. l. R. Jeremias Bar Abba, R. Salomo & alii exponunt de arte magica, quam eos docuerit Abraham) De hisce autem ne verbum quidem in *Megillath Taanith* & in *Medrasch* habetur.

Doctissimus Seldenus de *Jure Nat. & Gent. juxta Discipl. Ebræorum Lib. 7. Cap. 8. ex Bereschit Rabba Paras. 61. fol. 68: 2. citat verba Gibeā Ben Kosam: Domine mi Rex (Alexander) Sexaginta myriades hominum (ex Ebræis) operas eis 210. annos præstabant partim in auro, partim in argento artificium exercendo.* Pro operarum igitur mercede abstulerunt דינר ליום *Denarium* (seu ejusce valorem) *in diem.* Putat autem mendum esse in sua editione Cracoviana, & pro דינר legendum esse 236. Sed miror, tantum virum, qui ita versatus fuit in Scriptis Judæorum, hunc errorem errasse, quum ubique Hebræi 210. annos referant, secundum numerum dictionis דינר Redu, *descendite* Gen. 42: 2. nempe in *Ægyptum*; quod דינר *indiciū* esse volunt annorum 210. quibus commorati fuerint in *Ægypto*, cum numerum 430. annorum supputandum esse statuant a peregrinatione Abrahami prædicta Gen. 15: 13. *Peregrinum erit semen tuum . . . ad quadringentos annos.* Auctor libri *Seder Olam* & alii Hebræi annos 430. ita supputant: A tempore, quo Deus cum Abrahamo locutus inter animalium segmenta Gen. 15. natus fuit Abraham 70. annos (ex hypothesi, quod natus sit Abraham anno Therachi non 130. sed 70. anno) Ab illo colloquio inter segmenta usque ad natum Isaacum decurrunt 30. anni; cum Abraham nato Isaaco esset centenarius. A nato Isaaco ad Jacobum 60. (Genes. 25: 3.) qui faciunt 90. Et Jacob stans coram Pharaone erat natus 130. annos Gen. 47: 9. Quæ est summa 220. annorum. In *Ægypto* habitaverunt 210. annos. Isti 220 & 210. faciunt 430. *Aben Ezra* ad Exod. 12: 40. monet, 400. annos Gen. 15: 13. fluxisse a nativitate Isaaci, sed 430. ab eo die, quo egressus Abraham e terra nativitatis suæ, ex Ur Chaldæorum, profectus est Charanem Gen. 11: 31. Vid. *Annot. in Seder Olam* Pag. 247. & 309. Interpres hujus libri *Megillath Taanith* R. Abraham Hallevi fol.

fol. 2: 1. 2. probare conatus est, *duram servitutem Hebræorum in Ægypto* (de qua Gen. 15: 13. Exod. 1: 8. seqq. cap. 2: 23.) *non nisi 86. annos durasse.* Id inter alia colligit ex nomine *Mirjam*, quod *amaritudinem* notat, quæ hoc fere tempore nata.

Quia *pavimentum glabrum est.* Lapidibus marmoreis, vel בפור *Alabaastro* Sancti & Sancti Sanctorum pavimentum erat obductum, sed Atriorum pavimenta בנפס *gypso*, specie calcis. Hoc Regi Alexandro Gibeā dicebat per jocum & admonitionem, ut sibi caveret.

פרק רביעי תמו

CAPUT IV.

MENSIS THAMMUS.

בארבעה עשר בתמו

עדא ספר גזירתא

דלא למספר מפני

שהיה כתוב ומנה

לצדוקין ספר גזירות

אלו שנסקלן ואלו

שנשרפין אלו שנהרגין

ואלו שנחנקין וכשהיו

כותבין אדם שואל

והולך ורואה בספר

אומר להם מנין

אתם יודעין שזה

חייב סקירה וזה

חייב שריפה וזה

חייב חניקה וזה

היו יודעין להביא

ראייה מן התורה

אשר יורד ונומר שאין

כותבין לכות בספר

ועוד

Die decimo quarto Thammus amotus est Liber decretorum, quo etiam non est lugendum. Quia in isto libro a Sadducæis scriptum & statutum erat, ut si homines hæc vel illa patraffent, hi damnarentur ad lapidationem, illi ad combustionem, hi gladio punirentur, illi strangularentur. Et cum (hæc decreta) scripserunt, homo quidam (Israëlita) interrogabat, ibat & videbat id, quod in libro scriptum erat, dicebatque (ad Sadducæos) unde vos nostis, hunc esse reum lapidationis, illum vero combustionis, hunc esse occidendum, illum strangulandum? Nesciverunt rationem ex Lege adducere; In qua extat Deut. 17: 11. *quam docebunt te.* Quo indicatur.

ועוד שהיו ביתוסין אומרי
 עין תחת עין שן תחת
 שן הפיל אדם שנו
 של חבירו יפיל את
 שנו סמא עינו של
 חבירו יפמא את
 עינו יהו שוים כאחד
 ופרשו השמלה לפני
 זקני העיר הרברים
 ככתבן וירקה בפניו
 שתהא רוקקת בפניו
 אמרו להם חכמים
 והלא כתוב התורה
 והמצוה אשר כתבת
 להורותם התורה אשר
 כתבת והמצוה להורות
 וכתב ועתה כתבו
 לכם את השירה
 הזאת ולמדו זה
 מקרא שימה בפיהם
 אלו הלכות ואותו
 היום שבטלו עשאוהו
 יום טוב.
 31: 19. *Et nunc scribite vobis canticum, & docete illud.* Hæc est Scriptura. Sed cum additur, *Pone illud in os eorum*, hæc sunt constitutiones (lex oralis) Illum ergo diem, quo irritum reddebant Scriptum decretorum, fecerunt diem festum.

tur, constitutiones literis non consignari in libro. Porro Baithusæi dicebant, Exod. 21: 24. scriptum esse, *oculus pro oculo, dens pro dente*. Ergo ordinarunt, ut si quis socio suo dentem egerit, ei rursus dens ejiceretur: si quis socium excæcaverit, ille rursus excæcaretur, ut fierent æquales. Et quando dicitur Deut. 22: 17. *Et expanderunt vestem coram Senioribus urbis*, intellexerunt verba, sicut scripta sunt. Et legem Deut. 25. 9. *Et exspuet in facie ejus*, explicarunt *exspuet in faciem ejus* (non, in facie, i. e. coram eo in terram) Responderunt eis (Sadducæis) Sapientes: Annon scriptum est Exod. 24. 12. *legem & præceptum, quod scripsi* (hæc est lex scripta) *ad docendum eos* (hæc est lex oralis. Alius Codex habet: *Legem, quam scripsi, & præceptum ad docendum eos*, i. e. legem oralem) Pari modo reperitur scriptum Deut.

ANNOTATIONES.

Die 14. *Thammas amotus est liber decretorum.* Interpres R. Abraham Hallevi *Nota* 1. habet, דא ערא *idem significat quod verbum אתבטל* abolitus, abrogatus est. Isto Libro Sadducæi & Baithusæi stante adhuc Templo legem oralem atque universas constitutiones Juris rejecerant, nudis Sacræ Scripturæ verbis innitentes. De Karæis & Sadducæis supra egimus ad Caput. 2.

Homo quidam interrogabat, ibat & videbat. Quando quis respondere tenetur, debet ire & videre. Hæc locutio etiam reperitur in Apocalypsi cap. 6: 1. 3. &c. & passim in *Sohar* R. Simeonis Ben Jochai.

Oculus pro oculo &c. Exod. 25: 24. Baithusæi hanc legem de Talione secundum literam, Traditionum autem patroni de pretii persolutione, accipiendam esse contendebant. Jonathan habet æstimationem oculi pro oculo. R. Salomo ad hunc locum: *Qui cæcum reddit oculum proximi sui, is dat ei pretium oculi, nec aufertur membrum ipsum illius, qui alterum percussit, uti legitur in Barva Kama fol. 84. 1.*

In libro *Cofri*, quo continetur Colloquium seu Disputatio de Religione, habita inter Regem-Cosareorum gentilem & R. Isaacum Sangarum Judæum, Traditionarium contra Philosophos præcipue gentiles & Karæos, Par. 3. §. 45. interrogat *Cofri* sive Rex Cosar, *Annon pœna damni explicata sit in Lege* Levit. 24: 20. *Oculus pro oculo* &c. Respondet Judæus; *Et annon dicitur ibidem* v. 18. *Qui percusserit animam bestię, persolvat vel compensabit eam, animam pro anima: Sic* v. 21. *Qui percusserit animal, rependet, solvet illud.* Hic utique intelligitur pretii solutio. Quippe non vult dicere; Si quis percusserit equum tuum, vicissim percute equum ejus, sed dicit, Accipe equum ejus (& persolve illum) Nullam enim haberes utilitatem ex percussione equi illius. Sic si quis tibi manum abscindat, non dicunt tibi; Abscinde vicissim manum ejus, quia nullus hinc manaret ad te fructus, si & ipsi manum abscinderes &c. Locum hunc lectu & consideratu non indignum transcripsi, quod inde intelligi possit sensus Traditionariorum

quo contra *Karæos* contendunt, Legem hanc de *Talione*, non ad *literam*, sed de *pretii persolutione esse accipiendam*. Vide illic *Notas Buxtorfii*.

Deuteron. 25: 9. & exspuet ante faciem ejus, vel, ut *Elias Misra-chi*, coram eo, seu, coram facie ejus: id est, exspuet versus faciem ejus sputum ex ore suo in terram. Ita *Rabbi Salomo*: *& conspuet ante faciem ejus super terram*. Neque enim femina illa in ipsam faciem ejus spuit, sed כנגד פניו ante faciem ejus, scil. in terram. Quod erat signum iræ, ignominia & contemptus coll. Num. 12: 14. Job. 30: 10. Jes. 50: 6. Ita hoc exponitur in *Misna & Gemara Sanhed. c. 1. & Majemon. in Fibbum i. e. de Leviratione c. 4. §. 6. seq. ab Abarbenele & aliis*. Sed *Karæi* volebant, exspuitionem esse factam in faciem, sive vultum sputis fuisse aspersum.

Hæc est Lex oralis &c. In Fundamentis Theologiae lib. 1. cap. 4. §. 9. diximus, eam esse collectionem multarum consequentiarum ex Lege Mosaica deductarum, quæ partim sunt legitimæ, partim illegitimæ, quatenus in expressarum Legum virtute vel continentur, vel non continentur. Quotquot legitimæ consequentiæ veterum Doctorum in Talmude comprehenduntur, ortum ducunt a *Mose in monte Sinai*, sed quæ tales non sunt, ex cerebro Rabbinorum sunt confictæ. Primum & fortissimum argumentum petunt e loco *Exod. 34: 27.* על פי הרברים האלה *secundum os*, vel *super ore verborum horum*. In quo tamen nullum fulcrum, quia על פי notat juxta *Lev. 27: 18.* ubi כפי & על פי.

פרק חמשי אב

CAP. V.

DE MENSE ABH.

בחמשה עשר באב
זמן אע"י לכהניא
דלא למספר מפני
שכשעלתה גלות
ראשונה לא היו
מביאין בו קרבן
עצים אמרו חכמים
למחר כשעלו הגליות
אף

IN diem decimum quintum mensis Abh incidit tempus lignorum Sacerdotum, quo abstinendum a luctu. Quandoquidem eo tempore, quo captivitas prima sive captivi prima vice (ex Babel) ascenderunt, non adduxerunt oblationem

אף הם יהיו צריכין
להביא התקינו להם
חכמים את יום
חמשה עשר באב
שהיו מביאין בו קרבן
עצים וכל מי שהיה
מעלה קרבן למקדש
אפילו עצים פטור
מאותו הספק של
אותו היום ואין
צריך לומר המאות
ואשמות נדרים ונדבות
בכורות ומעשרות
תודות ושלמים לכך
הוא אומר כל אינש
דאיתי עלוהי אעין או
בכורים ומה הוא
זמן אע"י כהניא
זה הוא שאתה
אומר במו בו בני
זוהיאל בן יהודה
ועמם כהנים ודוים
וישראלים גרים ועבדים
ונתנים ממורים וכל
מי שטעה בשבטו
בני גונבי עלי ובני
קוצעי קציעות ובני
סלמי הנטופתי ומה
הן בני גונבי עלי
ובני

tionem lignorum, dixerunt Sapientes, in posterum quando rursus ascendent captivi, etiam opus habebunt eam adducere: ideo ordinarunt illis Sapientes diem decimum quintum mensis Abh, ut eo adducerent oblationem lignorum. Et quicumque adduxit oblationem ad Sanctuarium, licet ligna duntaxat adduxerit, liber erat a luctu istius diei: ergo multo minus erat lugendum quando adferebant sacrificia pro peccato, & pro reatu, vota, spontanea, primogenita & decimas, confessiones & eucharistica. Ideo hic dixit: Omnis homo, qui offert ligna aut primitiva. (Vid. *Massech. Taanith cap. 4. §. 5.* & *Neh. 10: 35, 36.*) Quis autem sensus est istorum verborum; *Tempus lignorum Sacerdotum*? Iis significat, quod tu vis dicere, nimirum quod die decimo quinto mensis Abh filii Setuel (*posterii Sattu* vocantur in Scriptura & *Misna*) ligna obtulerint filii Jehudæ, & cum illis Sacerdotes, Levitæ & Israëlita, profelyti & servi, Nerhinæi, mamferim (spurii) omnesque qui de tribu sua incerti erant, & filii sive posterii Gonbe Eli, & posterii Kozee Keziath, posterique Salme Hannetophate. E Qui

ובני קוצעי קציעות
אלא פעם אחת
נזרה מלכות הרשעה
שמר על ישראל
שלא יעלו בכורים
לירושלים והושיבו
מלכי יון פרסאות
על הדרכים כדרך
שהושיב ירבעם בן
נבט משמרות על
התחומין שלא לעלות
לירושלים ולא
היה אדם מעשרת
השבטים יכול לעלות
לירושלים מה עשו
הכשרים שבאותו
הדור ויראי חטא
שבאותו הדור הביאו
ביכורים ונתנום
בסלים וחיו אותם
בהציעות ונוטלי
רסים והעלום על
כתפם כיון שהגיעו
למעמר אמרו להם
לירושלים אתם עושים
אמרו להם לא
אלא לעשות שני
פידחי דבדה במכתשת
ו שלפנינו ובעלי הלז
שעל

Quinam isti sunt filii Gonbe Eli, filii que Kozee Kezioth? contigit quodam tempore, ut Regnum Græciæ faceret decretum persecutionis contra Israëlitas, ne primitiva Hierosolymam adducerent, eoque fine Reges Græcorum custodes in viis constituerunt, simili modo, quo Jeroboam filius Nebat excubias in terminis collocavit, quæ Israëlitas impedirent, ne ascenderent Hierosolymam, ita ut nemo ex decem tribubus Hierosolymam ascendere potuerit. Quid ergo faciebant recti corde, qui eo tempore vivebant, peccare metuentes? Adduxerunt primitiva canistris imposita, quæ aridis ficubus contegebant, & canistra portarunt humeris suis imposita. Quando autem occurrebant custodibus Græcorum, hi interrogabant illos, an Hierosolymam ascenditis? Responderunt, nequaquam; sed venimus duo frustra ficorum confecturi in mortario, quod illic proxime ante nos est, ope pistilli illius, quod humeris nostris portamus. Sed quamprimum custodes erant præterressi, ornabant ista (primitiva) in canistris, Hierosolymamque adferebant.

Et

שעל כתפנו וכיון
שעברו מהם עטרום
בסלים והעלום
לירושלי ומה הן
בני סלמי הנמופתי
אלא פעם אחת
נזרה מלכות הרשעה
שמר שלא יביאו
עצים למערכה והושיבו
מלכי יון פרסאות
על הדרכים כדרך
שעשה ירבעם בן
נבט משמרות על
התחומין שלא לעלות
לירושלי ולא היה
אדם אחד מעשרת
השבטים יכול לעלות
לירושלי מה עשו
הכשרים שבהם
ויראי חטא שבאותו
הדור היו מביאין
שני גידרין ועושין
אותם כמין סלמות
ומניחין אותם על
כתפיהם ועולין כיון
שבאו לאותו המשמר
אמרו להם לירושלים
אתם עושים אמרו
להם לא אלא
להביא

Et quinam erant filii Salme Hannetophate? Cum aliquando impium regnum Græciæ decrevisset adversus Israëlitas ne adferrent ligna ad struem altaris, (nec primitiva adferrent Hierosolymam) & custodes in viis collocasset, sicut Jeroboam filius Nebat posuit custodes in terminis, ne ascenderent Hierosolymam, ita ut nemo ex decem tribubus eo ascendere potuerit: Quid tum faciebant pii istius generationis, & qui peccatum detestabantur? Adferebant duo segmenta ligni, quæ ad modum scalarum adaptata humeris suis imponebant & adscendebant. Quando pervenerunt ad eam custodiam, hæc interrogabat eos, an vos adscenditis Hierosolymam? responderunt eis, nequaquam, sed hæc scala, humeris nostris imposita, capiendis pullis avium ex hoc columbario, quod illic proxime ante nos est, inserviet. Quam primum autem se e conspectu ejus eripuerant, solvebant ligna, instar scalarum conjuncta, eaque separata ab humeris suis abiciebant, sumtisque segmentis ligni Hierosolymam alcendebant.

E 2

Et

להביא נזילות מן
השובך הזה שלפנינו
בסולם הזה שעל
כתפיו וכיון שעברו
מהם התירו השלבים
ופרקום והשליכום
מעל כתפם ונמלו
הגורים ועלו לירושלים
ולפי שמסרו עצמם
על המצות לכן
נכתב להם שם
טוב במגילה הזאת
וזכר לטוב לדורות
ועליהם ועל כיוצא
בהם זכר צדיק
לברכה ועל ירבעם
בן נבט ושם רשעים
ירקב ומה ראו בני
זתואל בן יהודה ליטול
להם שם טוב וזכר טוב
לדורות אלא שכל
הרוצה ליטול את
השם יטול וכשעלו
בני הגולה ולא
מצאו עצים בלשכה
עמדו אלו והתנדרו
עצים משל עצמם
ומסרו אותם לצבור
וקרבו

Et quoniam vitam suam propter
præcepta Dei periculo exposue-
runt, ideo de eis nomen bonum
scriptum est in hoc volumine
ac memoria bona in generatio-
nes, & de eis similibusque eo-
rum scriptum est Proverb. 10: 7.
*memoria iusti est in benedictio-
ne.* De Jeroboamo autem fi-
lio Nebat ibidem dicitur: *sed
nomen impiorum putrescit.* Cur
autem visum est filiis Schetuel
filii Jehudæ ponere sibi nomen
bonum & memoriam bonam in
generationes? Quia quicunque
vult nomen bonum reportare
per observantiam præceptorum
Dei, ei istud reportare li-
cet. Quum igitur ascenderent
captivi, & non invenirent ligna
in conclavi, surrexerunt illi pii &
sponte ex propriis facultatibus li-
gna obtulerunt, quæ coetui tradi-
derunt, ex quibus oblationes to-
tius coetus obtulerunt: atque ita
Prophetæ (Haggai, Zacharias,
Maleachi) isto tempore inter eos
videntes cum ipsis contraxerunt,
& hanc conditionem fecerunt,
ut, licet conclave plenum esset li-
gnis, iis etiam quæ ab universo
coetu data erant, illa tamen ligna
sponte oblata hoc tempore adhi-
berentur.

וקרבו מהם קרבנות
צבור וכן התנו עמם
הנביאים שביניהם
שאפילו הלשכה מלאה
עצים ואפילו משל
צבור יהו אלו מתנדרים
עצים זמן הזה ומביאין
כל זמן שירצו ולא
יהיה קרבן מתקרב
אלא משלהם תחילה
שנאמר והגורלות הפלנו
על קרבו העצים
והכהני והדוים והעם
להביא לבית אלהינו
ולבית אבותינו בעת
מזומנים שנה בשנה
לבער על מזבח יהוה
אלהינו ככתוב בתורה
ואומר כי עורא הכין
את לבבו לדרוש את
יהוה בתורת יהוה
ולעשות וללמד בישראל
חוק ומשפט דא
שהסכימו עליהם
הרבים ועשו אותו יום
טוב ואותן הימים
אמורים בהספד ובתענית
בין משחרב הבית
בין שלא חרב רבי
יוסי

berentur, & quocunque tempore
vellent, sua ligna adferrent, nec
ulla oblatio offerretur, nisi prius
ab illis desumpta, juxta id, quod
legitur Nehem. 10: 35. coll. Cap.
13: 31. Et sortes jecimus super ob-
latione lignorum, Sacerdotes,
Levitæ & populus, ad adducen-
dum ad domum Dei nostri, juxta
domum patrum nostrorum ad
tempora destinata, singulis annis;
ad accendendum super altari Domi-
ni Dei nostri, secundum id, quod
scriptum est in Lege (Levit, 1: 7.
Cap. 6: 12.) Et Scriptura Efr. 7:
10. dicit, quod Esra paraverit cor
suum ad quærendum legem Do-
mini, & ad faciendum, & ad
docendum in Israele statutum ac
judicium. Vide, quomodo super
illis rebus multi convenerint &
fecerint illum diem festum. At-
que istis diebus prohibebantur lu-
ctus ac jejunium cum post deva-
statum Templum, tum ante ejus
devastationem. R. Jose ait, ex quo
tempore vastatum est Templum,
luctus & jejunia licita sunt, quia
tunc luctus eis est. Dixit Rib-
bi *Eliezer* Bar Zadok, Ego sum

יומי משהרב הבית
 מותרין מפני שאכל
 הוא להם אמר רבי
 אליעזר בר צדוק אני
 הייתי מבני בניו של
 מנארה בן בנימן
 ואירע השעה באב
 להיות בשבת והתענינו
 בו ולא השלמנוהו
 מפני שום מוב שלנו
 היה

ex nepotibus Sanna filii Benjamin,
 ac incidit nonus dies Abh in Sab-
 bathum, cum nos jejunavimus,
 sed non integrum diem, (non us-
 que ad noctem) propter diem
 festum, qui tunc nobis erat
 (nempe sequenti die decimo ne
 diem festum cum luctu incipere
 mus.)

Die

ANNOTATIONES.

T Empus lignorum Sacerdotum. Hæc priora verba hujus *Megillath Taanith* obscuriora videntur, illustrari tamen possunt ex *Massecheth Taanith* Tract. de *Jejunio* Cap. 4. §. 8. quem Rabbeni Hakkadosch in *Mischnam* inseruit; ubi novem intervalla temporis ligna offerendi, sacerdotibus populoque observandi recenset. Primo die mensis *Nisan* seu *Martii*, posteri *Arach*, qui ex tribu *Juda*, sua offerebant ligna *Efra* 2: 5. seqq. *Nehem.* 7. Vigesimo die mensis *Tammus* seu *Junii* posteri *Davidis* ex tribu *Judæ*. Quinto mensis *Abh* seu *Julii*, posteri *Parosch* ex tribu *Juda*. Septimo *Abh* posteri *Jonadab*, qui ex *Rechab.* Decimo *Abh*, posteri *Senaa*, qui ex tribu *Benjamin*. Decimo quinto *Abh*, posteri *Sattu*, qui ex tribu *Juda*, cumque iis Sacerdotes & *Levitæ* *Esr.* 2: 8. Cap. 10: 27. *Nehem.* 7: 13. Cap. 10: 15. ac omnes, qui de tribu sua incerti erant, & cum hisce posteri *Gonbe Eli*, qui ita cognominati ex *pistillo* עלי, & posteri *Kozæ Keziath*, qui cognominati ex contusione ficorum abscissorum. Vigesimo *Abh* posteri *Pachat-Moab*, qui ex tribu *Juda* *Esr.* 2: 6. Vigesimo mensis *Elul* seu *Augusti* posteri *Adin*, qui ex tribu *Juda* *Esr.* 2: 15. Primo mensis *Thebeth* seu *Decembris*, posteri *Parosch* iterum ligna offerebant. Conf. *Gemaram Mass Taanith* fol. 26.1.

Quo

Quoniam Deus jusserat ignem, in Altari perpetuo ali, ut nunquam exstingueretur *Levit.* 1: 7. & 6: 13. & *Israelitæ* ex captivitate *Babylonica* ascendentes in *Conclavi lignorum* non invenerunt ligna, coeperunt iidem voluntarie ligna offerre ex propriis facultatibus. Et ita docuerunt Prophetæ illius ætatis, *Haggai*, *Zachar.* *Malach.* etiamsi *Conclave* lignis esset repletum, obtulisse tamen illos voluntarie ex iis, quæ habuerunt. Et eo die, quo hæc ligna adducebant, simul sacrificia spontanea offerebant *Neh.* 10: 35. seqq. illumque diem festivum fecerunt. Vide *R. Obad.* de *Bartenora* ad *Misch. Taanith* Cap. 5. §. 5. & *Gemaram* fol. 28. 1. Hæc ergo origo est & fundamentum hujus oblationis lignorum, quod his familiis, quarum supra in hac *Mischna* mentio facta, institutus erat certus dies, quo ligna ad sacrificia in altare offerebant *ligna ordinationis*, quibus condita tempora in *Efra* præscripta.

Gonbe Eli ita appellati ab עלי *Eli* id est, *pistillo* coll. *Prov.* 27: 22. 2. Par. 24: 14. לפי שנוכחין eo quod furabantur cor custodientium vias; & *Kozæ Keziath*, quia ficos ponebant in mortario, & tundeant eos, faciebantque ex iis כציעות *Keziath* id est, *massas*, quasi orbiculatos. סלמי הנטופתי *Salme Hannetophate* ita appellabantur ex destructione *Scalarum*, quas destruebant, postquam præterierant custodes.

Atque istis diebus prohibebantur luctus ac jejunium, cum post devastatum Templum, tum ante ejus devastationem. Interpres hujus libelli Nota 5. ostendit, quod *R. Jose* repugnet *Talmudi Hierosolymitano* & *R. Eliezeri*. Hi enim *Talmudistæ Hieros.* & *R. Eliezer* volunt, dies istos esse festivos tum ante tum post devastatum Templum, tum vigentibus tum abolitis sacrificiis, sed *R. Jose* asserit, non fuisse hosce dies festos, nisi stante Templo.

בעשרים וארבעה

בזה תבנה לדינא

כימי מלכות יון היה

דניו בדיני גוים מפני

שהגדוקים אומרים

שרית

Die vicesimo quarto recepimus judicia. Etenim diebus Regni Græcorum *Israelitæ* tenebantur judicare secundum jura extraneorum (gentilium) quia *Saddu-*

cæi

תרש הבת עם הבן
נשפל להם רבן יוחנן
בן זכאי אמר להם
שומים זו מניין לכם
ולא היה בהם אחד
שהחזיר לו חוץ
מקום אחד שהיה
מפספס כנגדו ואומר
ומה בת בני הבאה
מכה כחי תירשני בתי
הבאה מכחי לא כל
שכן קרא עליו המקרא
הזה ואלה בני שער
החורי יושבי הארץ
וכתוב אחד אומר אלה
בני צבעון ואיה וענא
אלה מלמד שבא
צבעון על אמו והוליד
ממנה ענא אמר לו
רבי ובכך אתה
פוטריני אמר לו שומה
שבעולם ולא תחא
תורה שלמה שלנו
כשיחיה בטלה שלכם
אמר לו ובכך אתה
פוטריני אמר לו ומה
בת בני שכן יפה כחה
במקום האחין תאמר
בבתי

cæi dicebant : Filia cum filio hereditario jure succedere debet. Accedens ad eos Rabban Jochanan Ben Saccai dicebat, unde vos, ô stolidi, hoc probabitis? Non erat inter illos quisquam, qui ipsi responderet, præter unum Senem, qui ei oblocutus dixit: Si filia filii mei, quæ nata est ex vi roboris mei, hereditatem meam adit, nonne multo magis filia mea, quæ ex robore meo proprio nascitur? Legit & opponit ei (Rabban Jochanan) hosce Scripturæ versus Genes. 36: 20. *Hi sunt filii Seiris Chorai, incolæ terræ &c.* Et versu 24. *Hi sunt filii Zibonis, cum Aja tum Ana.* Idcirco Scriptura docet, Zibonem congressum esse cum matre sua, atque ex ea genuisse Anam. Dixit ei (Senex) Rabbi, eo tu vis me dimittere? Respondit ei (Rabban Jochanan) stultissime hominum, an ergo Lex nostra perfecta cum inani vestro sermone comparanda? Reponebat Senex, hoc modo me dimittes? Respondit ei (Rabban Jochanan): Quod filia filii mei mihi jure hereditario succedit, hoc inde est, quod vis ejus præstantior sit, quam ubi fratres sunt. Tu autem vis dicere, filiam

בבתי שכן חורע כחהם
במקום האחין דין הוא
שלא תירשני וכשגברה
יד בית השמונאי
ובטלום והיו דנין בדיני
ישראל ואותו היום
שבטלוהו עשאוהו יום
טוב (Sadducæorum) doctrinam, & judicavit judicia Israelis, tunc istum diem, quo abrogarunt eorum doctrinam, fecerunt diem festum.

Die 24. recepimus judicia. Abrogata Sadducæorum doctrina more gentilium introducta circa successiones in bona parentum, qua hereditas pariter inter filias & filios erat dividenda, cui sententiæ doctrina Talmudica & veterum Hebræorum repugnat. Loco 24. diei mensis Abb, qui est mensis quintus in Bava Bathra fol. 115. legitur mensis Tebeth, qui est decimus, quem etiam habet R. Salomo, & Interpres hujus libelli, sed procul dubio est mendum, & scribendum Abb, sicut hic in Megillath Taanith legitur, in quo a mense ad mensem progressus datur.

Hereditare debet filia cum filio. Interpres monet, id esse in hoc libello corrigendum, & legendum תירש הבת עם הבן *hereditare debet filia cum filio filii*; sicut habetur in Bava Bathra Babyl. fol. 115. 2. & in Hieros. fol. 16. 1. Nam quod *filia non cum filio* hereditatem accipiat, ipsi Sadducæi fatebantur, quia id in Lege extat, sed quod *filia debeat hereditatem adire cum filii filia*, id didicerunt per ומהי קל *Kal vecbomer*, argumentando a minori ad majus, uti mox sequitur. *Raf Huna* loc. cit. Bava Bathra ait: Si quis, licet in Israele Princeps esset, sententiam pronunciaret, filiam cum filia filii (nepte ex filio) jure hereditario succedere, audiendus non est, quia hoc introduxerunt Sadducæi. Et ibidem *Raschbam* (id est Rabbenu Samuel Ben Meir, filius filiæ & discipulus Rab. Salomonis) illud exponit: Cum quis morti vicinus præcipit domui suæ, sive Testamentum condit, filiam suam cum filii filia jure hereditario successuram, non sequuntur eam, licet non esset ea de re dis-

sputatio cum Sadducæis. Et *Tofespoth* addunt: Quamvis Princeps Israelis id pronunciaret, *tempore ita exigente* (sicut filii Benjamin *Jud.* 21. 17. *tale quid statuerunt contra Legem.* Vide *Bava Bathra* fol. 116. 1.) ut succederet hereditario jure filia cum filia filii, id tamen non est faciendum, licet non esset hac de re controversia cum Sadducæis, quia Principi non licet aliquid statuere contra Legem.

Si quis velit seriem & ordinem successionis hereditariæ percipere, & quidem a creatione mundi, ubi juxta catalogum eorum, qui ex Adamo per *Sethum* nati sunt, qui nominatur pro *Caino* primogenito *Gen.* 5. Patriarcharum qui erant ante diluvium 1. *Adam* 2. *Seth.* 3. *Enos.* 4. *Kenan.* 5. *Mahalaleël.* 6. *Jared.* 7. *Enoch.* 8. *Methusala.* 9. *Lamech.* ex Hebræorum mente hereditates sic institutæ fuere: *Lamecho* sine liberis mortuo successit *Methusala*; *Methusala* defuncto successerunt *ejus filii & nepotes*, fratres *Lamechi*. His non existentibus, hereditas devolvebatur ad *Enochum*, ejusque filios & nepotes, & sic porro ad *Jaredum*, *Mahalaëlem*, *Kenanem*, *Enoschum*, *Sethum*, *Adamum*. R. *Moses Bar Maiemon* in פירוש המשנה *Comment. in Corpus Mischnicum* f. 184. *Successionis* exemplum in hoc Schemate nobis exhibet.

ABRAHAM,

ISAAC,

JACOB, ESAU,

LEVI, DINA filia.

KAHAT, GERSOM, MERARI, JOCHEBETH filia,

AMRAM, IZHAR, HEBRON, UZZIEL,

MOSES, AARON, MIRJAM filia.

Hic *Amramo* defuncto, in hoc stemmate, si superstites sint *Moses* (primo loco positus ob dignitatem, licet non sit primogenitus) & *Aaron*, ipsi heredes sunt. *Mosi* & *Aaroni* eorumque posteris succedit *Mirjam*. Hac ejusque posteris non extantibus, revocatur hereditas ad *Amrami Patrem Kahatum*; huic succedunt tres filii ejus, *Amrami fratres*, *Izhar*, *Hebron*, *Uzziel*.

Uzziel in universa *Amrami bona*. (Hebræi enim, mortuo filio vel filia sine heredibus, primo referunt ad *Patrem* hereditatem, & deinde demum ad fratres defuncti, seu reliquos liberos Patris) Non existente *Filia Kahati*, defertur hereditas ad *Patrem Kahati*, nempe *Levi*. Huic succedunt *Gersom* & *Merari*, fratres *Kahati*. (Ita rursus *Pater Kahati* fit heres ante fratres *Kahati*) His fratribus & posteris eorum mortuis succedit *Jochebed filia Levi*. Ea simul cum prole non reperta, heres est *Jacob*. Jacobo mortuo sine filio, *Dina filia* succedit. Hac ejusque posteris deficientibus, heres est *Isaacus* pater *Jacobi*. Ei defuncto succedit *Esau* filius. Eo simul cum posteris sublato, *Abraham* ut heres ejus in *Amrami bona* succedit. Vide *Selden. de succes. in bon. def. cap.* 13.

Verum enim vero successio heredum non tam commode ab *Adamo*, & *Noacho* sequentibusque *Patriarchis* instituitur, quia illic non memorantur filia, fratres & sorores, quam a *Jacobo*, a quo hereditates numerantur propter hereditatem terræ *Canaan*, juxta quam aliæ omnes successiones hereditatum institui debebant, quia Lex data *Israeli*. Vide *Bava Bathra Bab. f.* 115. *segg.* Ita *Jacobo* erat filius *Ruben*, cui defuncto succedit filius, filioque mortuo sine liberis, filia; & hac cum posteris non existente, heres factus est *Pater Jacobus*; huicque defuncto succedit *Siméon* *Rubenis* frater (uti supra monuimus, Hebræos primo ad *Patrem* defuncti, & deinde ad fratres hereditatem referre) *Siméone* defuncto filii ejus successerunt, & ita porro. Si *Rubenis* fratres omnes mortui fuerint sine liberis, *Dina* soror hereditatem acquireret. Quænam *Præcepta in Corpore Juris Mosaiici contenta sint moralia*, vide *Fundam. Theolog. sive Systematis nostri lib.* 4. *cap.* 9. *de Leg. Forensi*. Huc referri possunt, quæ *Majemonides* habet in *Nechaloth* vel *Tract. de Hereditatibus* *cap.* 1. §. 1-7. Cum aliquis moritur, *Filius* in hereditate succedit *Patri* defuncto, & universa posteritas in infinitum: Filio posterisque filii non existentibus, *Filia* & posteris ejus succedunt in infinitum: Non extantibus defuncto filiis vel filiabus, hereditas ad defuncti *Patrem* revolvebatur: *Patri* defuncto *Fratres & sorores* eorumque posteris succedunt: Hisce non existentibus, hereditas ad *Avum* devolvitur: Huic defuncto succedunt *avi posteris*, qui sunt fratres *Patris* defuncti: Deficientibus fratribus & posteris *Patris*,

Patris, pervenit hereditas ad *Proavum* &c. atque ita porro ascendebatur.

Legis Scripturæ versus Gen. 36: 20. sq. Locus hic nonnihil obscurus & difficilis est. Interpres hujus libelli R. Abraham Hal-Levi Nota 6. sensum totius disputationis hunc esse putat, quod juxta R. Salomonem *ענה* Ana fuerit spurius filius Zibonis, sed quod juxta *Tosephoth* fuerit Ana filia ex *יפ. 14.* Oholibama filia Anæ, filia Zibonis. Sed *Raschbam* asserit Anam fuisse marem, juxta *יפ. 20.* *Hi sunt filii Seir. . . . & Zibon & Ana.* & *יפ. 24.* *Hi sunt filii Zibonis, tum Aia tum Ana,* *הנה* hic est ille Ana &c. In *Tosephoth* legitur, quod Ana, licet filia, denominetur tamquam filius, quia illa acceperit partem hereditatis, ideo *יפ. 24.* dici *הנה* Hic. At *Raschbam* ait: Si Ana filia est, cur ergo annumeratur filiis, ut *Ziboni יפ. 20.* qui erat filius. Quod autem *יפ. 14.* bis dicatur *נה* filia, id ideo factum esse censet, quod homines putaverint, Oholibamam fuisse Anæ filiam, quum esset filia Zibonis. Concludit, Oholibamam fuisse spuriam ex incestu natam, quod concubuerit Zibon cum matre sua & procreaverit Anam, & ejusmodi spurium hereditatem adire bonorum Patris, sicut hic ex *יפ. 20.* liquet. Confer hic *Bocharti Hieroz. lib. 2. cap. 21.* & *Cartwrighti Comment. in Genes. 36.*

Respondit ei Rabban Jochanan: Quod filia filii mei &c. Quoniam Sadducæi primum non intelligebant, quod Rab. Jochanan protulit ex loco *Genes. 36. de filiis Seir*, addit hic argumentum desumptum a filiabus *Zelophchadi Num. 27: 7. seq. Chepheri*, cui plures filii erant, *primogenitus Zelophchad* filios non reliquit, sed quinque filias *Jos. 17: 3. Num. 26: 32, 33. Cap. 27: 1. Cap. 36: 11. 1 Par. 7: 36.* nominatas, quæ hereditatem bonorum avi sui Chepheri acquisiverunt, & filii filiarum Chepheri non acceperunt omnia bona Patris. Hinc concluditur, inquit Interpres Rabbi Abraham Hallevi, *filiam filii præferri filia, sicut filia Zelophchadi antepositæ sunt filiabus Chepheris Num. 27: 1, 7, 8.* Si quis mortuus fuerit & filium non habuerit, transferetis hereditatem ad filiam ejus. Filia Zelophchadi tres portiones in terra Israël hereditate acceperunt, ut docetur in *Misna Bava Bathra Cap. 8: §. 3.* nempe, primam ab ipso patre, secundam & tertiam ab avo Chephere qui

qui erat filius, & quidem primogenitus, adeoque duas portiones consecutus erat.

In eodem Cap. 8. *Bava Bathra §. 2.* modus successionis liberorum traditur: *Ordo hereditatum hujusmodi est: Si quis mortuus fuerit sine filio, transferetis hereditatem ad filiam ejus. Filius præferendus est filia, & omnes, qui egressi e femore filii (id est, omnes posterius ejus) præferendi sunt filia. Filia est præferenda fratribus, & omnes, qui prodierunt e femore filia, præferuntur fratribus. Fratres præferuntur Fratribus patris, & ii, qui prodierunt e femore fratrum, præferuntur fratribus patris. Et hæc est regula universalis: Ubi quis in successione est præferendus ipse, illius etiam posterius e femore ejus egressi præferri debent. Pater autem præfertur omnibus e femore ipsius prodeuntibus. Jurisprudentes Gentium (ajunt in *Gem. Hieros. Bava Bathra. fol. 16. 1.*) statuunt, filium & filiam constitui in pari successionis gradu, sive filiam hereditatem obtinere cum filii filia. Sed juxta Hebræos, jus successionis ad solos filios ex *Num. 27.* restringentes, filiabus alimenta ex patrimonio debebantur, & *Bona dotalia* tempore nuptiarum præstanda. Apud alias antiquissimas gentes æqualis erat hereditas filiorum & filiarum, idemque jus Jobi ætate in *Arabia* obtinuisse videtur *Job. 42: 15.* Vide inter alios *Spanhemii Historiam Jobi cap. 15.**

Denique ubi de hac materia agimus, simul observandum, filias Israëlitas, quæ *ἐπικληροί*, & sine fratribus consanguineis fuere, vi legis *Num. 36: 8.* non potuisse extra tribum, ac ne quidem extra familiam nubere, ut non transiret hereditas a tribu ad tribum. Ita quoque *virgo Maria ἐπικληρος*, quia fratres non habebat (sicut in Scriptura nupiam memorantur) atque ita hereditatem domus suæ accipiebat, licet ea esset exigua, proximo agnato Josepho, ex eadem tribu *Juda* oriundo, nupsit. Ideoque *ascendit Josephus a Galilea ex urbe Nazareth in Judæam, in civitatem Davidis, quæ vocatur Bethlehém, propterea quod ille esset ex domo & familia Davidis: Ut describeretur cum Maria desponsata sibi uxore Luc. 2: 4, 5.* At vero filiabus, quæ fratres habebant licebat nubere extra suam tribum. Sicut etiam Sacerdotalis & Regia familia per nuptias conjungi poterat, ut exempla docent.

CAPUT VI.

DE MENSE ELUL

פרק ששי אלול
בשבעה עשר
באלול יום חנוכה
שור ירושלים דלא
למספר מפני שסתרוהו
גוים וגבורה ידם
של ישראל ובנאוהו
שכן הוא אומר
ותשלם החומה
בעשרים והמשה באלול
ואעפ שנבנתה החומה
עדיין השערים לא
נבנו שכן הוא אומר
הוא יבנו ומללנו
ואומר ופקדו השוערים
והמשוררים ועושי
המלאכה לפי שאין
מוסיפין על העיר
ועל העזרות אלא
במלך ובנביא
ובכתן גדול ובאורים
ותמים ובסדרין של
שבעים ואחד ובשתי
תודות ובשר שנאמר
והתודה השנית ההולכת
למואל ואני אחריה
ובית דין מודרין והולכין
אחריהן שנאמר וילך
אחריהם

IN septimum diem Elul incidit
Dedicatio muri Hierosolymo-
rum, ideo non erat lugendum,
quia eum extranei destruxerant;
deinde vero corroborata est ma-
nus Israelitarum, qui eum reædi-
ficarunt. Sicut Scriptura docet
Neh. 6: 15. *Et absolutus est mu-
rus in vigesimo quinto mensis E-
lul.* Quamvis autem ædificatus
esset murus, portæ tamen hæcte-
nus nondum erant ædificatæ, sic-
ut legimus Nehem. 3: 15. Hic ædi-
ficavit eam, & textit eam, & sta-
tuit januas ejus. & cap. 7: 1.
Constituti sunt janitores & can-
tores. cap. 13: 10. facientes opus.
Cur ita fecerunt? Quoniam ne-
que Urbis, neque Atriorum Tem-
pli termini promovendi erant,
nisi Regis, Prophetæ, Pontificis
Maximi, ac Urim & Thummim,
nec non Synedrii LXXI. Virorum
auctoritas simul accederet cum
binis Confessionibus & cantico,
juxta id quod legimus Nehem. 12:
27. sq. 38. Et confessio altera
pergebat e regione, quam ego se-
que-

אחריהם חושעיה
וחצי שרי יהודה וגומר
הפנימית נאכלת
והחיצונה נשרפת ואם
לא נתקדשה בכל אלו
הנכנס לשם אינו חייב
אבל שאול אומר שתי
ביצים היו בהר המשה
אחת למעלה ואחת
למטה התחתונה
נתקדשה בכל אלו
והעליונה לא נתקדשה
אלא בני הגולה שלא
במלך ושלא באורים
ותומים העליונה
שלא היתה גמורה
חברים ועמי הארץ
נכנסין לשם ואוכלין
שם קדש קלים לא
כל שכן מעשר שני
נכנסין העליונה חברים
לשם לא קדשים
קלים ולא מעשר שני
אין אוכלים שם
אלא למה לא קדשה
מפני שהוא תורפה של
ירושלים ולשם היו
מוציאים כל תורפות
של

quebar; & domus judicii mensu-
rabat & sequebatur eas, sicut
scriptum legitur Nehem. 12: 32.
Post quos ivit Hoschaja, & di-
midium principum Jehudæ &c.
Interior (confessio) est comesta
a Sacerdotibus, exterior vero
combusta. Et si non sanctificata
fuissent urbs & cetera omnibus istis
rebus, tunc si quis ingressus fuisset
impurus, non erat reus. A.
ba Saul dicit, duæ lacunæ (palu-
des) erant in monte oliveti, su-
perior & inferior. Inferior san-
ctificata est omnibus istis ritibus
(supra memoratis) sed superior
non est sanctificata, nisi a filiis ca-
ptivitatis, attamen absque aucto-
ritate Regis, ac Urim & Thum-
mim. Superiorem, quæ non perfecte
sanctificata erat, Sapientes (qui
mundi erant) & populus ter-
ræ ingrediebantur, ibidemque com-
edebant ea; quæ minus sancta
erant, quam alia; nonne multo
magis illis edere licebat decimam
secundam? In superiorem Sapien-
tes & Magistri ingressi sunt, sed
illic non comederunt minus san-
cta, nec decimam secundam. Cur
autem superiorem non sanctifica-
runt? quia locus ille erat turpi-
tudo Hierosolymæ, in quem
etiam

etiam eduxerunt omnes res turpes & abjectas Hierosolymæ. Et cum extructionem ejus absolvis-
 sent, illum diem (septimum
Elul) fecerunt diem festum.

A N N O T A T I O N E S.

Dedicatio muri Neh. 12: 27. sub Zorobabele ex captivitate Babyl. reduce. Quamvis autem *absolutus murus* dicatur die 25 mensis *Elul* Neh. 6: 15. nondum tamen *portæ* aptatæ, & aliæ res plene reædificatæ erant, ut Dedicatio demum sequentis anni die 7. mensis *Elul* fieri potuerit. Vide supra Caput 2. ubi hujus rei quoque mentio facta, & annotatum, hoc festum respicere re-
 stauratorem murorum ab *Hasmonæis* procuratam. Quum enim Græci perrupissent muros, a Nehemia reparatos, Hasmonæi eos restaurants idem fecerunt, quod *Nehemias* fecerat, ideoque hic varia loca ex Nehemia adfert.

Quoniam neque urbis, neque Atriorum Templi promovendi &c. Hoc etiam extat in *Mischna Schevuoth* Cap. 2. §. 2. Idem est si quis intrat in Atrium ipsum, sive intrat appendicem atrii; siquidem nihil addi solet urbi vel atriis, nisi jussu Regis, Prophetæ, per *Urim* & *Thummim* & Synedrium Septuaginta unius virale, & per duo sacrificia eucharistica & Carmen. Ubi domus judicii præit, & sacrificia eucharistica postea sequuntur, atque omnes *Israëlites* post hæc. Interius (eucharisticum) comedi solet, at exterius comburi. Quæcunque vero Appendix non fit secundum omnia ista, tum si quis ingreditur (indignus) non fit propterea reus. Et causam hujus addunt in *Gemara Babyl.* fol. 14, 15. ex *Exod.* 25: 9. & in *Sanhedrin* Cap. 1. & *Hierof. Sanh.* Cap. 1. fol. 19. magisque perspicue hoc totum explicatur a Maimonide in *Beth Habbechira* sive de Sanctuario Cap. 6. Si Synedrium vellet amplificare Hierosolymam, sive Atrio Templi quid adjicere, licuit id quidem facere, & locum quemcumque montis Templi Atrio adjicere, & mœnia quoque urbis quocumque vellet proferre. At neque Urbis neque Atriorum termini promovendi erant, nisi & edicto Regis, & Prophetæ &c. Rationem habemus in *Lege Exod.* 25: 9. Juxta omnem

omnem similitudinem Tabernaculi, quod ostendam tibi, &c. Et sic facietis, scilicet in posterum, Moses vero magister ille noster Rex fuerat *Deut.* 33: 5.

Cum binis confessionibus, &c. Neh. 12: 27. seq. & 38. vocem תורת explicant vulgo cætus, catervas, classes, vel choros, qui laudes Dei canentes Hierosolymam circumituri erant. Sed Rabbini explicant de *Sacrificiis eucharisticis*, quæ תורת nuncupantur *Lev.* 7: 12, 13. & intelligunt duos panes laudis fermentatos, quod ex *Gemara Schevuoth* allegat Auctor *Michlal Jophi* ad Neh. 12: 31. De quibus l. c. Majemonides: Hoc modo fiebat Urbis amplificatio: Jubebat Synedrium M. bina fieri *Sacrificia eucharistica*, de fermentatis panibus, qui solebant in istis adhiberi: & progrediebatur Synedrium post sacrificia eucharistica utraque, & horum alterum post alterum, atque in qualibet inter eundum, Hierosolymorum statione apud singula compita & singulos urbis cippos, seu lapides in ea excitatos caneant cytharis, nablis, aliisque instrumentis musicis *Psal.* 30: 2. usque dum advenirent ad terminum loci, quem sanctificare destinarent, ibique stabant. Illic enim comdebant panem eucharistici sacrificii unius ex duobus istis: alterum vero comburebant. Et ex decreto Prophetæ alterum comedendum, alterum comburendum erat.

Et Cantico *Psal.* 30. Quod est canticum Dedicationis Domus, quod *Levitæ* debebant dicere in Dedicatione Sanctuarii tempore Salomonis. Vide *Gem. Schevuoth.* fol. 15. 2. Noster Interpres *Nota* 3. ex Rabbi Salomone adducit plures *Psalms*, nimirum 3: 2-9. & 90: 17.

Et si non sanctificata essent urbs & cetera omnia &c. Monet Interpres *Nota* 6. omnes personas & res, supra commemoratas, in consecratione debuisse adeste: Et Templi secundi, licet in eo non forent *Urim* & *Thummim*, neque Rex, consecrationem, quando Salomo illud consecravit, etiam pro futuro tempore esse factam, & quod *Efra* & *Nehemia* fecit, id tantum in simplicem rei memoriam factum esse.

Due lacunæ (paludes) erant in monte oliveti, superior & inferior. Superior, quæ respectum habebat ad montem Domus, & quam *Efra* muro circumduxit, non est sanctificata; sed alterius (inferioris) lacunæ murum Salomo fecit, ideoque ad eum impuro accedere non licebat, juxta *Num.* 5: 2. seq. Cur autem

superiorem Salomo muro cingere & *sanctificare noluit?* quia locus ille erat *turpitude*, sive locus vilis, lutulentus & turpis. Et Esra hanc paludem muro circumdedit, quia locus erat non munitus, quo Hierosolyma domari ac subjugari poterat. De hisce duabus piscinis vel lacunis prolixè agit Schindlerus in Lexic. Pentagl. ad vocem בִּיך.

בשבעה עשר ביה
איתנתילו רומאי מיהודה
ומירושלים מפני עהו
מצירי לבני ירושלים
ולא הו יכולין
לצאת ולבוא מפניהם
ביום אלא בדילה
ובמה הו מצירין להן
מלכי יון מושיבין
קסטריאות בעירות
להיות מענים את
הכלות ואחר כך הו
נשואות לבעדיהן ומנעו
ישראל שלא לשמוח עם
נשותיהם לקיים מה
שנאמר אשר תארש
ואיש אחר ישגלנה ולא
היה אדם מבקש לישא
אשה מפני הקסטריאות
הזו מכניסין אותן
בחשאי שנאמר והשבת
מחם קול ששון
קול שמחה קול
חתן

Die septimo decimo sublati sunt e Judæa & Hierosolymis Romani, quia infestare solebant filios Hierosolymæ, ut propter illos de die egredi & ingredi non possent, sed noctu. Qua in re autem Reges Græciæ eos infestant? quia per urbes constituerunt Quæsitores, ut stuprarent sponfas, quæ postmodum viris suis nubarent, adeoque ab Israelitis conjugii solatium ac lætitiā cohibuerunt, ut impleretur, quod dictum Deuter. cap. 28: 30. *Uxorem desponsabis tibi, sed vir alius stuprabit eam.* Ideo non desiderabant uxores ducere propter istos Quæsitores, postea tamen rursus eas clam & secreto introduxerunt, uti dicitur Jer. 25: 10. *Et cessare faciam ex illis vocem gaudii, & vocem lætitiæ; vocem sponsi & vocem sponsæ, vocem molarum, & lucem lucernæ.* (Conf. cap. 7: 34. cap. 16: 9.) Quando audiverunt strepitum molæ

חתן קול כלה
קול רחים ואור נר
וכשהו שומעים קול
רחים בבורני הו
אומרים שבוע הבן
שבוע הבן וכשהו רואים
אור נר בכל יד היל
הו אומרים משתה שם
משתה שם ובת אחת
התה למתתיהו בן
יוהנן הכהן גדול
וכשהניע זמנה להנשא
בא הקסטריין לממאה
ולא הניחו אותו וקנאו
מתתיהו ובניו וגבריה
ידם על מלכות יון
ונמסרו בידם והרגום
ובאותו היום שנמסרו
עשאוהו יום טוב
בעשרת

molæ Beburnæ, dicebant, *septimana filii, septimana filii* (convivium circumcissionis) est. Et quando viderunt lumen lucernæ in Caljad Chajil, (Al. C. in Berur Chajil) dicebant, convivium (nuptiale) epulum nuptiale illic est. Mattathias filius Johannis Pontificis Maximi habebat unicam filiam, ad quam quum venisset tempus, ut nuberet, egressus est Quæsitör ut eam vitaret, sed id ei neutiquam permiserunt: zelo inde affecti sunt Mattathias ac filii ejus, atque invaluit manus ipforum in regnum Græciæ, & viri hujus regni in manus eorum traditi sunt & occisi. Diem igitur hunc, quo eos subegerunt, fecerunt diem festum.

Die

Die septimo decimo sublati sunt e Judæa Romani. Incertum est, an hic sit legendum *Romani*? Videtur potius esse mendum, quia hæc lectio non convenit cum iis, quæ mox sequuntur, ideoque forte *Græci intelliguntur.*

קסטריאות *Quæsitores*, sive *Prætores* rerum criminalium, quos eo fine in urbibus posuerunt, ut Regi Græciæ atque aliis nuntiarent, tales adesse sponfas & despondendas.

Quando audiverunt strepitum molæ Biburnæ. Quando puer erat natus eo tempore, quo Græci circumcissionem prohibuerunt, tunc dicebant, *Septimana est*, ut Græci mentem non intelligerent. Debebat enim circumcisio fieri publice; aut si etiam domi fieret

ret, decem ad minimum personæ requirebantur, annum decimum tertium egressæ, quæ testimonium perhibebant patri, quod filium suum semini Abrahami inseruisset, uti in *Pirke Rabbi Eleasaris* Cap. 19. habetur. Et in *Gemara Sanhed.* 132. Fecerunt ergo sibi signa circumcisionis & convivii nuptialis. *Vox molæ trusatilis*, inquit *Rabbi Salomo ad Jerem.* 25: 10. significat convivium fœderis circumcisionis, propterea quod molunt & tundunt aromata. Sic etiam in loco *Cal Fad Chajil*, sive in *Berur Chajil*, accendebant lumina multa, vel etiam mappas ostio ædium suspendebant in signum convivii nuptialis. Rabbinus ad convivium circumcisionis referunt *Gen* 21: 8. Sed in *Tosaphoth* hunc textum aliter legunt, ubi strepitus molæ est signum convivii nuptialis, & lux lucernæ signum circumcisionis, quia tempore circumcisionis Judæi accendere solent Incernas.

בעשרין ותרין ביה
תבנא לקטלא
משמריא מפני שהיו
יונים שרוין בארץ
ישראל ולא היו
ישראל יכדין לשלוח יד
ברשעים שבהם עד
שיצאו משם המתנו
להם שלשה ימים אם
יעשו תשובה ולא עשו
כיון שראו שלא עשו
תשובה נמנו עליהם
והרגום ואותו היום
שהרגום עשאוהו יום
טוב אמר רבי אליעזר
בן יעקב שמעתי שביה
דין מלקין והרגין שלא
מן

Die vigesimo secundo hujus mensis restitutum est iudicium morte plectendi improbos. Quum enim Græci terram Israelis inhabitarent, atque Israelitæ non possent in improbos secum viuentes litem capitis inferre, antequam (Græci) inde ejicerentur, dederunt illis (improbis) spatium trium dierum, intra quod poenitentiam agerent, sed non agebant; cum viderent, illos neutiquam agere poenitentiam, constituti sunt contra eos iudices, qui eos morte affecerunt. Illum autem diem, quo eos morte afficiebant, fecerunt diem festum. Dixit R. Eliezer Ben Jacob: Audiui (a meis Doctoribus, sive per Cabbalam didi-

מן התורה דבית
לוי אמר רבי שמעון
שמעתי שביה דין
עונשין ממון ומכס
שלא מן התורה לא
מפני שכתוב בתורה
אלא משום שנאמר
ובערת הרע מקרבך
ומעשה באהר שהטח
באשתו תחת התאנה
והוליכוהו לבית דין
וכי חייב היה אלמ
שהשעה צריכה לכך
כדי שילמדו אחרים
מפני שנהגו מנהג
זנות שוב מעשה באהר
שרכב על הסוס בשבת
והביאוהו לבית דין
וסקלוהו וכי חייב היה
אלא שהיתה השעה
צריכה לכך כדי
שילמדו אחרים שמעון
בן שמח תלה שמונים
נשים באשקלון וכי
חייבות הריגה ותלויה
היו אלמ שהיתה
השעה צריכה לכך
כדי שילמדו ממנו
אחרות וכל ישראל
שמעו ויראו.

didici) domum judicii verberasse & morte affecisse aliquos, licet istæ poenæ in lege non designentur, quod Schola Levi asseruerit, dixisse R. Simeonem: Audiui domum judicii homines mulctare pecunia & verberare, quod in Lege non exstat: non ideo quod in Lege non designetur, in qua illud scriptum non extat, (quod talem poenam sit meritus) sed ex eo quod aliquoties dicitur *Deut.* 13: 5. cap. 19: 19. *ut removeas malum e medio tui.* Exemplum habemus, quod quidam cum uxore sua rem haberit publice sub ficu, quem ad domum judicii adductum verberarunt. Non quod meritus esset talem poenam, sed quia hoc tempore necessitas eam requirebat, ut alii inde caperent exemplum, quoniam consueta tunc erat & nimis invaluerat scortatio. Rursus exemplum habemus alicujus, qui equo vectus in die Sabbathi ad domum judicii adductus, quæ eum lapidavit. An meritus erat illud supplicium? Non, sed tempus ejusmodi supplicium exigebat, ut alii inde exemplum sumere discerent. Sic Simeon Ben Schetach octoginta feminas in Ascalon suspendit.

An merebantur istæ feminæ occisionem & quidem pœnam suspendii? Nequaquam, sed ut aliæ ex iis exemplum caperent, & totus Israel hoc audiret & timeret.

Die 22 hujus Mensis restitutum est iudicium in improbos, a Græcis cohibitum.

Dixit R. Eliezer Ben Jacob &c. Iudicibus ex causa levi facere licet gravem; v. gr. si quis pecuniam furatus est, duplo est reddenda Exod. 22:4.7. Gemarici in Sanhedrin fol. 7:1. dicunt: Propter duo triave furta fur non occiditur. Hæc verba citantur occasione verborum Amos 2:6. Propter tres prævaricationes Israelis, & propter quatuor non avertam illud (iudicium vel pœnam) Glossa ita exponit: Si homo prævaricetur bis vel ter, & pœna non afficiatur, non mirabitur, quia ob duo triave furta fur non occiditur, sed finis ejus est, ut postremo verberetur. Est hoc duntaxat proverbium, quod propter duo vel tria furta non occidatur, sed inde non sequitur, cum postea capitali pœna esse afficendum. Si vero multiplicentur furta aliave crimina, ut historia hic narrat, a Iudicibus capitaliter possunt puniri, licet Legi non consentiat. Ita legimus in Gemara Sanhedrin, capite Arba middot Beth Din, ab Interprete heic citato, quod, ubi multi sunt deperditi generis homines, Iudex eos morte afficere queat, quum alias non liceat aliquem ad mortem condemnare, nisi testes adsint. Quemadmodum vir die Sabbathi ligna colligans ob violatum præceptum in custodiam conjectus est, donec consultus Dominus certo genere mortis afficeretur, & respondit Dominus, cum extra castra esse lapidibus obruendum Num 15:32. seqq. Quod genus mortis, cuiusmodi est pœna lapidationis, non erat ordinarium supplicium istius peccati, sed hoc tempore necessitas illud exigebat. Similis pœna sæpe locum habet in ejusmodi locis & magnis Urbibus, in quibus omnis generis scelestissimi homines ex variis orbis partibus navigatione confluent.

Quod quidam cum uxore sua rem habuerit publice sub ficu. . . . Qui equo vectus die Sabbathi &c. De hisce agitur in Gemara Sanhedrin fol. 40. & 41. 91. 95. Accidit, ut quidam equitaret super equum in Sabbatho בימי ימים in diebus Græcorum (Regum) quem

quem adduxerunt ad domum Iudicii, & lapidaverunt eum, לא non hoc æquum fuisset, sed quod sic exposcebat tempus illud. Item virum quendam, qui sub ficu oblectavit se cum uxore sua, adduxerunt ad Domum Iudicii, mortique eum addixerunt; non quod huiusmodi supplicium meruisset, sed quod tempus illud ita exegisset. Quamvis ergo quædam ex Lege pro delictis non haberentur, pro ratione temporis tamen, loci vel aliarum circumstantiarum, pro iis a Synedrio supplicia gravioribus delictis debita decernebantur, & ut graviora crimina puniebantur.

Octoginta feminas suspendit. In Gemara Babyl. Sanhedrin fol. 95. 1. præstigiatrices fuisse dicuntur, ibidemque traditur, in uno Iudicio, uno die tantum unum hominem esse morte plectendum, & feminas non esse suspendendas, de quibus noster Interpres Notata 17. prolixè agit. Et Sanhed. fol. 40. & 41. Testes examinabant in Synedrio, quo anno, quo mense, quoto die mensis, quoto die septimanæ, qua hora, quo loco aliquid esset perpetratum.

CAPUT VII.

DE MENSE TISRI.

פרק שביעי תשרי

בשלשה בתשרי

איתגטל אדרכתא

מן שטריא שפעם

אחת גזרה מלכות

הרשעה גזירה על

ישראל ואמרו להם

אין לכם חלק בארתי

ישראל ולא חיו מזכירין

שם שמים בפהם

וכשגברה בית השמונאי

ונצחום התקינו שהו

כותבין שם שמים

אפילו בשמרות וכן

היו

IN diem tertium Tisri incidit abolitio juris agendi ex contractuum instrumentis. Quia quodam tempore regnum improbum Græcorum decrevit persecutionem contra Israelitas, ad quos dicebant, vobis haud pars est in Deo Israelis, nec commemorare debetis nomen Dei ore vestro; quod etiam facere tenebantur, ut illud ore suo non commemorarent. Cum autem

tem

היו כיתבין בשנת כך וכך ליוהנן כהן גדול שהוא משמש לאל עליון וכששמעו חכמים בדבר אמרו וכי מזכירין שם שמים בשמרות למחר פורע זר את חובו וקורע את שמרו ונמצא שם שמים מוטל באשפה ובטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב.

tem invalesceret domus Chasmonaica & vinceret eos, ordinavit, ut scriberent etiam nomen Dei in contractuum suorum instrumentis: Hoc autem modo scribebant: In Anno illo & illo Johannis Pontificis Maximi, qui minister est Summi Dei. Quod quum audivissent Sapientes, (qui rebus forensibus præerant) dicebant: Si nomen Dei commemovent in contractuum instrumentis, posthac continget, ut persoluto debito, dilaceret (creditor) instrumentum seu syngrapham suam, & reperietur nomen Dei projectum in finum ac profanatum. Sic ergo irrita reddiderunt talia instrumenta Chasmonim, & diem illum fecerunt diem festum.

ANNOTATIONES.

In diem tertium Tisri incidit abolitio &c. שטרא איתגמרת אדרכהא קין שטרא. Abolitio juris agendi ex contractuum instrumentis. שטר אדרכהא. Literæ persecutoriales Judicis, quibus Actori datur jus bona Rei occupandi, & si nunc solvendo non sit, etiam persequendi eum, & bona ejus post nonaginta dies invadendi, ubicunque, & quocunque tempore ea repererit. Vocabulum אדרכהא est a radice דרך calcare, in Aphel אדרך, quod notat persequi. Ita Schetar Adrachta est, ut quis habeat potestatem calcandi, hoc est invadendi bona istius, exigendo ex illis debitum suum. Vid. Buxt. Lex. ad vocem דרך. Judæi postquam Æram Contractuum Tempore Alexandri M. acceperant, in publicis & legitimis actibus scribebant, Anno Græcorum illo aut illo Vid. 1. Macc. 13. 41. postea vero, Anno illo aut illo Pontificis Maximi; apposito tamen simul anno Græcorum 1 Macc. 14: 27.

Anno

Nec commemorare debetis &c. Hic quædam verba sunt omis-
sa, quæ reperiuntur in Cod. Talmud. Taanith, atque in Moed
Katon, ex quibus sensus suppleri potest.

Et reperietur nomen Dei projectum in finum. Seldenus non re-
cte hæc verba vertit: Et repertum est nomen Dei sublatum esse e
membrana. Nolebat enim Synedrium, ut dilacerato instrumen-
to nomen Dei ei inscriptum profanaretur. Hasmonæi illud qui-
dem bona intentione fecerant, ut testarentur, se abhorreere ab
illa impietate Græcorum, sapientes tamen ob hæc causas alle-
gatas id non rectum esse pronunciarunt.

Et diem illum fecerunt diem festum. Sed quoniam hic dies
tertius mensis septimi simul erat dies jejunii Zach 7: 5. cap. 8. 19.
diem festum distulerunt in sequentem quartum diem mensis se-
ptimi, notante R. D. Kimchio ad hæc loca Zachariæ. Dies
hic festus est abrogatus a Judæis, sed dies jejunii cum reliquis in
Zacharia commemoratis adhuc observatur.

CAPUT VIII.

DE MENSE MARCHESVAN.

פרק שמיני מרחשון

בעשרים ושלשה

במרחשון אסתתר

סורגיה מן עזרתא

מפני שבנו נזים מקום

בעזרה והיו מעמידין

בתוכו אבנים טובות שהיו

כונחות עד שיבא

אליהו ויעיד עליהם

אם טמאות ואם

טהורות הן ונמנו עליהן

ונגזז אותן ובאותו

היום שנגזז עשאוהו יום

בעשרין

Die vigesimo tertio mensis
Marchesvan abscondita &
occlusa sunt retia fenestrarum
(cancelli) in Atrio; quia Græ-
ci ædificaverant locum in atrio,
ubi collocaverant pretiosas gem-
mas. Israelitæ igitur hunc locum
occluserunt, ut illic depositæ
manerent gemmæ, donec veni-
ret Elias, qui de iis contesta-
tionem faceret, an impuræ vel
puræ essent. Et constituti sunt,
qui eas reconderent, diemque,
quo eas recondebant, fecerunt
diem festum.

H

In

בעשרין חמשה ביה
אחידת שמרון שורא
ומה הוא אחידת
שומרון מפני שבשערתה
גלות ראשונה הלכו
להם למטות זו של
כותיים ולא חניהום
באו לים בוסאי וישבו
אותהקיפוח ערי חומה
ונסמכו לה עיירות
רבות מישראל והיו
קורין אותה ערי נברכת
בעשרין ושבע ביה
חבת סולתא למיסק
על מדבחה מפני שהיו
הצדוקין אוכלין מנחת
בהמה נשפל להם
רבן יוחנן בן זכאי
אמר שומים זו מנין
לכם ולא היה בהם
אחד שהחזיר לו
דבר חוץ מוקן אחד
שהיה מפטפט כנגדו
ואומר מפני שהיה
בשה אוהב את אחין
אחיו אמר אל יאכל
סלת לבדה אלא יאכל
סלת ובשר כאדם
שאומ

In diem vigesimum quintum incidit expugnatio muri Samariæ. Quænam est ista expugnatio Samariæ? Quia ascendentes ex prima captivitate iverunt in aliquam regionem Cuthæorum sive Samaritarum, & cum hi illis aditum dare noluerunt, venerunt ad mare, quod Basti appellatur, quod infederunt, urbibusque muro septis circumdederunt, quibus multas urbes ex Israele addiderunt, quas urbes Nebrachta nuncuparunt. Hoc modo Samaria, quam Cuthæi inhabitant, expugnata est.

Die vigesimo septimo restituta est simila super altari offerenda. Quoniam Sadducæi comedebant Mincham pecoris, accedens ad eos Rabban Jochanan Ben Saccai dixit, unde, vos stolidi, hoc habetis? Nemo ex iis erat, qui ipsi ad rogatum responderet, præter unum Seniore, qui ei oblocutus dixit: quia Moses dilexit Aharonem fratrem suum, dixit, non comedetur simila duntaxat, sed simila & caro, ad instar hominis focium suum amice alloquentis. Hic habes placentam mollem, hic habes carnem, hic tibi placenta mollis, hic caro, ede

quæso

שאומ לחברוהילך ריקד
הילך בשר הילך ריך
הילך בשר פרא עליו
המקרא הזה ויבאו
אלימה ושם שתיים
עשרה עינות מים
ושבעים תמרים אמר
לו ראתה משחק בנו
אמר לו שומה שבעולם
ולא תהא תורה
שלמה שלנו כשהיה
במלך שלכם אמר לו
ר ובכך אתה פוזרני
אמר לו לאו אמר
לו חכתוב אומ ומנחתם
ונכביהם לריח נוחה
אשה ליהור

quæso. Citavit (Rabban Jochanan) contra eum hanc scripturam Exod, 15: 27. Et venerunt in Elim: ubi duodecim fontes aquarum & septuaginta palma. Respondit ei (Sadducæus) Rabbi, tu illudis nobis. Cui (Rabban Jochanan) reponebat, ô stolidissime hominum, an Lex nostra perfecta comparari debet cum inani tuo sermone? Respondit (Sadducæus) Rabbi, Tunc me hoc responso a te dimittes? Regerebat ei, nequaquam, addens: In Scriptura extat Levit. 23: 18. Et mincha eorum & libamina eorum: ignitum odoris grati Domino.

ANNOTATIONES.

Abscondita & occlusa sunt retia fenestrarum in Atrio. Ubi Atrium absolute ponitur, ibi intelligitur Atrium Israelis; alias additur vel Mulierum, vel Sacerdotum atrium. Pretiosas gemmas. Ita Exod. 28: 11. 17. gemmam Targum reddit אבן טבא lapidem pretiosum. Voces מוריה vertit abscon-sionem materie saxeæ; & respici putat 1 Macc. 4: 46. Sed reticulum, cancellos notat, & licet in loco Maccabæorum similia legantur, non est tamen eadem historia, ut ex versu 59. liquet. Sensus est, quod reticula vel clathros fenestris objecerint, quibus fenestræ inclusæ conservarentur.

In diem 25 incidit expugnatio muri Samariæ. חנה hic passim est

apprehensio, occupatio, expugnatio, sicut Targum in Pentateucho pro אחר habet אחר Sensus horum est, Israëlitas ex prima captivitate reduces ingredi voluisse in regionem Cuthæorum sive Samaritanorum, forte ut loca ab hisce possessa (2. Reg. 17: 24. seqq.) recuperarent; Cuthæis autem ingressum denegantibus, se recepisse ad mare portuosum, quod Busti appellatum, illudque urbibus muro cinctis circumdedit, aliasque urbes Israëlitas iis adjecisse, quas vocaverint *Nebrachta*, & hisce muris ac urbibus Samariam fuisse expugnatam. *Nebrachta* forte a נברכה *Piscina* vel *lacu* dicta. Hinc Nahum. 2: 9. Ninive נברכה כנרת *sicut stagnum aquarum, a diebus*, quibus fuit illa. Targum: *simus domus congregationis aquarum*.

Die 27 restituta simila super altari offerenda. id est rediit in locum pristinum, ut nimirum in altari combureretur. למיכן dicitur a נכך *ascendit*, in Hiphil *ascendere fecit*, *obtulit*. hinc נכך *ascensus, clivus*.

Quoniam Sadducæi comedebant Mincham pecoris: id est, *munus*, quod Deo offertur una cum pecore vel bestia. Sadducæi volebant, Mincham esse comedendam, sed Israëlita ostendebant, eam ad Dominum pertinere, & esse comburendam. Interpres adfert illud, quod scriptum est Num 15: 6. *Arieti facies Mincham* &c. &c. &c. 8. 9. Num. 28: 20. 28. Hoc ergo appellatur *munus pecoris*.

Hic habes הילך, idem quod לך

Citavit R. Jochanam Exod. 15: 27. ludibrii causa. Sicut supra Capite I. citavit locum Deut: 1: 2. quæ loca nihil ad rem faciebant.

In Scriptura extat Lev. 23: 18. & Mincha eorum &c. Is tamen locus Levit. 23: 18. qui agit de בכורים *primitivis* Sacerdotum, hic non respicitur, contra quem Sadducæi non disputarunt, quia illic non additur נכמה *pecus*, sed Num. 15: 6-9. supra citatus, quia Sadducæi putabant, hanc Mincham quoque esse comedendam, cum deberet comburi.

CAPUT IX.

DE MENSE CISLEU

פרק תשיעי כסלו

בתלתא בכסלו

איתנשנו סימאותא מן

דרתא מפני שבנו

הגוי סימאות סימאות

בעזרה וכשנברה יד

בית השמונאי בטלום

והוציאו משם ובאותו

היום שבטלום עשאוהו

יום טוב / בשבעה

ביום טוב יום טוב

שמת הורודוס מפני

שהיה הורודוס שונא

את החכמים ששמה

היא לפני המקום

כשהרשעים מסתלקין

מן העולם שנאמר וגם

יד ה' היתה בם להמם

ונאמר וכתוב ויהי

כאשר תמו כל אנשי

המלחמה למות מקרב

העם וכתוב וירבר

ה' אלי לאמר וכן הוא

אומר איש טוב זה

ואל בשורה טובה

יבא ואומר ויצו המלך

את

Tertio die Cisleu sublatæ sunt æraria ex atrio: Quia Græci varia æraria ædificaverant in atrio. Cum autem invaluerat domus Hasmonaica, ea aboleverunt & ejecerunt: & diem, quo id fecerunt, pro festo celebrari instituerunt.

In septimum mensis hujus incidit dies festus, dies nempe, quo mortuus est Herodes, quoniam inimicus erat Sapientum. Lætitiæ enim est coram Domino, quando homines mali e mundo removentur, sicut dicitur Deut. 2: 15-17. Nam etiam manus Domini fuit contra eos ad extirbandum illos &c. Factum itaque est, postquam omnes viri illi militares moriendo confecti erant e medio populi: ut Dominus me alloqueretur dicendo. Ita scriptum legitur 2 Sam. 18: 27. Vir bonus hic est, & ad evangelium bonum venit. Sic etiam 1. Reg. 2: 46 & 34. *Et præcepit Rex*

את בניהו בן יהודע *Benajæ filio Jebojadæ qui ir-*
 ופנע בו ומתהו וגו. *ruit in eum, & occidit eum.*
 ונאווה היום עמך *Illum igitur diem, quo mor-*
 הורודוס עשאוהו יום *tuus est Herodes, fecerunt diem*
 טוב. *festum.*

ANNOTATIONES.

Tertio die Cisleu sublata sunt araria ex Atrio. Seldenus vo-
 cem סימאות vertit *signa, imagines*, quas Gentes in Atrio crexe-
 rint, quasi esset סיגנון vel סיגנום *signum*, sed hic non est sensus hujus
 vocis. Rectius transfertur a Buxt. *Thesaurus*, a טיפס: non autem
 argentum vel pecunia, sed *thesaurorum loca*, arcæ vel conclavia
 designantur, in quibus reponuntur thesauri; vel *Eraria*, quia Græ-
 ci hic *ædificasse*, & Hasmonæi *destruxisse* atque *ex Atrio ejecisse*
 dicuntur, quum thesauri non ædificentur & ejiciantur. Syrus
 hoc sensu habet Math. 6: 19. *Ne תסמיתם reponatis vobis the-*
sauros in terra: a radice טיפס ponere.

In septimum mensis hujus incidit dies festus, dies nempe, quo
 mortuus est Herodes. Hæc accurata mensis & diei mortis Hero-
 dis Magni adnotatio ingentem lucem adfert historiæ Nativitatis
 Christi. Doctissimus tamen Bernardus Lamy in *Apparatu Chro-*
nolog. Par. 1. Cap. 9. §. 5. objicit, *Volumen Taanith*, in *Mischna*
 laudatum, periisse, & hodiernum opusculum, quod sub illo ti-
 tulo מגילת תענית *Megillath Taanith* venditur, non esse genui-
 num, sed novitium. Idque probari posse putat hisce argumen-
 tis. 1. Quod Maimonides ad *Mischna tract. Taanith Cap. 2. §.*
8. dicat: *Fuit apud Majores nostros volumen, quod vocarunt a je-*
junio, erantque in hoc descripti dies celebres in certis mensibus. . .
Sed jam in usu amplius non est Volumen istud, nec dies inibi notati
prohibiti censentur a luctu & jejunio &c. 2. Dicit, Lundium,
 qui hunc locum Maimonidis inseruit notis tractatui *Mischnae*
de jejunio editæ, probare, antiquum volumen de jejunio, de
 quo quæstio est, fuisse conscriptum Lingua Aramæa, hoc
 est, Chaldaica sive Syriaca, idque fragmenta ex eo deducta,
 atque passim in Talmude adducta, satis ostendere; locum autem
 hodierni

hodierni voluminis de jejunio, de morte Herodis die septimo Cisleu,
 scriptum esse Hebraice stilo Rabbiorum. Ergo commentum hoc esse ali-
 cujus Rabbini, qui imperitus Chronologiæ mortem Herodis sic temere
 adscripserit septimo diei Cisleu. 3. In hoc die notari jejunium ob combus-
 tum a Rege Joachin volumen, quod scripserat Baruch, dictante
 Jeremia cap. 36: 23. ergo hunc non potuisse esse diem letum ob mor-
 tem Herodis: sed diem fuisse penitentiae, censente Maimonide. 4.
 Josephum ergo majore fide dignum esse, qui scripserit, Herodem
 obiisse paucos ante Pascha dies.

Resp. ad primum, *Megillath Taanith*, non amplius extare sed peri-
 isse, quod hodie possidemus, novitium esse, falsum est. Neque
 id ex verbis Majmonidis probatur, sed tantum, שבטלה מגילת תענית
 כלכר פורים ותנוכה שהם אסורים בהפסקן ובתענית *Abrogatum* (non
 amplius in usu est) *volumen Taanith, præter festa, Purim &*
Chanucca, quæ etiamnum a luctu & jejunio remota esse debent. Non
 ideo est deperditum, sed conservatum propter usum historicum,
 in quo res gestæ sub Templo II. consignatæ, sicut libri Macca-
 bæorum & reliqui Apocryphi conservati sunt. In hoc volumine
 certi dies quorundam mensium, quibus Deus miracula fecerat,
 & extinctæ erant persecutiones, inscripti erant, quorum obser-
 vantiam Maimonides abolitam esse docet. Vult etiam dicere
 Maimonides, quod, cum olim hoc esset מגילת תענית *Volumen*, id est,
 Liber in membranam longam & latam scriptus, ut convolvi pos-
 set, coll. Psalm 40: 8. (sicut olim non tantum Moles, Prophe-
 tæ & Cetubim, sed etiam alia scripta erant in membrana) suo
 tempore ejusmodi non amplius fuerit, sed *volumen* in ספר *librum*
 redactum.

Resp. ad secundum, in Talmude Babyl. aliter verba *Megil-*
lath Taanith allegantur quam in Talmude Hierosolymitano,
 interdum Syriace vel Chaldaice, interdum Hebraice, quia unus-
 quisque scriptor utitur suo stilo proprio, juxta tempora, quibus
 res gestæ sunt, & juxta regiones & linguas, quæ illic in usu
 fuerant, quod Codices sacri cum Veteris tum Novi Testamenti
 abunde docent. Accedit, quod hæc historia Herodis in hoc
 libello paucis verbis absolvatur, quæ fere omnia ex S. Scriptura
 desumpta adeoque Hebraica sunt, quibus tamen Chaldaica, ut
 סתתקיס *remota sunt*, immiscentur. Quamvis autem Lundius

ex Maimonide hoc *Volumen abrogatum*, & *lingua Aramæa conscriptum* esse dicat, inde tamen cum Lamy non existimat, *antiquum volumen esse deperditum*, & *hodiernum esse novitium*, ac *commentum alicujus Rabbinii*, qui mortem Herodis temere adscripserit septimæ diei Cisleu. Error etiam est Bartolocci, qui in *Biblioth. sua Rabbinica* Par. 3. pag. 258. hoc parvum opusculum, quod sub nomine *Megillath Taanith* circumfertur, compilatum fuisse putat e majore Codice hujus nominis *Gemara Babylonica*, & eundem codicem hodie existere cum *Massechet Taanith*, quandoquidem in *Massechet* sive *tractatu Taanith*, quem Rabbeni Hakkadosch *Mischne* inseruit, & in *Talmude Hierosolym.* ex antiquo volumine, quod vocatur *Megillath Taanith*, hinc inde aliquot partes allegantur.

Resp. ad tertium. Die septimo Cisleu volumen illud Jerem. 36: 23. combustum fuisse, non memorat historia Jeremiæ & qui Calendarium Hebraicum exhibent, illud referunt ad diem 28. Cisleu. Et quamdiu Templum II. stetit, non tantum hoc septimo die Cisleu, verum etiam reliquis in *Megilla* consignatis non luxerunt, sed post devastatum Templum, luctui se dedērunt istis diebus, qui in hac *Megilla* extant, & abrogati non sunt. Respondemus ad quartum. Nos contra statuimus, utrumque scriptorem, Fl. Josephum, & qui composuerunt *Megillath Taanith*, facile posse conciliari. Nuspiam dicit Josephus, Herodem paulo ante Pascha fuisse mortuum, nullo caractere signasse intelligitur Herodis illum annum emortualem, prout signavit alias tempus hujus & illius rei gestæ. Vid. Josephus lib. 17. *Antiq. Cap.* 10. & 11. & de *Bellis Jud.* lib. 1. cap. 21. lib. 2. cap. 1-3. Clarissimus & celebris Theologus Salomo van Til in *Dissertat. de Anno, Mense & Die nati Christi* Par. 2. prolixè demonstrat, majus intervallum temporis intercessisse inter mortem Herodis & festum Paschatis, quam Bern. Lamy definivit.

בעשרין וחד ביה יום
הר גריזים ודא למספר
יום שבקשו הכותיים
את בית אלהינו
מאלכסנדרוס מוקדון
להחריבו ואמרו לו
מכור לנו חמשת כורים
ארץ בהר המוריה
ונתנו להם ובאו
והוריעו את שמעו
הצדיק מה עשה לבש
בגדי כהונה ונתעטף
בגדי כהונה ויקרי
ירושלם עמו ואף בוליישי
מכוסין בלבנים ופרחי
כהונה מקישין בכלי
שרת ואבוקות של אור
דולקות לפניהם כל
הלילה כולה הללו
מהלכין מצד זה והללו
מהלכין מצד זה אמר
להם מי הללו אמרו
לו המסורות הללו
היהודים שמרדו כך
כיון שהגיעו לאנטפרס
זרחלהם חמה הגיעו
למשמ' הראשון נפגעו
זה בזה אמרו להם
מי

In diem vigesimum primum incidit dies montis Gerizim, quo a luctu abstinendum: Dies, quo Cuthæi sive Samaritani accesserunt ad Alexandrum Macedonem, petentes ut Templum destrueretur, dicendo: Vende nobis in monte Moria partem terræ, qua quinque Cori seminari possunt. Quam mensuram ille ipsis dedit. Venerunt autem (proditores) & hoc ipsum Simeoni Justo indicarunt. Quid ille faciebat? Induebat vestes sacerdotales, quibus cum esset involutus & amictus, viri Hierosolymitani dignitate conspicui eum comitati sunt, milleque Senatores, & juvenes Sacerdotes pulsantes instrumenta, quibus in Templo ministrabant, & faces incensæ ardebant coram ipsis tota nocte. Hi ab hoc, illi ab altero latere incedebant. Interrogabat (Alexander Mac.) illos (Cuthæos) Quinam illi sunt? Responderunt ipsi proditores: Illi sunt Judæi, qui contra te rebellant. Cum pervenissent usque ad Antifras, obortus est ipsis sol. Cum pertingerent (Judæi) ad primam Regis custodiam, alter alteri obviam veniebat. Excubias agentes inter-

מי אתם אמרו להם
 אנו אנשי ירושלם
 ובאנו להקביל נפי
 המלך כיון שראה
 אלכסנדרוס מוקדון
 את שמעון הצדיק ירד
 ממרכבתו והשתחוה
 לו אמרו לו מלך גדול
 כמותך ישתחוה ליהודי
 זר אמר להם דיוקנו
 של זה אני רואה
 כשאני יורד במלחמה
 ונוצח אמר להם למה
 באתם אם לו מקום
 שאנחנו מתפללים עליך
 ועל מלכותך שלא
 תחרוב יתעוך גוים
 הללו ותתנו להם אמר
 להם ומי הם הללו
 אמרו לו הללו הכותיים
 שעומדין לפניך אמר
 להם הריהם מסורים
 בידיכם מה עשו להם
 נקבום בעקביהם
 ותלאום בזנבי סוסייהם
 והיו מגרר אותם על
 הקוצים ועל הברקנים
 עד שהגיעו להר גריזים
 הרשוהו

rogabant eos (Judæos.) Qui-
 nam vos estis? Quibus respon-
 debant, nos sumus viri Hieroso-
 lymitani, venimusque, ut bene-
 volam faciem Regis accipiamus.
 Quando vidit Alexander Macedo
 Simeonem Justum, descendit a
 curru suo, seseque incurvavit co-
 ram eo. Dicebant ei (prodito-
 res) an tantus Rex, quantus Tu
 es, sese coram hoc Judæo incur-
 vet? Respondit eis: Imaginem
 ejus ego video, quando in præ-
 lium descendo, & victor evado.
 Interrogavit eos (Judæos) Qua-
 re venistis? Responderunt ei,
 rogatum venimus, ne locus, quo
 nos pro Te & regno tuo preces
 fundimus, devastetur. Illine te
 feducant, ut ipsis eum des. Di-
 xit eis, Quinam sunt illi? re-
 sponderunt ei, illi sunt Cuthæi
 vel Samaritani, qui coram te
 consistunt. Tum dicebat eis,
 ecce illi in manus & potestatem
 vestram traduntur. Quid igitur
 (Judæi) illis faciebant? perfora-
 bant calcaneos eorum hominum,
 & in equorum suorum caudis eos
 suspensos raprabant & trahe-
 bant super tribulibus & spinis,
 usque dum venirent ad montem
 Gerizim, quem arabant, viciisque
 femi-

הרשוהו וורעוהו כרשינין
 כדרך שבקשו לעשות
 לבית אלהינו ובאותו
 היום שעשאו לו כך
 עשאוהו יום טוב
 feminabant, quemadmodum illi
 quærebant facere Templo no-
 stro. Diem ergo, quo hoc Cu-
 thæis fecere, pro festo celebrari
 instituerunt.

In 21. incidit dies montis Gerizim. Hæc historia quoque nar-
 ratur a Josepho *Antiq. lib. 11. cap. 8.* & a Gemariis in *Codice
 Joma Cap. 7.* atque in *Zemach David ad An. 3448.* Conf. Brau-
 nius de *Vestitu Sacerd. Heb. Lib. 2. cap. 25. §. 8.*

Partem terræ, qua quinque Cori seminari possunt. כור & אָפּוֹס
 1 Reg. 5: 11. Ezech. 45: 11, 13, 14. Luc. 16: 7. R. D. Kimchius
 notavit, Chomer est idem quod חור Corus, capitque decem E-
 phas, seu 30. Seas.

Hi ab hoc, illi ab altero latere. הללו Hi, nempe Simeon Justus
 cum suis, והללו & illi proditores ab altero latere incedebant. המסורין
 proditores vel accusatores. Maim. de *Pœnitentia cap. 3.* scribit: Duo
 sunt proditores: Qui tradit socium in manus Cuthæorum ad
 occidendum; & qui tradit facultates socii sui in manum Cuthæorum,
 aut cujuspiam prædonis, qui Cuthæo similis est.

Cum pervenissent usque ad Antiphras. Buxt. in *Lex. Chald.*
Talm. Rabb. scribit: ἀντιπατρις Urbs est in Palæsti-
 na, ab Antipatro, Herodis patre, nomen sortita. Unde in N. T.
 milites dicuntur Apost. Paulum duxisse Antipatridem Act. 23: 31.
 In *Misna Gittin 7.* dicitur fuisse in via, quæ ex Judæa in Galilæ-
 am ducebat: ubi Obad. de Bartenora notat, Antipatrida esse locum
 ultimum in finibus Judææ. Nonnulli volunt, Antipatridem urbem
 maritimam fuisse. Sed contrarium docet Josephus *Antiq. 13.*
cap. 23. licet in regione maritima sita fuerit.

In 25. hujus mensis incidit dies Dedicationis &c. Quatuor De-
 dicationes Templi Hierosolymitani recensentur, quæ diversis
 anni temporibus observatæ fuerint. I. Dedicatio Templi Salo-
 monis 1 Reg. 8. 2 Par. 7: 8, 9. II. Dedicatio tempore Hiskiaë
 facta 2 Par. 29: 16. 17. III. Dedicatio Templi II. nimirum
 Zorobabelis instituta a Judæis post reditum e captivitate Babylonica
 Esr. 6: 16. sq. IV. Dedicatio Templi ab Antiocho Epiphane
 I 2 polluti

polluti, per Hasmoneas instituta, maxime vero Altaris, quod plane renovatum, & novo lapide exstructum 1 Mac. 4. 42 seq. 59. 2. Mac. 10. 5. Tres priores non sunt quotannis celebratae, sicut nec Dedicatio Templi Herodis exornati, cujus meminit Josephus *Antiq. lib. 15. cap. ult.* quæ quinta Dedicatio vocari posset. Fallitur G. Vorstius in *Observ. ad Zemach David*, Dedicatorem quartam pertinuisse duntaxat ad Maccabæorum tempora; cum omnes Judæorum posteros obstrinxerit, a Christo quoque probata Joh. 10. 22. licet a Deo non fuerit instituta, hodieque a Judæis celebretur, quia dies isti celebrandi dicuntur *in suis temporibus* 1 Macc. 4. 59. quoties annuatim eorum tempora recurrunt; istique dies pari lætitia in modum, exemplum & ritum *συνεργίας*. 2 Macc. 1. 9. 18. cap. 10. 6. erant celebrandi. Alias vocantur *Encenia Hasmoneorum*, a quibus sordinata erant, & *Festum Altaris*, item *Φῶτα Festum luminum vel lucernarum* Joseph. *Antiq. 12. cap. 11.* quia per totos hosce octo dies lucernæ noctibus etiam in domibus accendebantur.

בעשרים וחמשה
בית יום חנוכה
תמינא יומין דלא
למספר כשנכנסו גוים
להיכל מצאו כל
השמים שנהיכל
וכשגברה יד בית
השמונאי ונצחום בדרו
ולא מצאו לא פך
אחד שהיה מונה
בחומתו של כהן גדול
שלא נטמא ולא היה
אחד בו להדליק אלא יום
ונעשה בו גם והדליקו
שמונה ימים לשנה
אחרת

In vigesimum quintum hujus mensis incidit dies Dedicatōnis, per octo dies celebrandæ, quibus abstinendum a luctu. Cum enim Græci Templum intrabant, polluebant quicquid erat olei in Templo repertum. Sed quum manus domus Chasmonaicae invalesceret eosque devinceret, oleum quæsierunt, & non invenerunt nisi unicam lenticulam, sub sigillo Pontificis maximi depositam, quæ mansit impolluta, in quatenus non plus olei continebatur, quam quod accensione unius diei sufficeret, sed factum est in eo (oleo) miraculum, ut inde

אחרת קבעום שמנה
ימים טובים ומה ראו
לעשות חנוכה שמנה
ימים והלא חנוכה
שעשה משה במדבר
לא עשה אלא שבעת
ימים שנאמר וּמִפְתַּח
אֵהָל מוֹעֵד לֹא תִצָּא
שִׁבְעַת יָמִים וְגוֹמַר וְאוֹ
וַיְהִי הַמִּקְרִיב בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן אֶת קֶרְבֵּנוֹ
וְגוֹמַר וּבְשִׁבְעֵי הַקִּרְיָב
אֶפְרַיִם וְכֵן מִצִּינוּ
בַּחֲנוּכָה שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה
שֶׁלֹּא עָשָׂה אֵלָּא
שִׁבְעַת יָמִים שֶׁנֶּאֱמַר
כִּי הֲנוּכַת הַמִּזְבֵּחַ עָשָׂה
שִׁבְעַת יָמִים וְהָחֵג
שִׁבְעַת יָמִים וְטָהָר רָאוּ
לַעֲשׂוֹת חֲנוּכָה וְזֶה
יָמִים אֵלָּא בַּיּוֹם מַלְכוּת
יוֹ נִכְנְסוּ בֵּית הַשְּׁמוֹנָאִי
לְהִיכַל וּבְנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ
וְשִׁדְּדוּהוּ בְּשִׁדָּה וְתִקְנוּ בּוֹ
כְּלֵי שֵׁרֵת וְהָיוּ מִתְעַסְקִים
בּוֹ שְׁמֹנֶה יָמִים וְטָהָר
רָאוּ לְהִדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת
אֵלָּא בַּיּוֹם מַלְכוּת יוֹ
שֶׁנֶּכְנְסוּ

de lucernas accenderent per octiduum in annum sequentem. Illos octo dies festos constituebant. Quid autem considerarunt, quod initiationem vel dedicationem fecerint per octo dies? nonne Moses dedicationi, quam fecit in deserto, septem. tantum dies assignavit, sicut dicitur Lev. 8: 33. *Extra ostium conventus non exhibitis septem dies &c* Item Num. 7: 12. *Et fuit offerens in die primo munus suum &c.* Vers. 48. *In die septimo obtulit Ephraim.* Idem deprehendimus in dedicatione Salomonis, quod eam non nisi septem dies fecerit, uti legimus 2 Par. 7. 9 *Nam initiationem altaris fecerunt septem diebus, et festum septem diebus.* Cur ergo ipsis visum est hanc dedicationem facere per octiduum? Quia in diebus Regni Græcorum domus Chasmonaica in Templum ingressa est, atque ædificavit altare, quod calce obleverunt, & in eo constituerunt vasa ministerii, qua in re octo dies erant occupati. Quid autem intendebant accensione lucernarum? Quoniam temporibus Regni Græcorum Chasmonæi Templum ingressi septem hastas

שנכנסו בני חשמונאי להיכל שבעה שפודים של ברזל בידם והפוס בעץ והדליקו בהם את הנרות ומה ראו לגמור בהם את ההלל אלא שכל תשועה ותשועה שהקבה עושה להם לישראל היו מקדימין לפניו בהלל בשירה ובשבח ובהודאה כענין שנאמר ויענו בהלל ובהודות לה' כי טוב וגומר מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל נפש ונפש והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומר יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך ובית הלל אומר יום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך שני וקנים היו בצידן אחד עושה דברי ב"ש ואחד דברי בית הלל זה נותן טעם לדבריו וזה נוח

ferreas fumeabant in manus suas, quas ligno obtexerunt, iisque lucernas accenderunt. Quid illud sibi volebat, quod in istis (octo diebus) totum Hallel absolverent? Quia quoties Deus sanctus & benedictus Israëlitis salutem præstitit, venerunt ante faciem ejus cum hymno, cantico, laude, confessione, juxta id, quod legimus Esdr, 3: 11. Et responderunt laudando & confitendo Domino, quod bonus &c.

Præceptum, quo obligati sunt ad dedicationem lucernæ, hoc modo se habet. Vir cum familia sua habet unam lucernam, sed honorantes (præcepta) pii homines lucernam accendunt unicuique homini in familia. Ex his autem honorantibus unus præ alio superans alterum quid facere debet? De eo disputant Sapientes. Domus Schammai dicit: Die primo unusquisque accendat octo lucernas, hinc vero & ulterius quolibet die minuet unam lucernam. Domus Hillel dicit: Die primo quisque tantum unam lucernam accendat, sed à primo usque ad octavum quotidie unam lucernam addat. Duo Senes erant in urbe Zidon, quorum alter

נותן טעם לדבריו זה או כפרי החג וזה אומ' מעלי בקדש ואין בורידין מצות הדלקתה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק ומצוה להניח על פתח ביתו מבהוץ ואם היה דר בעליה כניחה בחלקן הממוכה לרשות הרבים ואם מתירא מן הגוים מניחה על פתח ביתו מבפנים ובשעה הסכנה מניחה על שלחנו וריו

alter fecit juxta sententiam domus Schammai, alter vero juxta sententiam domus Hillel. Uterque dabat rationem facti sui. Alter dicebat, rem hic se habere, sicut cum *juvencis* in festo oblatis, (qui quotidie minuebantur) Num. 29: 12, seq. Alter vero dicebat: Sanctum semper ascendere, non autem descendere faciunt (sive augetur, non minuitur) Mandata est accensio ab eo tempore, quo occidit Sol, usque dum homines in foro ambulare definant: & præceptum est lucernam apud januam forinsecus collocare. Si quis habitet in coenaculo, is eam in fenestra plateæ propinqua ponat. Si quis metuat illusores, juxta ostium domus suæ intrinsecus eam ponat. Tempore periculi licet eam ponere in mensa sua, & hoc sufficit.

Oleum quaesiverunt, & non invenerunt nisi unicam lenticulam, sub sigillo Pontificis Maxim. depositam &c. Nota 5. monet Interpret, objicere Tosephoth, potuisse tamen lenticulam intus impuram reddi, si commoveretur & concuteretur? Resp. Hanc lenticulam sub sigillo Pontificis sub terra fuisse depositam, ideoque hoc vasculum a Gentibus non potuisse commoveri: ita quoque Raschi & Rabbenu Nissim ajunt, si gentes concussissent, etiam aperuissent vasculum, visuræ, an in eo aurum, gemmæ aliæve res pretiosæ essent repositæ. Unde colligunt, gentes illud nec vidisse nec invenisse. Idem habetur in Beth Joseph in Tur Orach Chajim in Hilcorb Channucca.

Quid

Quid autem considerarunt, quod Dedicationem fecerint per 8. dies? Cum Moses & Salomo Dedicationi tantum 7. dies assignaverint? R. Quia per tot dies non tantum miraculum lucernarum continuavit, sed etiam in vasis ministerii conficiendis occupati fuere.

Quid autem intendebant accensione lucernarum? Hanc quaestionem proponit, quia eo tempore, quo miraculum illud factum, oleum erat purum, ipsi vero Hasmonæi erant impuri, quod mortuos homines attigissent; tunc ergo lucernas accendendo impurum reddidissent oleum. Ideo respondet, quod temporibus regni Græcorum Hasmonæi hastas sumserint ferreas ligno obductas, eo quod lignum non admittat impuritatem atque eo ligno lucernas accenderint. Vide *Lebusch Orach Chajim*.

Quid illud sibi volebat, quod in istis 8. diebus totum Hallel absolvent? הַלֵּל *Hallel hymnus* comprehendit varios Psalmos Davidicos, nempe 113. 114. 115. 116. 117. & 118. Hic hymnus a Levitis cantabatur in principio mensis, in festo Dedicationis, & tribus majoribus Festis, Paschatis, Pentecostis & Tabernaculorum; & tandem quoque comprehendit Psalmum integrum 136. qui singulariter vocatur הַלֵּל הַגָּדוֹל *Hymnus magnus: Celebrate Deum deorum, quia in seculum est benignitas ejus. Celebrate &c.* Vid. Buxt. in *Lex. Chald. Talm.* ad vocem הַלֵּל

Domus Schammai & domus Hillel. De ea disputatione prolixè agit Interpres in *Chidduschim* fol. 18: 2. & dicit, quod *Rambam* aliique Judæi hodie sequantur *sententiam Hillelis*, quotidie augendo numerum lucernarum. Ita *Rambam* in *Megilla cap. 3.* exponit, *quot lucernæ* hoc festo, & *quando* accendendæ sint, & *quo loco* ponendæ. Nempe una ad minimum lucerna accendenda; sed ad decus præcepti pertinet, ut pro numero hominum multæ sint, augendo qualibet nocte numero: ut quidem si sint decem homines in ædibus, prima nocte accendi debeant decem lucernæ, secunda viginti, tertia triginta, & sic porro ad diem octavum octoginta. Ponendæ autem erant lucernæ ad sinistram ingredientis, aut periculoso tempore in ipsis ædibus. Ex istis lucernis, ut ante monuimus, *Qāṭa Festum luminum* nomen habet. Hac occasione verbum addam de disputatione in *Foma* & *Menachoth* utrum etiam de die arserint lucernæ in Templo? Tres sunt ibi sententiæ. 1. Arfisse die & nocte. 2. Nocte tantum. 3. Nocte unam duntaxat arfisse, sed de die omnes, ne quis sibi imaginaretur, Deum opus habere at-

que uti lumine hominum. Sed in Talmude deciditur, tantum noctu arfisse.

Apud januam forinsecus, ut prætereuntes lucernam videre possent.

CAPUT X

DE MENSE TEBETH.

פרק עשירי טבת

בעשרים ושמונה

בטבת יתבא כנישת

על דינא מפני שכשהיו

צדוקין יושבין בסנהדרין

שלהם ינאי המלך

ושלמינון המלכה יושבת

אצלו ולא אחד מישראל

יושב עמם הוין

משמעון בן שמח והיו

שואלין תשובות והלכות

ולא היו יודעין להביא

ראייה מן התורה

אמר להם שמעון בן

שמח כל מי שהוא

יודע להביא ראייה

מן התורה יהא ראוי

לישב בסנהדרין וכל

מי שאינו יודע להביא

ראייה מן התורה אינו

ראוי לישב בסנהדרין

פעם אחת נפל דבר

של מעשה ביניהן ולא

היו

Die vigesimo octavo mensis Tebeth Confessus Synedrii M. circa judicia restitutus & reformatus est. Quoniam Sadducæi sedebant in Synedrio, quod tunc earum erat partium, & Rex Jannai cum Salminun Regina simul consideret, nullus autem Israëitarum (Phariseorum) illi interesset præter Simeonem Ben Schetach, usu venit, ut responsa & decisiones juris anxie quærent, nec possent (Sadducæi) probationes ex Lege adferre; tum proposuit iis Simeon Ben Schetach hanc conditionem, ut ille, qui argumenta sciret ex Lege adducere, dignus demum esset assessor Synedrii, qui vero nesciret ea adferre, indignus esset, qui in eo sedem haberet. Accidit aliquando Casus dubius & disceptatione dignus inter eos, neque

K

pote-

74
 להביא poterant (Sadducæi) argumen-
 ראיה מן התורה tum ex Lege adducere præter uni-
 מוקן אחד cum Seniore, qui blaterabat ei
 מפטש כנגדו obloquens, concede mihi, (in-
 לו תן לי זמן ולמחר quit) tempus, & cras tibi re-
 אני משיבך נתן spondebo. Tempore concessio,
 זמן הלך ישב לו cum ille rem secum sedato &
 לבין עצמו וכיון composito animo consideraret,
 שלא היה יודע להביא & probationibus ex Lege se de-
 ראיה מן התורה stitutum esse animadverteret, se-
 למחר נתבייש מלבוא quenti die cum puduit venire
 ומלישב בכנהדר גדולה & in Synedrio Magno assidere.
 והעמיד שמעון בן שטח Tunc Simeon Ben Schetach u-
 אחד מן התלמידים num ex discipulis suis in locum
 וחשיבו במקומו אמר ejus suffecit, dicens, non di-
 להם אין פוחתין minuendum esse numerum in
 בסנהדרין של שבעים Synedrio Septuagintauniusvirali.
 ואחר וכך היה עושה Eodem modo perrexit quotidie,
 בכל יום ויום usque dum omnes (Sadducæi)
 שנמתלקו כולם וישבה summoti essent, totumque Syne-
 סנהדרין ישראל esset con-
 דעתה ובאותו היום stitutum. Itaque diem illum,
 שנמתלקה סנהדרין quo abolitum est Sadducæorum
 של צדוקן ושבה Synedrium, & Israëliitarum resti-
 סנהדרין של ישראל tutum, fecerunt diem festum.
 שעאנהו יום טוב.

ANNOTATIONES.

R Ex Jannai & Salimun Regina. Judæi Reges in Synedrium non adscitos fuisse docentes discrimen faciunt inter Reges e familia Davidis ortos, de quibus tradunt, ויהי ויהי Rex judicat, & judicant ipsum Jer. 21: 12. & inter Reges Israëlis de quibus alia est traditio: ויהי ויהי Rex non judicat, nec judicant ipsum. Gemara Sanhedrin Cap. 2. R. Moses Bar Maimon Sanhedrin Cap. 2. habet. Non adsciscitur Rex in Synedrium, quia non permittitur ab eo dissentire, aut contradicere verbo ejus &c. Dicuntur Assessores Synedrii M. ita pertinuissse Regis præsentiam, ut cum Rex Jannai arcessitus a Præfide Synedrii M. ingressus fuisset, Judices sententiam suam non auderent proferre Gem. Sanh. f. 19. 2. & 37. 2. De Rege & Regina in sequenti capite plura habebimus.

Nec possent probationes ex Lege adferre. Nimirum ex Lege Orali, quam non didicerant. Per צדוקים Sadduceos, hic designari Karæos, auctor Libri Cozri alique Rabbini docent. Vid. Cozri Par. 3. §. 65.

Ita Maimon. in Comment. Aboth cap. 1. Sadducæi & Baithosæi vocabantur in hisce terris, nempe in Ægypto, Karæi. Similiter R. Abraham Zacuta in Juchasin fol. 15. Tempore horum Regum initium sumpsit etiam secta Karæorum, qui vocantur quoque Sadducæi & Baithosæi. Et idem in Titulo Libri dicit: Sadducæi non sunt Karæi isti nostri temporis: hi enim confitentur præmium & pœnas, & resurrectionem, quod non faciunt Sadducæi. At priscos illos Sadducæos etiam Karæos fuisse vocatos, idem hic auctor tradit fol. 15.

Totumque Synedrium ex Israelitis juxta illius sententiam. על דעתה juxta sententiam illius. Monet Interpres, si vox ita legatur in feminino, sensum esse, juxta sententiam & mentem Regina. Quia sequenti capite habetur eam probam fuisse mulierem. Si vero legatur על דעתו in masculino, designari Simeonem, & sensum esse, juxta sententiam & mentem Simeonis Ben Schetach.

CAPUT XI.

פרק אחד עשר שבט

בשנים בשבט יום

טוב דלא למספר

ולמה שנו זה מזה

אלא שבראשון מרת

הורודוס וזוה מרת

ינאי המלך ששמה

היא לפני הבה

כשהרשעים מסתלקן

מן העולם אמרו

כחלה ינאי המלך

שלח ותפש שבעים

וקנים מוקני ישראל

נמלן וחבשן בבית

האיסורין אמר לו לשר

בית האיסורין אם

מתי הרוג את הקנים

הללו ועד שישראל

שמחי לו ידון על

רבותם אמרו אשר

טובה היתה לו לינאי

המלך ושלמינון שמה

וכשם סלקה מבעתו

מעל ידו ושלחה לשר

בית האיסורין אמרה

לו רבך בחלום התיר

אותם הקנים התירן

DE MENSE SCHEBAT.

BIs (primo) mensis Schebat est dies festus, quo non lugendum. Quid causæ est, quod hic mensis (quoad loquendi modum) magis quam alius (ubi additur dies) mutatus, ut hic uni diei annumerentur duo festa? Quia primo die Schebat mortuus est Herodes, & eodem die quoque mortuus est Rex Jannai: estque lætitia coram Deo, quando impii e mundo removentur. Dixerunt (Sapientes) Regem Jannai, quando ægrotabat, misisse qui apprehenderent Septuaginta Seniores sive Presbyteros ex Senioribus Israelis, & hos esse captos & in carcerem coniectos: Deinde carceris præfecto in mandatis dedisse, ut si moreretur, is Presbyteros illos trucidaret, atque ita Israelitæ, priusquam Regis morte lætificarentur, propter Rabbinos suos moerore afficerentur. Dixerunt (Sapientes) Rex Jannæus habebat probam uxorem, cujus nomen Salminun, quæ simulac ipse mortuus est, annulum è digito

והלכו להם לבתיהם

ואחר כך אמרה מרת

ינאי המלך ואותו

חיים שמת ינאי המלך

עשאוהו יום טוב

כל הכתוב במגילה

דלא למספר מתענין

לאחריו ואין מתענין

לפניו רבי יוסי אומר

לא לפניו ולא לאחריו

וכל שאין בו דלא

למספר אלא דלא

להתענאה לחוד מתענין

לפניו ולאחריו רבי

יוסי אומר לאחריו

אבל לא לפניו אבל

בימים טובים ובראשי

חרשים מותר לפניו

ולאחריו ולמה באנו

אסרו ובאלו התירו

אלא אלו דברי תורה

ואין דברי תורה

צריכין חזק ואלו דברי

סופרים ודברי סופרים

צריכין חזק רבי יוסי

בן דוסי אומר משום

רבי יוסי הגלילי כל

הנשבע

e digito ejus acceptum ad carceris præfectum misit addito hoc nuncio: Dominus tuus in morbo suo solvit Presbyteros illos. Atque ita carceris præfectus eos solvit, & abierunt quisque ad ædes suas. Postea dixerunt (domestici) Regem Jannæum e vita excessisse. Diem igitur, quo Rex Jannæus e vita excessit, pro festo celebrari instituerunt.

Ubicunque scriptum est in Megillath Taanith, non esse lugendum, jejunare licet sequenti die (post festum) non autem die præcedente. Rabbi Jose autem asseruit, neque ante neque post diem festum. Ubicunque non est appositum, non esse lugendum, sed tantum dicitur, non esse jejunandum, ibi die præcedente & sequente festum, jejunare licet. Rabbi Jose vero dixit, die sequente jejunare licitum esse, non antecedente. Sed in diebus festis & noviluniis die antecedente & sequente illud licitum est. Cur autem prohibuerunt diebus festis, qui hic in Megilla referuntur, die præcedente & sequente jejunare, diebus autem festis, qui in Scriptura memorantur, illud licitum

הנשבע להתענות בערבי
שבתות ובערבי ימים
טובים הרי זו שבועת
שוא שמקצת ערב
שבת כשבת ומקצת
ערב יום טוב כיום טוב
citum pronunciarunt? Quia illi
dies, qui in Scriptura extant,
sunt verba Legis; verba autem
Legis non indigent robore & con-
firmatione. Hi vero dies, qui
in Megilla recensentur, sunt ver-
ba Sapientum, & verba Sapien-
tum opus habent confirmatione.

Rabbi Jose Ben Doso dixit nomine R. Jose Galilæi:
Quicumque jurat, se jejunaturum in vespers Sabbatho-
rum, vespersque festorum dierum, is falsum jurat,
quia pars vespere (parafceves) Sabbathi est sicut Sab-
bathum, & pars vespere diei festi est sicut dies festus.

A N N O T A T I O N E S.

B Is primo die mensis Schebat est dies festus. Verba textus He-
braei sunt: בשנים בשבת יום טוב. Seldenus vocem בשנים reddit
diem secundum. At tunc debuisset legi בשני secundo in Schebat, &
repugnant ea, quæ mox sequuntur: Quia primo die mortuus est
Herodes, ובו (Cod. A. habet ובוה) & hoc eodem die, mortuus
est quoque Rex Jannæus. Non ergo secundo, sed primo die id
contigit. Idem observavit Interpres noster: בשנים בשבת פירוש
בשנים בשבת פירוש בשנים בשבת פירוש voces bischnajim beschebat explicari debent
bis, vel, binis vicibus in mense Schebat est dies festus. In Scri-
ptura quoque in duali vox פעמים bis, binis vicibus extat Genes.
43: 10. Num. 20: 11.

Primo die Schebat mortuus est Herodes. Interpres Nota I. di-
cit, oportet duos fuisse Herodes, alterum, de quo supra cap. 9.
qui mortuus die 7. Cisleu, & qui Sapientes odio habuisse dicitur.
sed in Sichron Romi memoriae proditum est, quod Herodes di-
lexerit Sapientes, Beth Schammai & Beth Hillel, atque ira
alios Sapientes, adeoque propter alia vitia Judæi lætati sunt,
quod ille obierit, quia hic non commemoratur, quod Sapientes
odio

odio habuerit. Hic ergo Herodes, qui Sapientes dilexit, prior
fuit eo, qui templum majus & ornatius ædificavit.

Eodem die quoque mortuus est Rex Jannai. R. Abraham Ben
Dior, qui dicitur Raivad in Sepher hakkabbala fol. 40. scripsit
tempore Alexandri Regis, qui & ינאי Jannæus cognominatus
fuit, octingentos Phariseos, spectantibus & lætis Karæis, fuisse
suspensos. Consulatur hic Historia Judæorum, Flav. Jose-
phi Antiq. 13. capp. 23. 24. Jos. Gorion. Lib. 4. Cap. 12.
Chron. Templi II. fol. 91. 92. Sepher Hakkabbala & R. D. Gans
in Zemach.

Dominus tuus in morbo suo solvit presbyteros illos. Textus He-
braeus habet נחלו in somnio, sed absque dubio legi debet נחלו
in morbo suo. Interpres Nota 3. Colloquium uxoris Salminum cum
marito suo, sive querela uxoris & consilium Jannæi Regis,
ægotantis, quid hoc statu rerum esset agendum.

Ubique scriptum est in Megillath Taanith &c. Diebus festis
in Scriptura memoratis licet die præcedente & sequente jejuna-
re, sicut in festo Purim, quia illud extat in Scriptura, Judæis jeju-
nare licet die antecedente & consequente: Sed quod attinet dies
festos recensitos in Megillath Taanith, ibi ipso die festo jejuna-
re & lugere licet.

Ubique non est appositum, non esse lugendum. Hæc non sunt
verba R. Jose, sed Auctoris hujus libri. R. Obadia de Barteno-
ra ad Massech. Taanith Cap. 2. §. 8. Diebus illis, inquit, quibus
stante Templo II. Israelitis facta sunt miracula, quos instituerunt
in dies festos, non licet jejuna-
re, alii vero graviore, in quibus non
licet lugere; & quibus non licet lugere, eorum quoque die anteceden-
te non licet lugere, ne idem faciant ipso die festo. Sed sequente die licet,
quia nihil timendum est, cum dies festus jam præterit. Et in Gema-
ra confirmatum est, quod abolitum est hoc festum veluminis Megillath
Taanith, omnibusque diebus illis, quibus jejuna-
re prohibitum est, &
lugere, tamen licitum est jejuna-
re & lugere simul, exceptis festis
Purim & Chanucca, (Dedicationis) quibus jejuna-
re & lugere
prohibitum est, sed antecedentibus & sequentibus licitum. Ita quo-
que Maiem. ad hoc Caput 2.

Cur autem prohibuerunt . . . verba Sapientum opus habent
confirmatione. Hinc legimus in Eruvin fol. 85. 2. & Cetubb
fol. 83.

fol. 83. 2. *Sapientes fecerunt robur verbis suis magis, quam verbis Legis.* Judæi dicunt, medio diei non facile potuisse vim inferri, quia Sapientes ei sepem fecerint diem primum & tertium: Sicut Regis hortum licet apertum nemo facile ingreditur, sed plebeji hortus firmiorem debet habere sepem, quia in eum facilius aliquis irruptionem facit: ita Sapientum dicta magis corroborari debent, quam Dei Regis. Interpres hujus libelli prolixus est in hac materia & ostendit, multum de ea disputari sub finem *Cap. 1. Rosch haschanâ*: Raf & R. Chanina asseruerunt, abrogatum esse hoc volumen *Taanith*, eo quod scriptum Zach. 8: 19. *Jejunium erit in gaudium & letitiam, & in festa bona.* Decisio manet, tempore pacis, stante Templo, istis diebus non esse jejunandum, sed devastato Templo licitum esse jejunare. Hoc etiam Raivad contra Maimonid. defendit. Ita Judæi omnibus istis diebus Zach. 7. & 8. memoratis in hunc diem jejunant.

Quicumque jurat . . . is falsum jurat, vel vanum est juramentum, quia jurat, se facturum, quod facere non licet.

Quia pars vespere &c. Vespera sive Parasceve Sabbathi, & vespere diei festi, incipiunt a meridie istorum dierum, nimirum diei præcedentis Sabbathum, & diei præcedentis Festum.

בעשרין ותרין
בירה בשלח עבדתא
דאמר סנאה להתא
להיכלא דלא לנספר
יום שלח נסקדנס
את הצלמים להעמיד
בהיכל ובאתה שמועה
לירושלם ערב יום
טוב הראשון של חג
אמר להם שמעון
הצדיק עשו מועדיכם
בשמחה שאין אחר
מכל

Die vigesimo secundo hujus mensis abolitum est opus, quod hostis se in Templum introducturum dixit, quo die etiam non lugendum. Est dies ille, quo misit Niscalenus imagines in Templo collocandas, qui rumor Hierosolymam venit in parasceve diei primi festi Tabernaculorum. Tunc Simeon Justus dixit illis (incolis Hierosolymæ) Agitate vos festa vestra cum lætitia, quia non fiet quicquam earum rerum, quas audivistis. Nam ille Deus, qui

מכל הדברים הלז
שמענתם מי ששכן
שכנתו בבית הזה
כשם שעשה ניסים
לאבותינו בכל דור
ודור כך יעשה לנו
ניסים בזמן הזה מיד
שמע קול מבית קדשי
הקדשים שהוא אומר
בשילת עבדתא דאמר
סנאה להתאח להיכלא
אקטיל נסקדנס ובטלו
גזרותיו וכתבו אותה
שעה וכיונו וכיון שראה
שהיו משמשין ובאין
אמר להם צאו ומדמו
לפניהם וכשנודע להם
הדבר יצאו מלפניו
כל גדולי ירושלם אמרו
נמות כולנו ולא תהא
לנו כזאת הזו צועקים
ומתחננים לשלח אמר
להם עד שאתם
צועקים ומתחננים
לשלח התחנונו וצעקו
לאלהיכם שבשמים
להושיע אתכם כיון
שהגיע לכרכי ראה
בני אדם שהן מקדימים
אותו מכל כרך וכרך
כיון

qui Schechinam suam habitare fecit in hac Æde, sicut majoribus nostris miracula fecit a generatione in generationem, eodem modo nobis hoc tempore miracula faciet. Mox audivit (Simeon Justus) Vocem ex habitaculo Sancti Sanctorum, quæ dixit: Irritum factum est opus, quod hostis, se in Templum introducturum, dixit: Niscalenus occisus est, ejusque decretum persecutionis irritum factum. Tunc (Israelitæ) horam istam præcise literis consignarunt. Et quum Simeon Justus vidit, ministros s. Legatos (Niscaleni) advenire, dixit eis (Israelitis) antevertite & recipite eos. Quod cum audiverunt, egressi in conspectum (Legati) se dabant omnes proceres Hierosolymæ dicentes: Moriemur nos omnes, & nolumus imagines tolerare in Templo. Cum clamore supplices rogarunt Legatum; qui eis respondit: Loco legati, cujus gratiam cum clamore imploratis, potius ad Deum in coelo clamate, ejusque gratiam implorate, ut vos liberet. Cum pervenit (Legatus) ad civitates, vidit homines ex unaquaque civitate si-

כיון שראה אותם
היה תמה אמר כמה
מרבין אלו אמרו לו
המסורות אלו הן היחודים
שהקדימו לפניך מכל
כרך וכרך כיון שנכנס
לכרך ראה בני אדם
שהיו מוטלין בשוקים
על השקועל האפר לא
הגיע לאנטיפרס עד
שבאת לו אגרת
שנהרג נסכלנס וגטל
גזירותיו מיד בטלו את
הצלמין וגררו אותם
אותו היום עשאוהו

יום טוב

בעשרין ותמניא ביה
אינטיל אנטיכס מלכא
מן ירושלם מפני שהיה
מצר לבני ירושלם ובא
להחריב את ירושלם
ולחשמיד את כל
היחודים ולא היו ישראל
יכולין לצאת ולבא
ביום אלא בדילה
ושמע שמועות רעות
והלך לו ונפל במקומו
ואותו היום שנטלוהו
משם עשאוהו יום

טוב

bi occurrentes, iisque visis cum admiratione dixit: Quam multi sunt illi, qui adveniunt? Proditores (Samaritani) ei responderunt, Judæi illi sunt, qui tibi ex qualibet urbe obviam processerunt. In urbem ingressus vidit homines in sacco & cinere in plateas projectos. Antequam pervenit (Legatus) ad Antifras, jam litteras accepit, Niscalenum esse occisum. Tunc decreta irrita facta sunt, & statim imagines destruebant, casque raptabant & super terra trahebant. Hunc igitur diem pro festo celebrari instituebant.

Die vigesimo octavo Rex Antiochus Hierosolyma ejectus est. Quia maxima angustia afficere solebat incolas Hierosolymæ, ad quam etiam devastandam venit, omnesque Judæos funditus extirpandos: Nec egredi aut ingredi Israelitæ poterant interdium, sed noctu. Audivit autem (Antiochus) malos rumores, itaque discessit & cecidit loco suo: Eumque diem, quo eum inde sustulerunt, fecerunt diem festum,

Niscalen

Niskalenus imagines &c. Fatetur Seldenus, hunc Niscalenum sibi esse ignotum. Evenisse hoc tempore Simeonis Justii, liquere ait ex hoc Volumine Taanith, & suspicatur, eundem, qui hic נסכלנס vocatur (voce corrupta, pro נסכלנס) eundem fuisse, qui in Talm. Hierosol. nuncupatur ג'יס גוליקס Giis (forfan Gajus) Gulikus. Legitur ibi ad Tit. Sota cap. 9. fol. 24. Historia est, Simeonem Justum audivisse בת קול Filiam vocis e domo Sancti Sanctorum, quæ dixit נהרג ג'יס גוליקס ובטלו גזירותיו Cæsus est Giis Gulikus, atque decreta ejus evanuerunt. Quod ipsum hic in Megillat Taanith de Niskaleno occurrit. Non inanis est hæc conjectura.

Die 28. sublatus est Rex Antiochus. Hic Antiochus Epiphanes, Rex Græcorum, regno uno paterno non contentus tentavit etiam partim dolo partim vi potiri Sceptro Ægyptiaco. Prima ejus expeditio in Ægyptum anno secundo regni ejus suscepta videtur 2 Macc. 4: 21. & secunda 2 Macc. 5: 1. anno regni sexto. Anno Græcorum & Seleucidarum 143. ante Æram vulg. Christi annis 170. Urbem Hierosol. obsidione cinxit, tandem cepit teste Josepho Lib. 12. Antiq. Cap. 7. Templum ingressus extulit inde Altare aureum, Mensam auream, & universa vasa aurea & thesauros; Sacrificia, circumcisionem, Sabbatha Judæorum prohibuit; Aras, Tempia & idola ædificari, carnes que suillas immolari jussit, Judæorum omnia instituta pervertit: Libros sacros, quoscunque invenire potuit, combussit, gravissimis tormentis in; Legis observatores sæviit, multa millia Judæorum interfecit & vendidit &c. 1 Macc. 1. 2. Macc. 5. & 6. Tandem mors impii Regis Antiochi Epiph. secuta est, de qua vero ἀντιλογίαι irreconciliabiles in libris Maccab. occurrunt. 1 Macc. 6: 16. in Babylonia ex mœrore animi dicitur extinctus: & 2 Macc. 1: 13. seqq. in Templo Nanneæ lapidibus obrutus & discerptus, atque ita morte violenta interiisse; sed 2 Macc. 9: 5. e curru præcipitatus in itinere, & gravi viscerum dolore, vermibus e corpore scaturientibus in montanis correptus & extinctus esse, dicitur. Non desunt viri docti, qui Psalmos quosdam, ut 44. & 74. circa tempora afflictionis Epiphanicæ compositos esse putent.

פרק שנים עשר אדר

CAPUT XII.

MENSIS ADAR.

בתמניא ובתשעה

באדר יום תרועה

מיטרא ואם התריעו

בראשון למה התריעו

בשני אלא ראשון

משנה זו ושני משנה

אחרת ולא כל

הכתוב במגלה הזאת

ראשון הוא ראשון

שני הוא שני ושלישי

הוא שלישי אלא

תפסו להם חרש

ראשון וכל שיש בו

בתרין עשר ביה יום

טוריינום שתפס את

לוליינום ואת פפוס

אחיו בלודיקיאי אמר

אם מעמיו של חנניה

מישאל ועזריה אתם

יבא אלהיכם ויציל אתכם

מירי כדרך שהציל

לחנניה מישאל ועזריה

מיד נבוכדנצר אמת

לו חנניה מישאל

ועזריה צדיקים כשרים

היו ונבוכדנצר מלך

הגון

Octavus & nonus in mense Adar erat dies Clangoris propter pluviam. Cum clangerunt primo, cur clangerunt secundo? Primus clangor est intelligendus de hoc anno, secundus autem de altero anno. Quando in hoc libello scriptum legimus *primum*, non est illud ubique accipiendum de primo die, nec *secundus* est secundus dies, nec *tertius* est dies tertius. Sed Sapientes iis verbis usi sunt ad aliquid designandum. Voce *primum* comprehenderunt primum mensem Adar, & reliquos dies, qui in cosequuntur.

Duodecimus hujus mensis est dies Turiani, quo ille prehendit Lulianum & Pappum (sive Pipum) fratrem ejus in Ludkia, Dixit (Turianus ad Lulianum & Pappum) An vos estis e populo Chananiam, Mischaelis & Afariae? (qui tempore Nebucadnezaris in fornacem conjecti Dan. 3.) Veniat ergo Deus vester & liberet vos e manu

הגון היה וראוי לעשות נס על ידו אבל אתה מלך רשע אתה ואין ראוי לעשות נס על ידך ואנו חייבין מיתה ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש למקום הרבה דובים הרבה אריות הרבה נחשים הרבה עקרבים שיפגעו בנו ואם אתה הורגנו עתיד הקב"ה לחבוע דמינו מדרך. אמרו לא נסע משם עד שבאת עלינו דיופלה של רומי ופצעו את מוחו בגזרין ובבקעות. בתליסר ביה יום נקנור אמר ניקנור אחד מהפרכי של מלכי יונים היה עובר לאדכסנדריא בכל יום ויום היה מניף ידו כנגד ירושלם וכנגד בית המקדש ומחרף ומגדף ומנאץ ואומר מתי יפלו בירי ואחרים את המגדל הזה וכשגברה מלכות בית

nu mea, sicut Chananiam, Mischaelem & Afariam liberavit e manu Nebucadnezaris. Respondabant ei: Chananiam, Mischael & Afaria justii & recti erant, & Rex Nebucadnezar idoneus ac dignus erat, ut per eum miraculum fieret; sed tu Rex impius es, nec dignus, ut per te fiat miraculum. Nos autem mortem meriti sumus. Si tu nos non occideris, Deo non defunt multa, quae nos occidant, multi urfi, multi leones, multi serpentes, multi scorpiones, qui in nos irruant. Sed si tu nos occideris, Deus Opt. Max. sanguinem nostrum a manu tua requirit. Dixerunt (Sapientes) non inde receffit (Turianus) donec Duumviri Romani ad eum venerunt, & cerebrum ejus baculis & magnis fissis lignis contuderunt.

Decimus tertius hujus mensis est dies Nicanor. Dixere Sapientes, Nicanorem fuisse unum ex Praefectis Regum Graecorum, qui transferit Alexandriam, & quovis die minitendo manum suam sustulerit contra Hierosolimam & contra domum Sanctuarii, & utramque exprobraverit, blasphemaverit & contumeliis affecerit, ac

בית השמונאי ונצחום
נכנסו לחילות שלו
והיו הורגים עד שהגיעו
לקרובין שלו וחתכו
את ראשם וקצצו את
בהונות ידיהם ורגליהם
והתכו את ראשו וקצצו
בהונות ידיו ורגליו
ותלאוהו נגד ירושלם
וכתבו מלמטן הפה
שדבר בנאווה וידים
שהיו מניפות נגד
יהודה וירושלם ועל
בית המקדש נקמה
ו תעשה בהם
ובאותו היום שעשו
לו כך עשו אותו
יום טוב
tra domum Sanctuarii, hanc vindictam exerceri oportet.
Et diem istum, quo ita ipsi fecerunt, pro festo celebrari instituerunt.

A N N O T A T I O N E S.

Dies Clangoris propter pluviam. Interpres Nota 1. Sensus est, inquit, quod *primus clangor* fuerit hoc anno, & *secundus* in altero anno, ideo hic dicitur in textu: *Quando in hoc libello scriptum legimus primum* &c. Non enim bis clangebant propter unam eandemque rem, sed *secundus clangor* fuit altero anno. Primus clangor, qui fuit in *primo Adar*, intelligendus de hoc anno, sed secundus clangor, qui factus in *Adar secundo*, intelligitur de altero anno. Quando unus tantum *Adar* est, tunc

tunc id factum in *Adar* ita dicto, sed cum *geminus Adar* est, tunc id factum in *Adar secundo*, & tunc historia *Esther* non legitur in primo, sed *secundo Adar*. Solebant enim in mense *Marchesvan* (Octobri) & mense *Adar* (Februario) pluvias precibus implorare, quod tempus pluviarum terræ Israeliticæ commodum judicabant Sapientes, sed hodie in terra exilii non precantur Judæi pro pluviarum impetratione nisi post sexagesimum diem Tekuphæ f. Æquinoctii Tisri (Septembris) quia hæc terra humilis & depressa est, & prius pluvia non eget, censente Rab. Salomone ad *Cod. Taanith Cap. 1. fol. 10.*

Duodecimus hujus mensis est dies Turiani &c. De hac historia legi possunt Buxtorf. in *Lex. Chald. Talm. col. 916.* ad vocem טוריא & Seldenus *Lib. 3. de Synedr. Cap. 13. §. 12.* quod nempe *Turianus Lolianum* & *Papum* fratres duos occiderit in *Ludkia*. Hic *primo* est acris controversia de *Turiano*, quis ille fuerit? Jos. Scaliger putavit, fuisse ipsum Vespasianum Imperatorem: Seldenus *Trajanum* designari censet. Sed neutrum est probabile, in sequentibus non Cæsar, sed *Rex* appellatur. Potius Judææ præfectus, vel exercitus Romanorum Dux fuit, quem Titus reliquit, in Judæorum Scriptis valde celebris, communiter vocatus *Turnus Rufus improbus, Tyrannus*, Josepho *Lib. 7. de Bello Cap. 7. Terentius Rufus*, qui in Templi II. excidio, in devastationis irrecoverabilis signum, Urbis Hierosolymitanæ & Templi solo vel aræ aratrum induxisse dicitur, quemadmodum prædictum erat Jer. 26: 18. Mich. 3: 12. coll. Deut. 29: 22. Vid. *Tractat. Talm. Nedarim fol. 50: 2. Sanhedrin fol. 65. 2. Aboda Sara fol. 20. 1. Majem. in Taanith Cap. 5. nono die mensis Ab, Turnus Rufus impius, e regionibus Edomeis, aratro Templum fodit.* In citatis locis Talm. etiam narratur, hunc Turnum Rufum sese Legi Mosis opposuisse, & cum R. Akiba, qui tempore desolationis Templi II. & diutius vixit, sæpe disputasse, & Rufo mortuo, uxorem ejus, ad Judaismum conversam, cum R. Akiba nupsisse. *Secundo* causæ cædis *Loliani* & *Pappi* diversæ recensentur. In *Gemara Scheviit fol. 35: 1.* & *Hieros. Gemara Taanith fol. 66. 199.* traditur, quod, cum gentiles Loliano & Pappo dederint *Aquam in vase picto* (forte imaginibus aliisque rebus idololatricis foedato) eam recipere noluerint, & *Tyrinus* eos *prehenso* adigere voluerit ad Legem suam violandam, isti duo fratres martyrium subire maluerint.

Nam hostes eum destruxerant, ideoque diem, quo illum reedificare coeperunt, fecerunt diem festum. Quandoquidem lätitia est coram Domino, quod Hierosolyma sit ædificata, juxta id, quod legimus Zach. 8: 3. *Sic dixit Dominus: Revertar ad Zionem, & habitabo in medio Hierosolymæ: unde vocabitur Hierosolyma Urbs veritatis, & mons Domini Zebaoth mons sanctitatis.* Item Zach. 1: 16. *Reversus sum Hierosolymam per misericordiam; domus mea ædificabitur in ea, dictum Domini, &c. Sie etiam Jes. 45: 13. Ille ædificabit urbem meam, & captivitatem meam dimittet, non pretio, neque munere, dixit Dominus Zebaoth.*

Die septimo decimo insurgabant populi contra evasionem (Israelis) Caphreæ, in provincia Belikut & Beth Sabdai. Et per hanc evasionem liberata est domus Israelis. Quum enim Rex Jannai venerat, ut occideret Sapientes, hi fugiebant à facie ejus, & abibant in Suriam (s. Syriam) & habitabant in provincia quæ Kolicum dicta. Tunc hostes, qui in eo loco erant, eos invaserunt &

& obsederunt, ut eos occiderent, & magnam iis formidinem ac trepidationem injecerunt, plurimosque eorum magna percussione percusserunt, & non nisi pauci residui manserunt, qui abierunt ad Beth Sabdai, ubi manserunt donec vespera advenit, deinde aufugerunt. R. Jehuda dicit: Equum (Judæi) ostio alligarunt, & quicumque ex militibus eum viderunt, sibi imaginati sunt, nullum Judæum illic esse (sed militem e castris suis prætereuntem) atque ita usque ad vesperam illic manebant, deinde aufugiebant. Illum igitur diem quo ex illo loco aufugerunt, faciebant diem festum.

Rabbi Chidka dicit, hoc die, quo hostes Sapientes Israelis occidere quæsierunt, surrexit mare in altitudinem, & tertiam partem orbis habitabilis perdidit.

Decimus quartus & decimus quintus hujus Mensis sunt dies Purim. Hoc Festum in Historia sacra continetur, a Judæis in Persia, occasione Hamanis institutum, atque ab ea Sorte, qua ille felicem mensem & diem, ad Judæos per totam Asiam dispersos, una vice delendos, acute indagavit, quasi Deum in re tanti momenti consuleret, nuncupatum Esther 3: 7. & Cap. 9: 24-26.